

J
41
Nr.
Politechnika Warszawska

POLSKA GOSPODARCZA TYGODNIK

1 9 3 8

POLSKIE KOPALNIE SKARBOWE NA GÓRNYM ŚLĄSKU

SPÓŁKA DZIERŻAWNA
SPÓŁKA AKCYJNA
SOCIÉTÉ FERMIÈRE DES MINES
FISCALES DE L'ÉTAT POLONAIS
EN HAUTE-SILÉSIE

CHORZÓW I G.ŚL.

PLAC MARSZAŁKA PIŁSUDSKIEGO 9-12, TEL. 409-01

SPRZEDAŻ
WĘGLA, KOKSU, BRYKIETÓW
I SIARCZAMONU Z KOPALNÍ
„KRÓL, BIELSZOWICE, KNURÓW”

ADR. TELEGR.

CHORZÓW

SKARBOWE FERME

341

ZJEDNOCZONE FABRYKI ZWIĄZKÓW AZOTOWYCH W MOŚCICACH I W CHORZOWIE

d o s t a r c z a j ą :

<u>Nawozy azotowe:</u>	Azotniak	21 ⁰ / ₁₀₀ azotu
	Wapnamon	15·5 ⁰ / ₁₀₀ azotu
	Siarczan amonu	21 ⁰ / ₁₀₀ azotu
	Saletrzak	15·5 ⁰ / ₁₀₀ azotu
	Saletrę wapniową	15·5 ⁰ / ₁₀₀ azotu
<u>Nawóz fosforowy:</u>	Supertomasynę 30 ⁰ / ₁₀₀ kwasu fosforowego rozp. w 2 ⁰ / ₁₀₀ kwasie cytrynowym	
<u>Nawóz azotowo-fosforowy:</u>	Supertomasynę azotniakowaną 19 ⁰ / ₁₀₀ N i 12 ⁰ / ₁₀₀ P ₂ O ₅	

Produkty chemiczne:

<u>A z o t o w e :</u>	Azot
	Amoniak skroplony
	Wodę amoniakalną chemicznie czystą
	Kwas azotowy chemicznie czysty
	Kwas azot. techn. (o różnych stężeniach)
	Nitrozę
	Azotyn] sodowy
	Saletrę amonową
	Saletrę potasową
	Saletrę sodową
	Salmiak rafinowany
	Salmiak sublimowany
	Węglan amonu
	Siarczan amonu (dla celów technicznych)
<u>C h l o r o w e :</u>	Chlor ciekły
	Ług bielący (podchloryn sodowy)
	Herbatox (preparat do tępienia chwastów)
	Chlorobenzen
	Paradwuchlorobenzen
	Ortodwuchlorobenzen
	Chloronaftalen
	Woskol (wosk syntetyczny)
<u>R ó ż n e :</u>	Karbid, Tlen, Wodór

Adres dla korespondencji: Z. F. Z. A. Chorzów III

Tomaszowska Fabryka Sztucznego Jedwabiu, Spółka Akc.

Zarząd w Warszawie, Wilcza 9a
Oddział w Łodzi: Łódź, Pierackiego 5

Fabryka w Tomaszowie Mazowieckim

Przedza sztucznego jedwabiu wiskozowego
Sztuczna słomka, sztuczne włosie
Przędziwo wiskozowe „Textra”, „Lintex” i „Argona”
Przedza ze sztucznych włókien „Artex”
Przezroczysty papier wiskozowy „Tomofan”
Siarczyk węgla, Sól glauberska

Wielka Nagroda Państwowa i Wielki Medal Złoty na P. W. K. w Poznaniu 1929 r.
Wielka Nagroda na Wystawie Międzynarodowej w Leodium 1930 r.

1/2-12

POLSKIE USTAWODAWSTWO DEWIZOWE

ZBIÓR USTAW ZASADNICZYCH, ROZ-
PORZĄDZEŃ WYKONAWCZYCH, ZA-
RZĄDZEŃ, INSTRUKCYJ, OKÓLNIKÓW
I UCHWAŁ, ZWIĄZANYCH Z REGLA-
MENTACJĄ DEWIZOWĄ

OPATRZONY ZASADNICZYM KOMEN-
TARZEM ORAZ PRAKTYCZNYMI
WYJAŚNIENIAMI I WSKAZÓWKAMI
TECHNICZNYMI

ZESTAWILI I OPRACOWALI:

Dr Adam Mantel, Bronisław Matecki
i Tadeusz Bielobradek

ZBIÓR JEST PERIODYCZNIE UZUPEŁNIANY

Cena Zbioru — zł 18. Prenumerata Uzupełnień — zł 6 półrocznie

600 STRON DRUKU SKOROWIDZ

SKŁAD GŁÓWNY:

BANK SPÓŁDZIELCZY SKARBOWCÓW, Sp. z o.o.

Warszawa, Leszno 5

Ponad 125 000 osób

odbyło podróże polskimi samolotami

SAMOLOTY KURSUJĄ CODZIENNIE!
NISKIE CENY BILETÓW!

POLSKA GOSPODARCZA

TYGODNIK, WYDAWANY PRZY POPARCIU MINISTERSTWA PRZEMYSŁU I HANDLU
ORAZ MINISTERSTW: SKARBU, ROLNICTWA I REF. ROLN., KOMUNIKACJI, POCZT I TELEGR.

WYCHODZI W SOBOTY

BIBLIOTEKA GŁÓWNA
Poczt. 1000

TREŚĆ ZESZYTU

	Str.		Str.
PERSPEKTYWY KONIUNKTURALNE — W. SKRZYWAN	987	ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE	1003
GOSPODARCZE ZNACZENIE NOWEGO PRAWA O WSPÓLNOTACH GRUNTOWYCH — WŁ. ARCZYŃSKI	990	KRONIKA TYGODNIOWA: TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓLKACH AKCYJNYCH	1005
KRONIKA GOSPODARCZA: SPRAWY GOSPODARCZE W IZBACH USTAWODAWCZYCH	994	SKARBOWOŚĆ I FINANSE: LUDZET	1006
GÓRNICCTWO I PRZEMYSŁ: GÓRNICCTWO WĘGLOWE	996	AKCYZY I MONOPOLE	1009
HUTNICCTWO	998	PIENIĄDZ I KREDYT	1009
PRZEMYSŁ METALOWY	998	RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH	1009
PRZEMYSŁ CHEMICZNY	999	PRZEGLĄD ZAGRANICZNY: KRONIKA ZAGRANICZNA: FRANCJA	1010
PRZEMYSŁ DRZEWNY	999	NIEMCY	1010
Przemysł drzewny w 1937 r. — S.		Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH	1012
HANDEL: KRAJOWE RYNKI TOWAROWE	1001	BIBLIOGRAFIA	1013
RYNEK AKCYJNY	1002	PRZEGLĄD CZASOPISM	1014
KOMUNIKACJA I TRANSPORT	1002		

DO ZESZYTU NINIEJSZEGO DOŁĄCZONY JEST SPIS RZECZY, DRUKOWANYCH W I PÓLROCZU 1938 R.

PERSPEKTYWY KONIUNKTURALNE

EKONOMISTA, obserwujący rozwój koniunktury w ostatnich latach za granicą, może odczuwać satysfakcję — podobną do tej, jaką odczuwali wielcy odkrywcy praw obrotu ciał niebieskich. Aktualna dynamika poszczególnych krzywych koniunkturalnych z zadziwiającą ścisłością odpowiada pojęciom, jakie ustaliły się po pracach Mitchella i Instytutu Harvardzkiego zaraz po wojnie. Krzywe wskaźnikowe kursów akcji, cen oraz produkcji lub obrotów gospodarczych osiągają swe maksimum i obniżają się w kolejności i w sposób przewidziany, czynią zwroty i maszerują wzorowo jak kolumny wojska na rewii. Kursy akcji poczęły się załamywać w Anglii w ostatnim kwartale 1936 r., na koniec I kwartału 1937 r. przypada powszechnie prawie punkt maksimum poziomu cen, rozmiary produkcji poczynają się obniżać niezadługo potem. Oczywiście, osiągnęte punkty maksimum w różnych

krajach i przemysłach przypadają na różne daty, co zależy każdorazowo od specyficznych warunków danego kraju lub ilości niewykonanych i czasu wykonania zamówień w poszczególnych przemysłach. Podobnie jak w klasycznych opisach rozwoju koniunktury — początek fali zniżkowej w produkcji wiąże się z likwidacją boomu zakupów antycypacyjnych surowców i towarów w skali wszechświatowej. Zapasy towarów, stąd powstałe, są likwidowane ze stratą, w miarę zaś kurczenia się produkcji rosną one niepomiernie w stosunku do zapotrzebowania, aczkolwiek w swej wielkości absolutnej powoli zmniejszają się. Rentowność produkcji przemysłowej silnie spada, aktywność gospodarcza znajduje się pod wpływem nastroju wyczekiwania, świadomość kurczenia się możliwości produkcji rośnie. Konstatując, że dochody obniżyły się w ciągu pewnego okresu czasu o $n\%$, gospodarujący oczekuje, że znów w następnym okresie czasu skur-

czą się one o ten procent. Odpowiednio zmieniają się dyspozycje, tendencja zniżkowa uzyskuje stały charakter, trwający przez cały czas recesji i początek depresji.

Malując jednak w czasie terazniejszym koniec ożywienia i początek recesji koniunkturalnej, nie oddajemy ściśle rzeczywistego stanu rzeczy, uogólniamy bowiem zjawiska, czasem obserwowane jedynie w pojedynczych krajach z dostateczną wyrazistością. Rzeczywisty obraz przebiegu koniunktury w płaszczyźnie światowej różni się zaś od tego obrazu schematycznego, jaki przytoczyliśmy na wstępie — przede wszystkim w zależności od koniunktury poszczególnych krajów, a ten obraz schematyczny różni się zaś od teoretycznego w części, dotyczącej sytuacji rynku pieniężnego i zjawisk kredytowych.

Istotnie, w obecnym przebiegu koniunktury trudno skonstatować te objawy napięcia i kryzysu finansowego, których byliśmy świadkami w latach 1929 + 1931. Stopa procentowa jest niska, techniczne możliwości rozszerzania działalności kredytowej banków istnieją. Jednakże wiemy, że nieuchwytna w zwykłych wskaźnikach rynku pieniężnego fala tezauryzacji, a więc wyczekująca postawa w działalności kredytowej — przejawia się już od połowy ub. roku, różnice oceny działalności gospodarczej Prezydenta Roosevelta przez Wall-Street i jego zwolenników świadczą o braku zaufania banków, tj. kredytodawców, do losów koniunktury amerykańskiej. Te objawy tezauryzacji zbiegły się w Stanach Zjedn. z pewną przerwą w interwencyjnej działalności Rządu, wynikającą z dążeń do zrównoważenia wydatków i dochodów skarbowych. Nowy plan nakręcania koniunktury, ostatnio opublikowany, stanowi nawrót do dawniejszych metod. Powstrzymano też politykę sterylizacji złota, rozluźniono przepisy o statutowej rezerwie banków. Czy i jaki skutek będą miały te zarządzenia, i jaki wpływ mogłaby wywrzeć poprawa sytuacji w Stanach na pozostały świat — są to pytania, z których wartoby zdać sobie sprawę.

Jeśli twierdzimy, że ożywienie koniunkturalne jest związane z potęgowaniem się działalności inwestycyjnej, i że wzrost produkcji inwestycyjnej powoduje zwiększanie dochodu społecznego — to nie możemy zapominać, że właściwie istnieją dwójakiego rodzaju motywy tego wzrostu ruchu inwestycyjnego. Jeden motyw należy do sfery układu cen. Rentowność inwestycji — to kwestia interrelacji cen szeregu czynników wytwórczych i gotowych wyrobów, stopy procentowej rynkowej i stopy zysków aktualnych i spodziewanych. Istnieje jednak druga dźwignia, która działa w tymże kierunku powiększenia inwestycji; dźwignią tą jest wzrost i rozszerzanie się rozmiarów konsumpcji (wynikające z wzrostu lub redystrybucji dochodu społecznego), które bezpośrednio wywołuje konieczność rozszerzenia aparatu wytwórczego,

Występuje ten drugi motyw jako wtórny skutek wzrostu dochodu społecznego, który dokonał się na skutek inicjatywy inwestycyjnej, ma on w tym wypadku jednak mniejsze znaczenie. Z chwilą jednak, gdy wynika z przekształceń strukturalnych konsumpcji, ma wówczas pierwszorzędne znaczenie. Gdy w pewnych okresach w danym kraju inicjatywa inwestycyjna jest słaba, ożywienie koniunkturalne opiera się na rozszerzaniu się i zmianach w kierunkach konsumpcji. Źródłem takich zjawisk może być interwencja państw-

wowa w kierunku zwalczania bezrobocia lub regulacji poziomu płac, skutki zaś występują przede wszystkim w dziedzinie zbytu artykułów trwałej konsumpcji. W pewnych krajach, jak u nas w roku 1927, mogą one wystąpić w zakresie konsumpcji włókienniczej, w innych, jak Stany Zjednoczone — w dziedzinie zbytu samochodów, domów mieszkalnych i urządzeń domowych. Demokratyzacja samochodu i ogromny zasięg powiązań tego przemysłu z produkcją szeregu innych przemysłów stwarza, że koniunktura w Stanach Zjedn. niewątpliwie bardzo silnie jest zależna od zmian sumy dochodów warstw pracujących o stosunkowo niskiej skali zarobków. Żyjący z płacy i drobni przedsiębiorcy przeznaczają mogą na zakup dóbr trwałej konsumpcji tylko pozostałości swych dochodów po pokryciu spożycia nieelastycznego; zmiany wysokości wypłat robotniczych, następujące w toku wahań produkcji, przyczyniają się do silnego falowania spożycia i produkcji przez zmiany w sumach, przeznaczanych na inwestycje w dobrach trwałej konsumpcji. Uwagi te w znacznym być może stopniu wyjaśnia silne zmiany w tempie i wahaniami ogólnych wskaźników produkcji w Stanach Zjedn.

Inny charakter miało ożywienie koniunkturalne w Anglii i to ożywienie, które przeżywały Stany Zjedn. przed 1929 r. W Anglii od 1932 r. obserwowaliśmy wyraźny rozpęd inwestycyjny, w poprzednim okresie w Stanach również następowała rozbudowa przemysłu na dalekim zachodzie. Tego rodzaju działalność inwestycyjna daje bardziej trwałe skutki, krzywa produkcji i dochodu społecznego ma nieprzerwaną i stałą tendencję zwyżkową przez cały okres zwyżkowej fali cyklu.

Tak więc z jednej strony zaczął się zaznaczać w ewolucji koniunkturalnej silny związek pomiędzy dochodami, podatnymi na wahaniami produkcji, oraz inwestycjami o charakterze konsumpcyjnym, z drugiej strony — w innych krajach panowała klasyczna koniunktura inwestycyjna, oczywiście potęgowana przez budownictwo mieszkaniowe i inwestycyjną interwencję Państwa, która była podejmowana albo w celu ulżenia bezrobociu albo w celu dokonania zbrojeń.

Jest jasne, że w okresie spadającej fali koniunktury nieporównanie łatwiej jest oddziaływać na poziom dochodu społecznego przez forsowanie inwestycji konsumpcyjnych drogą powiększenia zarobków, specjalnie zaś łatwo jest to czynić tam, gdzie każda nadwyżka zarobków jest używana na inwestycje w trwałych dobrach konsumpcyjnych. Dlatego interwencja Prezydenta Roosevelta ma szanse powodzenia i pozwala żywić pewne nadzieje, że sytuacja w Stanach Zjedn. nie będzie w najbliższej przyszłości czynnikiem, obciążającym rozwój koniunktury.

Z drugiej zaś strony, sytuacja w Anglii, pozornie znacznie lepsza, nasuwa pewne obawy. Rozmiary spadku działalności produkcyjnej są tam dotychczas nieznaczące, jednakże impulsy inwestycyjne są na wyczerpaniu. Obciążająca handel światowy konieczność likwidacji zapasów i niewątpliwie znaczne pogorszenie sytuacji krajów egzotycznych surowcowych, często o jednostronnym nastawieniu produkcji¹⁾, niewątpliwie

¹⁾ Nie ma jednak nadprodukcji w krajach surowcowych w takich rozmiarach, w jakich wystąpiła ona w latach 1928 + 29. M. in., ta okoliczność, jak również stan rynku kredytowego — uprawnia do przewidywania, że recesja będzie krótka i mniej głęboka niż w latach ubiegłych; kwestię tę autor szczegółowiej omawiał w artykułach, umieszczonych w zesz. 24 i 33 z 1937 r.

wywrze swój niekorzystny wpływ na poziom sum zysków przemysłowo-handlowych i na wysokość utylizowanych na cele inwestycyjne oszczędności przedsiębiorstw. Te zaś okoliczności mają wpływ bezpośredni na rozmiary inwestycji przemysłowych i ruch inwestycyjny. I tu jednak znajdziemy momenty, uprawniające do optymizmu.

Chodzi o to, że przekonanie o związku rozmiarów inwestycji z rozmiarami dochodu społecznego i tempem jego wzrostu stało się na Zachodzie truizmem. Oznaki osłabienia koniunktury spotykają wszędzie reakcje rządów, starających się podsyć ruch inwestycyjny. O reakcji w Stanach Zjedn. już mówiliśmy, w Anglii natomiast trzeba zanotować — poza kwestią zbrojeń, jeszcze nacisk Rządu na władze lokalne w kierunku podjęcia inwestycji lokalnych i samorządowych. Widzimy też niewątpliwie tendencję dokonywania na rachunek Rządu zapasów towarowych na wypadek wojny — akcja ta może przyczynić się do złagodzenia skutków boomu surowcowego w przyszłości, gdy produkcja materiału wojennego w nowych zakładach będzie podjęta, i Rząd przystąpi do zaopatrzenia kraju i armii na wypadek konfliktu zbrojnego — nie tylko na odcinku artykułów spożywczych. Oczywiście, to, co mówimy o wyczerpaniu się kombinacji inwestycyjnych w Anglii i gdzieindziej, jest rzeczą względną: możliwości industrializacji kolonij lub krajów o przewadze gospodarki agrarnej istnieją, podobnie jak w Polsce, zagadnienie więc polega na stopniu prężności kapitałowej przedsiębiorcy i bankiera angielskiego. Nie można tu nie podkreślić, że Anglia, jak inne kraje wysokokapitalistyczne, jest dostawcą urządzeń wytwórczych w okresie inwestowania się w innych krajach. „Wyspów” koniunktury za granicą ułatwić mogą Anglii podtrzymanie koniunktury swej na odpowiednim poziomie drogą jej nakręcania przez eksport aparatu wytwórczego i kapitałów.

Dochodzimy obecnie do kwestii, specjalnie nas obchodzącej, mianowicie, jakie są szanse utrzymania się koniunktur „wyspowych” w obliczu recesji, obejmującej produkcję w ramach gospodarki światowej i w ramach koniunktur największych potęg ekonomicznych świata? Odpowiedź na to pytanie — tak, jak każda próba przewidywania — może być sformułowana z dwojakiego punktu widzenia.

Po pierwsze, problem przyszłego rozwoju koniunktury w danym kraju jest to kwestia pewnych logicznych konsekwencji takiego a nie innego dotychczasowego rozwoju koniunktury. Rozważając od tej strony interesujące nas zagadnienia, wierzymy w panowanie przyczynowości w historycznym rozwoju gospodarczym. Staramy się znaleźć, jakie konsekwencje pociąga za sobą ten albo inny kierunek dotychczasowej ewolucji koniunkturalnej, jak wpłynąć mogą na ten kierunek zmiany strukturalne, które dotychczas wystąpiły, i to przy założeniu zupełnie określonych i znanych nam reakcji czynników gospodarujących na zmiany sytuacji i warunków gospodarowania.

Po drugie, możemy przyjąć za bliższą rzeczywistości inną alternatywę, mianowicie, że decydujące znaczenie dla rozwoju sytuacji mieć może i ma ogólne nastawienie działalności gospodarczej, które jest uwarunkowane oceną bieżącej sytuacji i możliwości rozwoju koniunktury, dokonywaną przez samych gospodarujących. Nie to, co jest w rzeczywistości

(i o czym świadczą na przykład nie każdemu dostępne statystyki), lecz co o tym sądzi przedsiębiorca lub rządzący decydowałoby o logice rzeczy, o tym, jak potoczą się wypadki, jakie będą reakcje gospodarujących, jakie skutki rozwoju historycznego. Jak widzimy, w tym drugim wypadku interesuje nas punkt widzenia polityka gospodarczego: państwa — z jednej strony, oraz zbiorowej reakcji przedsiębiorców — z drugiej strony. I państwo i przedsiębiorca jest w danym razie autorem pewnej polityki gospodarczej, i należy przyznać, że polityka przedsiębiorcy jest z reguły skuteczniejsza od polityki koniunkturalnej państwa.

Polityk gospodarczy prywatny (mówimy o zbiorowej polityce przedsiębiorców, w określony sposób kształtujących swe dyspozycje w obliczu tej lub innej sytuacji gospodarczej) kieruje się w swych reakcjach pewnymi przesłankami ekonomicznymi, hołduje pewnej doktrynie ekonomicznej. Trzeba stwierdzić, że poglądy te, jako poglądy „znawców” życia gospodarczego, mają poważny wpływ na kształtowanie się opinii publicznej na zagadnienia gospodarcze i wiążą władze rządowe w wykonaniu słusznych, lecz idących wbrew tej opinii posunięć. Rządzącym przykładem walki z utartymi poglądami są rządy Prezydenta Roosevelta w Stanach Zjedn. Wyraźnym objawem dążenia kierujących tą polityką do oswobodzenia się od presji tej opinii są wypadki tworzenia wyrównawczych funduszy walutowych, usuwających spod kontroli publiczności gospodarczej politykę walutową.

Jak widzimy, przewidywania koniunkturalne muszą brać pod uwagę czynniki między sobą niewspółmierne. Nie byłaby zagadkową ocena szeregu zjawisk o charakterze recesyjnym, które już wystąpiły za granicą i pociągną za sobą określone, dające się przewidzieć skutki — w myśl tezy pierwszej. Na tym stanowisku stojąc, możnaby było uważać, że automatyzm koniunkturalny rządzi i koniunkturami „wyspowymi”, i że więc, przykładowo, jeśli w pewnym kraju poprawa koniunktury siłą określonych powiązań strukturalnych wystąpiła z pewnym opóźnieniem w stosunku do innych krajów, to i załamanie się koniunktury nastąpi również z pewnym opóźnieniem, lecz nastąpi nieuchronnie. Byłaby to prognoza, oparta na hipotezie wolnokonkurencyjnych stosunków pomiędzy krajami. Przybliżając się do rzeczywistości, moglibyśmy twierdzić, że ścisły synchronizm koniunktur wystąpi tylko na tych odcinkach stosunków międzynarodowych, gdzie istotnie panują stosunki „wolnokonkurencyjne”. A więc wraz z innymi zniżkować będą kursy akcji, ceny surowców światowych, frachty morskie itp. Natomiast w całej gospodarce regulowanej i podpadającej pod kategorie konkurencji monopolistycznej synchronizm przebiegu koniunktury w kraju i za granicą będzie mniej ścisły, związki bardziej luźne. Słuszne to może być przede wszystkim, jeśli chodzi o koniunkturę inwestycyjną. Zasadniczo bowiem stosunki wolnokonkurencyjne nie panują na rynku inwestycji — zwłaszcza, gdy ustał ruch kapitałów, i poziom stopy procentowej w każdym kraju ustala się w dużym stopniu autonomicznie. A więc koniunktura „wyspowa” mogłaby istnieć, jeśliby istniały specyficzne dla danego kraju tematy do działalności inwestycyjnej. Zastrzeżenie to jest słuszne — i historia potwierdza ten wniosek, ucząc, że w rozmiarach działalności inwestycyjnej może występować największe nieskoordynowanie koniunktur.

Niestety, możliwości te są ograniczone przez te powiązania ocen koniunkturalnych, które są podstawą polityki gospodarczej prywatnych przedsiębiorców, i które łączą przewidywania i oceny sytuacji w kraju z oceną sytuacji za granicą. Powiązania te są specjalnie silne w wypadku silnych powiązań kapitałowych i wysokiego udziału kapitału zagranicznego w kapitałach przemysłowych i bankowych. Teoretycznie uspokajająca jest możliwość asynchronizmu koniunktury światowej i krajowej, własne warunki tego rodzaju zależności opinii gospodarujących w danym kraju od opinii zagranicznych mocodawców. Istnieją niewątpliwie w tym wypadku pewne środki zaradcze. Pomijając ewentualność zbiorowej hipnozy lub silnych prądów społecznych, możemy stwierdzić, że ogólno-gospodarcze planowanie, wykonywane rygorystycznie, normujące rozmiary produkcji i wypłat wynagrodzeń za pracę, może wywołać pożądany efekt. W tym celu potrzebna jest jednak silna wola przeprowadzenia zamierzonego celu programu inwestycyjnego i wyraźna polityka państwowej kontroli nad produkcją.

Jak widzimy więc, możliwości „wyspowych” koniunktur, wydaje się, istnieją. Polska niewątpliwie ma szanse osiągnięcia tego ideału, skoro plan inwestycyjny Rządu istnieje i jest rygorystycznie wykonywany. Oczywiście, szanse te są zależne przede wszystkim od polityki gospodarczej przedsiębiorców i ich ocen przyszłości. Sądzimy, że układają się one pozytywnie.

Na zakończenie chcielibyśmy poruszyć jeszcze jedno zagadnienie, należące do zagadnień szczególnych, lecz zasadniczej wagi. Jest rzeczą pewną, że polityka państwa powinna być wyraźnie nastawiona na określony typ rozwoju koniunkturalnego. Polityka inwestycyjnych produkcyjnych wyklucza politykę inwestycyjnych konsumpcyjnych. Ta ostatnia na odcinku polityki pracy dąży do podniesienia stawek płac, gdy ta pierwsza dąży do podniesienia sumy zarobków przez zatrudnienie większych mas pracowników.

W początkowych okresach ożywienia, gdy istnieje bezrobocie, należy dążyć do podniesienia sumy zarobków i nawet w późniejszych, gdy odczuwa się brak pewnych kategorii specjalizowanych robotników — z całą ostrożnością podnosić poziom stawek płac, jeśli ma się zamiar prowadzić politykę inwestycyjnych produkcyjnych. Wybierając drugą alternatywę, należy uprzywilejowywać pewne kategorie pracowników wykwalifikowanych, aby uzyskać zwiększenie sumy wydatków, np. na artykuły trwałe konsumpcji. W każdym bądź razie, o efekcie gospodarczym określonego typu polityki inwestycyjnej decyduje w ostatecznym rezultacie polityka płac i pracy. Przykłady na słuszność tego twierdzenia są w obecnej praktyce zagranicznej liczne. Sprawa pracy jest dla rozwoju koniunktury tak samo zasadnicza, jak sprawa zysków przedsiębiorcy.

W. Skrzywan

GOSPODARCZE ZNACZENIE NOWEGO PRAWA O WSPÓLNOTACH GRUNTOWYCH

OSTATNIA sesja zwyczajna Izb Ustawodawczych przyniosła rolnictwu naszemu nowe prawo, regulujące jedno z ciekawszych zagadnień agrarnych, które długie lata oczekiwało rozwiązania, odpowiadającego naszym potrzebom gospodarczym. Prawem tym, uchwalonym przez Sejm i Senat na skutek przedłożenia Rządu, jest ustawa z dn. 4/V 1938 r. o uporządkowaniu wspólnot gruntowych, ogłoszona w „Dzienniku Ustaw R. P.” Nr. 33/1938, poz. 290, która weszła w życie w 30 dni po jej ogłoszeniu, mianowicie dn. 12 czerwca b. r.

Nowa ustawa dotyczy wprawdzie specjalnego zagadnienia, interesującego szczególnie tylko tych rolników, którzy są współwłaścicielami lub współposiadaczami gruntów wspólnych, oraz tych osób, które wspomniane grunty użytkują albo korzystają z nich w ten czy inny sposób; zastęp jednak tych rolników i osób jest u nas niemały, co wnosić można z tego, że ogólny obszar wspólnot gruntowych, które podlegają działaniu ustawy z dn. 4/V, wynosi bez mała 1'8 miln. ha (1 741 765 ha). Jednocześnie nowe to prawo, dotyczące wspólnot gruntowych, zainteresować musi wszystkich, którzy śledzą rozwój naszego życia gospodarczego w ogóle, a rolnictwa w szczególności. I dlatego nie od rzeczy będzie omówić pokrótce ustawę o uporządkowaniu wspólnot gruntowych i jej gospodarcze dla naszego rolnictwa znaczenie.

W tym celu w pierwszym rzędzie zapoznać się musimy z istotą zagadnień, które ustawa ta rozwiązuje. Sprawy te w ub. r. poruszyłem obszerniej na

łamach czasopisma „Rolnictwo”¹⁾. Dając obecnie skrót przedstawionych tam: historii powstania wspólnot gruntowych, rozwoju odnoszących się do nich stosunków prawno-agrarnych, oraz dotychczasowego sposobu użytkowania i zagospodarowania gruntów wspólnych itd., stwierdzić na wstępie musimy, że istniejące u nas wspólnoty gruntowe powstały głównie:

- 1) przy uwłaszczeniu włościan i rolników, zrównanych z włościanami — na skutek nadania im pewnych gruntów na wspólną własność, lub też w następstwie nadania tym włościanom i rolnikom prawa do wspólnego użytkowania pewnych gruntów;
- 2) przy znoszeniu służebności — na skutek wydzielenia wynagrodzenia zasłużebnościowego w gruntach na wspólną własność uprawnionych do korzystania ze służebności, bądź też w wyniku wydzielenia tego wynagrodzenia do wspólnego użytkowania — z tym, że w pewnych wypadkach zapisane ono zostało w księgach gruntowych jako własność gminy i stanowi tzw. majątek albo dobro gminne;
- 3) przez nabycie pewnych gruntów aktami prawnymi na wspólną własność lub w celach wspólnego użytkowania.

Powstanie wspólnot, wymienionych powyżej w p. 1 (nazwijmy je powłaszczeniowymi), sięga czasów pańszczyźnianych. W owych to już bowiem czasach

¹⁾ P. art.: Inż. Włodzimierz Arczyński — „Zagadnienie regulacji wspólnot gruntowych” („Rolnictwo”, rok IX, tom II, zeszyt 1, zbioru ogólnego Nr 90).

KONIUNKTURA GOSPODARCZA

MIESIĘCZNE TABLICE STATYSTYCZNE

WYDAWANE PRZEZ INSTYTUT BADANIA KONIUNKTUR GOSPODARCZYCH I CEN

ADRES REDAKCJI I ADMINISTRACJI: WARSZAWA, AL. JEROZOLIMSKA 85

TABL. 1. BANK POLSKI. WYPŁACALNOŚĆ

Rok lub miesiąc	BANK POLSKI							Niektóre pozycje bilansu płatniczego (saldo)		WYPŁACALNOŚĆ			
	Banknoty i zobowią- zania natych- miast płatne	Banknoty w obiegu	Rachunki żyrowe		Rezerwy (złoto, waluty i dewizy)	Kredyt dyskontowy, lombardowy i dla Skarbu oraz portfel papierów	Główne inne aktywa	Bilans handlo- wy	Obroty kredyto- we banków	Protesty wekslowe		Odsetek prote- stów w urzędach porczow.	Upa- dłości ogło- szone (liczba)
			ogółem	kas państwo- wych						Suma w milion. zł.	Szacun- kowy odsetek		
Stan w końcu miesiąca w milionach złotych													
1929	1 788,7	1 310,6	468,3	326,6	1 212,3	819,5	116,8	- 24,8	+ 13,7	104,6	-	-	129
1930	1 609,3	1 328,9	269,0	136,9	1 064,4	748,7	145,5	+ 15,6	0,0	113,9	-	-	209
1931	1 452,7	1 245,0	180,1	37,6	878,0	731,9	189,1	+ 34,2	- 19,2	110,6	12,9	26,7	193
1932	1 258,2	1 089,9	150,6	11,1	684,3	826,8	199,8	+ 18,5	- 9,3	69,8	12,2	27,9	137
1933	1 185,3	1 009,0	156,7	17,2	567,6	867,1	188,1	+ 11,1	- 1,8	34,0	9,1	20,4	78
1934	1 178,7	950,3	206,2	28,8	539,0	836,5	180,9	+ 14,7	+ 0,1	23,4	6,9	14,9	67
1935	1 165,3	971,0	170,0	11,7	507,9	891,8	192,5	+ 5,5	- 1,8	19,2	5,8	12,2	38
1936	1 203,6	1 020,0	151,1	1,2	408,3	1 011,7	223,9	+ 1,9	- 4,4	17,9	5,0	11,8	35
1937	1 283,4	1 019,3	195,6	12,8	454,4	865,9	260,0	- 4,9	- 1,2	17,7	4,5	11,0	29
1937 V	1 243,1	975,3	197,0	1,0	453,0	804,1	275,7	- 3,6	- 14,3	17,4	4,3	10,4	22
VI	1 245,6	989,5	183,2	5,0	454,5	822,5	265,6	- 17,5	+ 10,3	17,6	4,8	11,4	
VII	1 249,2	1 019,0	154,3	6,7	456,7	829,6	247,0	- 16,4	+ 3,0	18,5	5,1	12,0	27
VIII	1 269,5	1 020,8	172,2	15,7	461,4	837,4	259,7	- 10,6	+ 1,6	16,0	4,9	10,7	
IX	1 325,3	1 044,8	209,6	25,8	466,1	876,2	257,0	- 22,6	- 3,5	17,8	4,5	11,4	36
X	1 309,0	1 093,8	150,3	18,1	468,8	861,0	260,4	+ 2,2	- 2,3	18,8	4,1	13,3	
XI	1 357,9	1 034,1	257,8	32,2	469,3	875,8	291,7	+ 3,1	- 5,5	18,0	3,9	9,6	27
XII	1 419,2	1 059,5	294,6	35,5	471,0	917,2	291,0	- 2,1	+ 11,7	22,0	4,2	10,6	
1938 I	1 340,7	1 014,0	259,7	71,5	468,1	830,1	276,4	- 11,9	- 3,1	19,7	4,4	12,3	27
II	1 322,8	1 015,9	241,7	58,3	463,6	811,3	274,9	- 24,4	- 1,8	17,2	4,5	11,0	
III	1 337,2	1 106,8	171,4	28,2	456,8	848,6	265,4	- 21,5	+ 1,5	20,4	4,3	12,0	
IV	1 365,2	1 141,0	168,8	51,7	453,8	886,7	257,6	- 20,8	- 1,9	20,0	-	11,9	
V	1 401,3	1 123,3	219,2	61,6	460,8	891,7	287,6	- 16,6	-	-	-	-	

TABL. 2. DZIAŁALNOŚĆ KREDYTOWA BANKÓW. POGOTOWIE KASOWE

Rok lub miesiąc	Działalność kredytowa krótkoterminowa							Działalność kredytowa długoterminowa				Kredyty udzie- lone bankom zagranicznym		Pogotowie kasowe		
	Ogółem	Banki prywatne		Banki państwowe			Ogółem	Banki prywatne		Banki państwowe		Banki prywatne	Banki państwowe	Banki prywatne	P.K.O.	B.G.K.
		Kredyt dyskon- towy	Otwarty kredyt	Pożycz- ki ter- minowe	Kredyt dyskon- towy	Otwarty kredyt		Pożycz- ki ter- minowe	Portfel papier- ów warto- ściowych	Kredyt długoter- minowy gotów- kowy	Portfel papier- ów warto- ściowych					
Stan w końcu miesiąca w milionach złotych																
1929	2 391,8	946,6	868,2	24,7	272,0	117,5	1 62,8	1 202,6	100,1	658,8	443,7	76,5	35,2	5,3	16,4	9,4
1930	2 491,0	909,4	953,6	26,8	291,0	143,5	1 66,7	1 535,5	104,4	909,1	522,0	79,4	31,6	5,2	10,1	10,2
1931	2 095,1	695,6	804,0	24,4	269,0	153,6	1 48,5	1 783,8	93,5	1 109,0	581,3	68,6	26,2	5,6	11,0	12,2
1932	1 627,5	498,3	577,4	20,8	275,6	148,1	1 07,3	1 888,0	85,5	1 185,6	616,9	68,3	9,6	5,5	12,7	11,1
1933	1 416,7	425,8	460,3	17,4	279,5	139,1	94,6	1 988,3	80,9	1 256,3	651,1	62,7	6,7	5,9	13,8	9,7
1934	1 399,8	385,9	425,3	36,5	281,1	149,5	121,5	2 087,3	84,9	1 292,6	709,8	41,5	7,0	5,4	16,8	8,5
1935	1 435,0	373,4	416,6	56,7	269,0	154,3	165,0	2 190,9	88,5	1 305,8	796,6	36,3	8,1	5,5	14,6	7,2
1936	1 431,2	361,4	400,3	74,4	253,2	161,0	180,9	2 178,5	77,6	1 299,3	801,6	32,2	9,4	6,5	12,3	7,0
1937	1 447,0	378,2	368,3	66,1	273,0	156,0	205,4	2 410,3	65,4	1 293,7	1 051,2	36,1	17,7	6,8	13,2	5,6
1937 V	1 419,1	374,2	377,3	66,1	247,3	152,8	201,4	2 379,6	63,2	1 263,0	1 053,4	40,1	25,8	7,1	15,4	4,5
VI	1 398,9	366,3	364,8	65,3	247,6	150,6	204,3	2 407,0	67,1	1 278,7	1 061,2	45,2	10,3	6,3	12,3	4,0
VII	1 410,9	369,5	364,3	65,5	251,3	154,3	206,0	2 434,8	66,0	1 297,0	1 071,8	38,3	13,9	5,8	11,8	4,9
VIII	1 447,4	381,0	359,2	66,1	277,4	154,1	209,6	2 464,0	65,2	1 319,5	1 079,3	31,9	14,8	6,4	10,4	4,6
IX	1 455,5	377,5	357,0	67,3	277,1	157,8	218,8	2 492,4	65,9	1 349,9	1 076,6	29,3	15,8	6,8	11,7	5,7
X	1 497,6	378,0	366,7	68,4	298,9	165,4	220,2	2 467,9	67,9	1 315,2	1 084,8	29,9	18,6	7,2	18,3	3,6
XI	1 537,6	390,5	366,1	68,7	325,6	171,2	215,5	2 509,3	67,0	1 349,4	1 092,9	38,6	14,2	7,8	15,0	6,5
XII	1 531,4	400,7	348,8	75,7	330,5	156,2	215,5	2 492,0	70,8	1 275,0	1 146,2	34,3	13,0	11,5	17,1	1,5
1938 I	1 575,1	393,2	320,3	126,5	334,5	184,2	206,4	2 482,9	76,4	1 255,0	1 151,5	36,4	12,1	5,9	11,1	5,4
II	1 597,7	397,0	329,3	121,6	359,9	182,2	207,7	2 496,4	79,8	1 236,6	1 180,0	30,5	16,1	5,1	11,3	4,6
III	1 611,7	415,6	332,5	121,5	371,4	161,6	209,1	2 520,5	79,5	1 231,7	1 209,3	30,7	12,8	7,1	7,0	5,2
IV	1 601,8	417,6	333,0	126,3	351,0	158,9	215,0	2 553,5	78,5	1 273,9	1 201,1	30,4	12,6	5,6	7,2	4,0

TABL. 3. ŚRODKI OPERACYJNE BANKÓW. RYNEK LOKACYJNY

Rok lub miesiąc	Banki prywatne					Banki państwowe					Wkłady w bankach prywatnych i państwo- wych ogółem	Rynek lokacyjny						
	Salda kredy- tów rachun- ków bieżąc- ych	Wkłady a vista i osz- zczędno- ściowe	Wkłady termi- nowe	Redys- konto	Kredy- ty otrzy- mane od ban- ków za- granicz- nych	Salda kredy- tów rachun- ków bieżąc- ych	Wkłady oszczęd- nościowe	Wkłady termi- nowe	Redys- konto	Kredy- ty otrzy- mane od ban- ków za- granicz- nych		Lokaty Skarbu Państwa	Wskaźniki kursów				Obroty na Giełdzie w Warszawie	
													5% pożyczki konw.	poży- czek zagran.	listów zast. I kateg.	akcji przem.	papie- rami procent- owymi	akcja- mi
Stan w końcu miesiąca w milionach złotych													1928 = 100				w tys. złotych	
1929	273,2	401,8	344,4	292,6	502,7	334,1	173,0	184,7	96,4	76,6	661,5	1 711,2	83,4	95,6	89,7	66,2	5 759	2 168
1930	285,9	421,7	395,9	252,6	513,9	376,9	254,8	144,0	101,6	108,5	950,1	1 879,2	74,8	85,0	100,4	46,7	7 419	1 633
1931	240,4	318,6	308,8	245,1	403,5	317,0	338,0	141,5	135,3	92,4	1 123,5	1 664,3	62,3	68,2	91,6	26,7	6 603	1 262
1932	185,7	223,3	190,1	220,6	251,6	325,3	443,9	122,1	189,3	18,1	1 153,1	1 490,4	52,1	49,6	75,8	18,6	6 358	729
1933	166,9	202,4	150,9	175,2	192,7	341,0	518,5	133,8	187,7	17,4	1 198,5	1 513,1	60,0	49,8	80,7	19,9	5 884	628
1934	157,9	203,3	129,9	167,2	162,3	420,7	619,6	147,8	153,4	13,5	1 229,5	1 679,2	81,3	62,0	101,2	19,3	7 694	903
1935	146,8	234,5	131,8	170,1	136,7	405,6	724,2	145,0	198,5	20,5	1 268,9	1 787,9	83,3	64,2	107,1	21,8	6 315	879
1936	169,7	230,8	115,5	157,7	115,5	414,5	718,3	153,5	215,2	20,3	1 185,4	1 802,3	88,9	.	113,7 ^d	25,1	7 021	1 468
1937	204,9 ^r	245,2 ^r	124,0 ^r	138,4 ^r	85,7 ^r	552,9	777,1	265,3	151,0	22,8	1 194,7	2 169,4	98,6	.	128,2	29,6	7 927	1 123
1937 V	208,5	242,6	118,1	137,6	97,4	558,2	763,2	275,6	127,8	24,8	1 165,0	2 166,2	95,7	.	124,2	27,4	6 458	1 992
VI	206,0	242,2	119,5	134,3	81,1	528,4	775,3	285,7	131,0	21,5	1 180,5	2 157,1	98,3	.	124,0	26,6	4 933	843
VII	203,6	247,4	127,5	129,8	80,3	551,7	788,3	294,1	139,6	21,7	1 198,5	2 212,6	101,6	.	130,0	28,6	8 153	780
VIII	205,6	250,8	130,5	133,6	75,0	552,0	792,3	310,6	144,2	22,2	1 222,1	2 241,8	102,2	.	133,7	30,4	10 291	812
IX	203,5	249,5	131,1	129,1	73,1	558,7	798,0	268,6	145,8	19,4	1 253,3	2 209,4	99,8	.	132,2	31,9	7 240	156
X	222,8	252,6	129,5	122,4	73,2	578,1	803,0	276,4	155,6	20,2	1 218,4	2 262,4	101,7	.	130,2	29,8	6 993	1 151
XI	226,5	251,8	132,0	128,1	73,3	634,3	811,1	283,5	144,3	20,0	1 247,8	2 339,2	103,8	.	134,7	30,4	7 378	1 014
XII	221,0	260,4	136,3	161,1	77,2	674,5	821,1	276,0	168,9	22,3	1 177,3	2 389,3	111,3	.	147,1	35,8	10 666	1 999
1938 I	208,5	269,7	139,5	141,5	75,3	617,2	857,7	285,1	161,7	21,6	1 160,3	2 377,7	113,6	.	150,0	38,7	9 123	1 276
II	201,1	271,5	143,9	136,3	72,7	632,1	867,6	300,6	156,0	20,5	1 141,9	2 416,8	113,3	.	148,6	38,0	9 131	2 645
III	216,9	275,0	140,3	167,0	70,3	612,7 ^c	828,7 ^c	317,9	159,8	22,0	1 134,1	2 391,5	116,1	.	148,4	36,2	14 389	1 507
IV	206,6	279,3	138,6	161,2	70,6	589,0	837,5	301,6	153,4	18,2	1 178,2	2 352,6	115,8	.	151,4	37,5		
V													115,7	.	153,0	36,7		

TABL. 4. WSKAŹNIKI RYNKU PIENIĘŻNEGO

Rok lub miesiąc	Obieg pieniężny	Obieg wekalo- wy (dane szac., z usun- sezonow)	Listy zastaw- ne i obli- gacje w obiegu	E m i s j e		Kredyty między- banko- we krajowe	Stopa dyskontowa	Stopa wkładowa			R e n t o w n o ś ć									
				listów zastaw- nych i o- bligacji	akcji			banków dyskontowa	banków prywatnych	P. K. O.	polskich pożyczek państwowych		listów zastawnych							
											5% kon- wersyjnej	zagran- icznych	I kategorii	II kategorii						
Stan w końcu miesiąca													w milionach zł.		1928 = 100		w milionach złotych			
1929	1 555,6	105,1	.	72,5	70,9	130,5	.	12,8	6,3	9,9	2,0	6,7	10,89	8,25	12,80	14,80				
1930	1 561,3	94,2	.	70,4	57,8	144,6	7,8	11,8	4,7	8,7	2,0	7,0	11,87	9,30	11,44	13,10				
1931	1 484,4	76,7	.	48,9	20,6	95,6	7,9	11,0	5,0	8,0	2,0	7,0	14,30	11,93	12,60	14,26				
1932	1 362,9	47,5	.	21,5	36,0	104,8	9,0	10,9	4,9	7,9	2,0	6,2	16,99	15,95	15,20	16,83				
1933	1 343,7	33,6	.	0,7	11,9	104,3	6,3	9,5	4,2	7,0	0,6	5,0	14,82	15,85	14,28	15,48				
1934	1 312,2	31,7	.	4,8	6,0	104,6	5,0	9,5	3,8	6,5	0,5	4,0	10,91	12,76	11,36	13,21				
1935	1 365,7	31,7	.	16,2	18,1	110,4	4,9	9,5	3,8	6,5	0,5	4,0	10,65	12,30	10,75	13,61				
1936	1 431,7	34,7	.	38,8	19,0	117,4	5,0	9,5	3,8	6,5	0,5	4,0	10,02	.	10,10	12,29				
1937	1 454,3	44,9	.	18,5	30,5	88,3	5,0	9,5	3,6	6,0	0,5	3,8	9,01	.	8,98	10,78				
1937 V	1 395,4	38,8	.	.	.	94,9	5,0	9,5	3,8	6,5	0,5	4,0	9,25	.	9,24	11,07				
VI	1 417,1	39,6	1 963,0	15,2	88,4 ^s	92,1	5,0	9,5	3,8	6,5	0,5	4,0	9,00	.	9,25	10,99				
VII	1 467,4	43,7	.	.	.	86,1	5,0	9,5	3,3	5,5	0,5	4,0	8,71	.	8,83	10,68				
VIII	1 465,7	48,6	.	6,0	10,8	89,0	5,0	9,5	3,3	5,5	0,5	3,5	8,66	.	8,58	10,35				
IX	1 494,5	44,4	1 958,9	.	.	89,0	5,0	9,5	3,3	5,5	0,5	3,5	8,87	.	8,68	10,42				
X	1 550,9	47,3	.	.	.	85,4	5,0	9,5	3,3	5,5	0,5	3,5	8,78	.	8,81	10,34				
XI	1 468,9	53,6	.	52,3	6,4	86,6	5,0	9,5	3,3	5,5	0,5	3,5	8,52	.	8,52	10,33				
XII	1 497,6	49,4	1 973,9	.	.	93,2	5,0	9,5	3,3	5,5	0,5	3,5	7,95	.	7,80	9,37				
1938 I	1 433,5	50,1	.	.	.	93,4	4,5	9,5	3,0	5,0	0,5	3,0	7,79	.	7,65	8,83				
II	1 438,0	54,3	.	.	.	91,0	4,5	9,5	3,0	5,0	0,5	3,0	7,81	.	7,72	8,83				
III	1 530,3	53,4	.	.	.	76,4	4,5	9,5	3,0	5,0	0,5	3,0	7,62	.	7,73	8,93				
IV	1 578,6	50,5	.	.	.	80,5	4,5	9,5	3,0	5,0	0,5	3,0	7,64	.	7,58	8,86				
V	1 548,6	.	.	.	.	.	4,5	9,5	3,0	5,0	0,5	3,0	7,65	.	7,50	8,74				

TABL. 5 — 6. CENY I PŁACE

T a b l. 5.

Rok lub miesiąc	Wskaź- nik ogólny cen hurtow- ych	C e n y h u r t o w e a r t y k u ł ó w p r z e m y s ł o w y c h														
		Ogół- em	Surowce i półfabrykaty			S u r o w c e			P ó ł f a b r y k a t y			Wyroby gotowe				
			uzależ- nione od za- granic- nicy	skarte- lizowa- ne	pozosta- łe	Ogół- em	Węgiel kamien- ny	Drewno surowe	Su- rowce włó- kni- nicze	Ogół- em	Żelazo	Mine- ralne mate- riale budowlane	Drewno obrobio- ne	Przędza	Ogółem	Tka- niny
1928 = 100																
1929	96,3	98,6	94,4	107,5	93,6	97,4	113,8	93,3	88,4	97,0	100,8	97,7	97,8	92,4	101,3	100,0
1930	85,5	89,8	69,7	108,2	81,0	83,8	116,1	71,9	62,7	87,7	100,9	91,8	84,9	77,8	97,0	94,1
1931	74,6	76,8	51,6	106,8	63,7	69,8	116,1	49,5	45,1	74,8	99,0	82,9	63,7	58,4	84,7	80,9
1932	65,5	67,4	42,2	103,4	52,5	62,1	116,1	38,3	36,4	64,9	91,8	75,5	46,7	50,1	74,4	69,7
1933	59,0	61,0	44,9	91,9	49,1	57,6	97,9	38,7	38,3	59,6	85,2	58,9	39,3	48,5	65,3	59,8
1934	55,7	59,4	44,0	87,6	49,1	57,6	92,7	44,3	38,0	57,1	82,0	45,4	41,3	47,2	63,2	59,2
1935	53,0	56,7	42,4	81,7	47,3	54,3	83,9	44,0	36,6	54,9	78,1	47,8	39,7	45,9	60,6	56,7
1936	54,0	57,1	46,0	75,4	50,9	56,5	77,3	52,3	39,6	55,4	70,9	46,0	43,5	49,9	59,5	56,4
1937	59,4	60,9	51,7	76,8	57,2	63,0	77,3	68,2	41,3	59,4	75,4	48,0	54,6	53,3	60,9	58,5
1937 V	59,9	61,5	56,4	75,5	57,9	64,8	77,3	69,9	45,0	59,5	70,9	48,6	55,2	54,6	61,0	58,7
VI	60,2	61,1	55,3	75,6	57,2	63,6	77,3	67,3	44,1	59,4	70,9	48,5	55,8	54,5	60,9	58,4
VII	60,0	61,1	53,6	78,1	56,7	62,0	77,3	62,9	42,2	60,5	70,9	48,5	54,9	54,3	61,0	58,6
VIII	59,6	60,8	50,4	78,1	56,7	61,8	77,3	64,0	39,5	59,9	79,9	48,1	54,6	52,7	60,9	58,6
IX	59,6	60,4	47,7	77,8	56,4	60,8	77,3	62,9	36,5	59,5	79,9	48,0	54,4	52,4	61,0	58,7
X	58,4	59,8	46,5	77,8	55,3	59,9	77,3	62,5	36,1	58,7	79,9	48,0	53,9	50,8	60,9	58,4
XI	58,4	59,6	44,5	77,7	55,3	60,0	77,3	65,0	34,8	58,2	79,9	47,8	53,2	50,1	60,8	58,3
XII	58,1	59,6	42,7	77,8	55,7	60,3	77,3	68,5	34,8	58,0	79,9	47,8	53,4	49,9	60,8	58,2
1938 I	58,0	59,5	42,2	78,0	55,8	60,6	77,3	69,6	34,4	57,7	79,9	47,6	53,0	49,5	60,4	57,6
II	57,7	59,4	43,2	78,1	55,5	60,6	77,3	68,0	35,4	57,7	79,9	48,4	53,1	49,2	60,2	57,4
III	56,9	59,0	41,6</													

T a b l. 6.

Rok lub miesiąc	Ceny hurtowe				Koszty utrzymania u			Płace nominalne		Płace realne u				
	Artykuły przemysłowe nabywane przez rolników	Artykuły sprzedawane bezpośrednio przez rolników			rodzin robotniczych		rodzin pracowników umysłowych	robotników przemysłowych	pracowników państwowych	robotników przemysłowych	pracowników państwowych			
		O g ó ł e m		Zboża	Zwierzęta rzeźne	Ogółem	W tem żywność				urzęd- ników	funkcjona- rariuszy niższych		
		wsk. sur.	z usun. sezon.											
1928 = 100				1928 = 100										
1929	100,7	89,5	73,8	105,5	101,4	97,0	105,4	108,4	104,8	106,8	99,4	103,4		
1930	98,5	67,6	50,8	86,9	94,2	83,7	101,4	108,1	104,8	114,5	103,4	111,0		
1931	90,4	59,5	54,4	56,7	85,9	73,9	91,8	100,9	94,0	117,6	102,3	109,4		
1932	81,0	48,9	49,4	43,8	78,2	64,8	82,4	92,8	83,2	118,7	101,1	106,4 ^m		
1933	72,6	42,6	44,0	42,5	71,2	58,0	75,6	85,5	80,1	120,0	106,0 ^m	112,5 ^m		
1934	70,3	37,0	35,0	36,7	66,5	52,3	71,6	82,0	79,3	123,4	110,8 ^m	119,3 ⁿ		
1935	66,3	35,8	32,8	35,5	63,9	49,9	69,6	80,5	78,5	126,1	112,7 ⁿ	123,1 ⁿ		
1936	64,6	38,7	37,7	38,7	60,9	48,5	66,3	80,3	71,2	132,1	106,1 ⁿ	119,5		
1937	66,1	49,2	55,8	43,5	64,9	53,9	68,3	82,2	71,2	126,8	102,9	112,1		
1937	V	66,3	49,6	47,1	57,8	41,9	64,8	53,9	68,9	82,5	71,2	127,3	101,9	112,2
	VI	66,1	51,9	49,4	62,3	42,3	65,3	54,7	68,0	81,7	71,2	125,1	103,4	111,3
	VII	66,5	51,4	49,1	56,0	47,9	64,6	53,8	67,6	80,6	71,2	124,8	104,0	112,5
	VIII	66,4	49,7	50,3	55,5	46,4	64,2	53,1	67,9	82,5	71,2	128,5	103,5	113,2
	IX	66,4	50,3	51,3	55,6	46,8	65,6	54,8	68,7	83,0	71,2	126,5	102,3	110,8
	X	66,0	48,3	49,3	54,5	43,6	64,9	53,8	68,3	83,2	71,2	128,2	102,9	112,0
	XI	65,8	49,1	49,3	54,5	42,2	65,3	54,3	68,9	85,2	71,2	130,5	102,0	111,3
	XII	65,7	47,4	48,8	53,0	40,7	65,1	53,9	68,8	86,0	71,2	132,1	102,2	111,7
1938	I	65,6	46,8	49,8	52,3	39,7	64,3	52,8	68,4	86,7	71,2	134,8	102,8	113,1
	II	65,6	46,1	48,8	50,6	39,6	64,2	52,6	68,3	86,2	71,2	134,3	102,9	113,2
	III	65,5	44,8	45,5	48,0	39,4	63,8	52,0	68,0	86,2	71,2	134,3	103,4	113,9
	IV	65,5 ^c	46,0 ^c	44,5 ^c	48,1	42,4	63,9	52,1	68,6	86,2	71,2	134,3	106,1	122,1
	V	65,3	45,9	43,6	50,4	41,0	64,0	52,2	69,2	86,2	71,2	134,3	105,2	121,0

TABL. 7—8 INWESTYCJE I PRODUKCJA

T a b l. 7.

Rok lub miesiąc	Wskaźnik ogólny inwestycji	Budownictwo			Inwestycje kolejowe [budowa toru i prod. taboru]	Inwestycje maszynowe			Kredyty budowlane przyznane przez Bank Gospodarstwa Krajowego w tysiącach złotych	Wskaźniki produkcji przem.		
		Wskaźnik ogólny	mieszkańskie (przezo wapna)	niemieszkańskie (zamówienia na żelazo budowl.)		Wskaźnik ogólny	Maszynny przemysłowy	Maszyny rolnicze		Wskaźnik ogólny	Produkcja dóbr wytwórczych	Produkcja dóbr spożywczych
1929	91,4	84,1	91,3	76,8	103,4	94,0	98,5	76,2	3 814	99,7	98,4	96,0
1930	64,8	67,3	73,3	61,2	63,7	60,9	65,1	43,9	10 606	81,8	78,1	80,2
1931	45,8	43,6	54,0	33,2	57,5	38,5	42,7	21,8	4 518	69,3	58,8	72,2
1932	33,2	32,1	42,6	21,5	44,5	24,2	27,8	8,8	2 658	53,7	41,7	61,5
1933	33,6	39,0	47,0	30,9	33,8	22,7	25,8	10,3	2 540	55,4	45,9	61,7
1934	38,7	49,2	56,5	41,8	29,8	26,7	30,5	11,4	4 360	62,8	54,5	68,8
1935	45,7	55,4	58,2	52,6	39,8	31,8	36,0	15,0	4 070	66,4	61,2	71,9
1936	55,5	62,9	67,4	58,4	54,3	40,5	45,4	20,6	3 088	72,0	71,2	74,5
1937						55,9	62,2	31,2	2 171	85,0	89,0	81,6
1937	V				61,3	59,2	65,3	34,8	2 433	85,4	90,2	77,2
	VI					55,8	62,1	30,6	4 253	84,3	85,0	80,3
	VII					53,6	59,7	29,4	9 124	86,4	88,6	83,4
	VIII					57,3	64,3	29,4	4 138	87,3	89,6	85,0
	IX					56,6	63,6	28,8	2 712	85,2	91,4	79,4
	X					58,7	66,3	28,2	1 009	85,2	93,6	77,9
	XI					65,9	73,8	34,4	524	86,8	95,6	81,6
	XII					62,3	70,1	34,0	221	88,2	98,1	83,6
1938	I					64,8	71,7	37,1	124	88,9	93,9	84,5
	II					70,8	78,3	40,7	119	92,7	97,2	88,9
	III					77,8	87,7	38,1	330	95,0	100,9	93,9
	IV					76,5	85,0	42,3	2 642	92,4	101,6	83,0 ^c
	V								5 841	91,7	98,9	82,6

T a b l. 8.

Rok lub miesiąc	Górnictwo Wskaźniki wydobywania dziennego				Hutnictwo Wskaźnik prod. dziennego		Przemysł przetwórczy Wskaźniki przepracowanych robotniko-godzin											
	Węgiel kamienny	Ropa naftowa	Ruda żelazna	Ruda cynkowa i ołowiana	Żelazne	Cynkowe	Metalowy i maszynowy	Chemiczny	Mineralny	Drzewny	Budowlany	Włókienniczy	Odziewowy	Skórny	Sportowy	Papierniczy	Poligraficzny	
																		z usunięciem sezonowości 1928 = 100
1929	113,6	91,0	94,5	102,9	94,8	104,8	100,5	103,6	97,5	96,3	95,5	91,3	106,6	87,8	104,6	99,3	103,6	
1930	91,7	89,5	68,1	95,6	85,4	108,1	75,9	100,8	73,5	80,6	64,3	70,6	90,7	83,1	96,0	96,5	100,9	
1931	93,6	85,2	40,4	55,8	69,3	81,0	56,1	88,2	54,1	58,3	37,4	66,7	71,8	71,4	81,7	84,9	88,6	
1932	70,4	74,9	11,0	22,0	37,3	52,5	44,0	74,7	40,1	45,5	20,5	57,5	53,5	72,8	66,9	80,6	74,0	
1933	67,2	74,3	23,3	32,0	56,0	51,4	45,1	73,2	44,6	51,8	17,3	60,0	61,1	77,8	59,0	78,8	73,8	
1934	72,0	71,4	36,0	33,7	59,4	57,6	54,8	81,5	57,3	62,0	22,8	67,4	76,2	88,6	62,9	88,9	79,6	
1935	70,1	69,5	47,6	28,6	64,1	52,4	64,1	86,8	64,8	67,2	25,6	71,1	71,2	95,7	65,5	92,8	84,4	
1936	72,0	68,8	66,2	31,1	79,2	57,2	74,9	91,8	73,3	73,2	32,4	73,0	71,6	97,2	69,4	100,5	86,0	
1937	88,3	67,7	111,1	44,7	102,0	66,5	95,2	108,3	84,5	86,1	45,8	80,0	74,6	102,4	77,2	112,3	94,5	
1937	V	98,3	67,6	101,5	47,5	101,1	69,1	98,8	107,2	89,9	85,6	41,3	73,3	63,6	99,7	78,7	111,2	95,1
	VI	97,7	66,5	111,6	46,3	94,0	67,0	92,8	104,1	80,8	44,1	42,5	79,8	57,6	98,3	77,8	107,6	91,3
	VII	92,9	66,5	126,4	46,2	89,6	70,5	95,3	112,4	87,9	88,1	46,4	83,9	63,9	13,6	76,1	109,4	97,1
	VIII	91,6	66,1	124,5	46,7	95,2	67,6	97,8	111,7	84,5	91,7	47,5	83,4	85,8	101,4	79,7	113,7	94,6
	IX	84,8	67,0	118,7	46,9	103,4	68,6	95,4	111,9	90,3	92,6	47,6	74,3	79,0	195,9	80,2	118,5	97,1
	X	84,8	67,2	125,9	47,1	104,1	69,1	97,9	110,9	93,1	88,4	51,9	74,1	66,3	96,4	77,0	117,5	97,7
	XI	82,5	68,4	119,6	46,3	107,4	68,0	102,1	115,2	90,3	86,8	53,7	81,3	67,6	98,0	73,1	118,5	102,0
	XII	80,4	68,6	131,0	45,5	120,2	65,6	103,8	112,2	85,4	87,3	60,8	82,1	77,5	98,4	78,8	114,4	96,5
1938	I	95,8	67,9	130,6	44,5	112,3	63,1	102,7	114,3	80,2	84,8	49,6	81,3	100,3	103,4	77,8	119,1	97,6
	II	100,0	68,2	133,9	44,1	116,8	62,4	106,5	114,9	82,8	90,5	53,4	85,8	189,8	101,2	87,9	121,2	96,4
	III	93,7	70,0	128,5	45,1	117,2	64,8	110,0	115,8	87,6	89,0	63,9	95,2	84,8	99,8	85,7	120,8	98,6
	IV	101,0	69,3	120,8 ^c	45,1	112,1	65,9	115,9	113,5	89,3	86,9	62,3	79,3	70,7	97,3	84,1 ^c	121,4	97,4 ^c
	V	103,3	67,8	104,3	47,5	102,9	64,8	116,6	113,9	90,5	89,1	53,3	78,9	68,4	100,2	83,1	119,7	101,8

TABL. 9. ZBYT PRODUKCJI PRZEMYSŁOWEJ. SPOŻYCIE

Rok lub miesiąc	Zbyt produktów przemysłowych /										Spożycie przechodzące przez rynek			Wartość realna wy- płat robot- niczych w przem.			
	Zbyt ogólny	Zbyt wewnętrzny									Wywóz (w sta- łych cenach)	Ogółem	Miejskie		Wiejskie rynkowe		
		ogółem	dóbr konsum- cyjnych	w tym						dóbr inwesty- cyjnych (wraz z robotami)							
				Wyroby włókien.	Cukier	Tytoń	Piwo	Papier	Węgiel [oprócz zbytu dla przem.]								
z usunięciem sezonowości, 1928 = 100																	
1929	96,5	94,5	97,2	87,0	104,2	104,0	108,3	105,0	123,7	90,8	104,7	103,4	103,2	104,6	106,4		
1930	82,1	75,8	81,0	72,1	99,3	102,1	104,5	106,7	86,3	66,0	107,7	100,8	102,8	89,8	93,9		
1931	73,3	65,4	78,3	68,7	91,5	92,2	78,8	99,7	90,8	47,8	104,9	94,6	97,9	76,2	80,2		
1932	58,2	55,5	70,0	64,1	84,3	80,5	58,3	92,6	74,1	35,8	68,8	86,6	92,2	56,8	61,4		
1933	59,9	57,5	73,3	73,5	80,8	73,8	42,4	96,8	72,6	36,3	69,7	83,6	90,0	49,4	62,7		
1934	66,0	64,1	80,4	83,6	84,6	72,7	46,1	116,5	72,0	42,1	73,7	84,5	91,9	44,8	71,2		
1935	69,8	69,5	84,2	88,2	85,9	74,1	44,4	120,9	78,5	49,5	70,9	86,3	93,0	51,0	76,3		
1936	75,8	76,9	89,5	90,5	102,8	75,9	45,8	143,7	81,1	60,9	71,4	88,1	95,1	51,5	87,1		
1937					110,5	79,1	53,3	165,1	97,3		82,3				100,0		
1937 V			97,0	95,8	119,5	79,3	61,8 ^c	165,5	90,0	69,3	82,0				101,8		
1937 VI												89,9	94,7	62,0	97,9		
1937 VII															99,3		
1937 VIII					112,4	80,2	53,8	165,0	104,1		83,1				103,0		
1937 IX															99,0		
1937 X															100,7		
1937 XI					109,6	81,0	52,3	170,5	95,2		81,1				105,0		
1937 XII															108,2		
1938 I															110,3		
1938 II															114,5		
1938 III											73,8						
1938 IV																	
1938 V																	

TABL. 10. SYMPTOMY PRODUKCJI I OBROTÓW

Rok lub miesiąc	Liczba zatrudnionych w przemyśle			Zbyt węgla dla przemysłu w tys. tonn	Oplaty stemplowe w milion. zł.	Weksle wystawione	Ładunki kolejowe Wskaźnik 1928=100	Handel zagraniczny			Przemysł węglowy			Hutnictwo żelazne		
	ogółem	w gór- nictwie i hut- nictwie	w prze- myśle prze- twórczym					Wywóz	Przy- wóz	Przywóz wyrob. prze- mysł. poza masz. z usun. sezonow.	Pro- dukcja	Zbyt krajowy	Wywóz	Pro- dukcja wal- cowni	Wysyl- ki kraj- owe	Wy- wóz
1929	766,9	212,8	554,1	1202	50,4	1083	103,3	234,4	259,2	81,8	3 853	2 295	1 163	80,2	58,3	14,5
1930	653,6	194,2	459,4	952	46,3	960	85,6	202,8	187,2	63,1	3 125	1 715	1 044	75,3	39,2	29,8
1931	549,6	170,2	379,4	810	39,3	777	78,1	156,5	122,4	42,9	3 189	1 612	1 169	62,7	29,7	28,4
1932	463,0	138,3	324,7	632	29,7	503	60,0	90,3	71,8	23,2	2 403	1 287	842	33,7	20,2	10,7
1933	458,9	120,1	338,8	651	25,2	358	60,6	80,0	68,9	19,7	2 280	1 296	784	49,3	24,9	19,8
1934	501,8	121,3	380,5	699	22,2	335	67,2	81,3	66,6	18,6	2 436	1 342	841	51,7	29,0	17,2
1935	530,0	119,9	410,1	732	23,1	343	70,1	77,1	71,7	22,0	2 378	1 432	740	56,2	33,2	17,1
1936	576,5	122,8	447,7	843	20,4 ^p	363	71,7	85,5	83,6	24,2	2 479	1 576	711	69,0	43,2	18,9
1937	644,6	140,4	504,2	1001	21,8	425	87,5	99,6	104,5	27,2	3 018	1 863	916	87,7	57,4	18,7
1937 V	638,8	139,0	499,8	977		334	85,5	90,9	94,5	25,4	2 494	1 504	848	81,8	51,1	15,0
1937 VI	641,8	141,4	500,4	1008	23,3	420	97,0	91,2	108,7	27,2	2 946	1 639	978	87,4	58,3	21,6
1937 VII	646,5	143,7	502,8	1046		476	94,4	98,3	114,7	27,4	3 219	1 917	1 068	95,1	65,8 ^c	19,4 ^e
1937 VIII	651,9	144,6	507,3	1071	20,6	441	89,4	96,5	107,1	29,5	3 109	1 961	922	93,8	73,9	13,1
1937 IX	654,7	146,0	508,7	1020		348	88,2	90,6	113,2	28,3	3 197	2 012	946	95,2	69,5 ^c	11,4
1937 X	653,3	147,4	505,9	967		508	85,2	108,3	106,1	25,5	3 354	2 137	1 030	95,5	68,6	13,8 ^c
1937 XI	667,8	146,6	521,2	1003	21,9	542	82,6	111,1	108,0	26,6	3 232	2 094	1 049	89,7	55,9 ^c	14,2 ^c
1937 XII	681,7	147,4	534,4	1081		453	90,1	108,6	110,7	29,9	3 338	2 183	970	82,2	53,5 ^c	19,2
1938 I	640,6	146,5	494,1	1062		422	86,7	91,5	103,4	30,2	3 379	2 206	862	78,3	50,2 ^c	11,9 ^c
1938 II	648,2 ^c	148,7 ^d	499,5	1052	23,3	493	92,3	84,7	109,1	33,8	3 074	1 868	820	93,9	58,0 ^c	11,2 ^c
1938 III	650,8	150,3	500,5	1067		462	92,2	102,1	123,6	36,2	3 003	1 728	903	102,2	65,7	13,2
1938 IV				1191		458	96,1	93,6	114,4	35,7	2 911	1 697	947	93,7	68,4	14,7
1938 V							94,8	95,9	112,5		2 857	1 659	935	93,9		

Dla lat ubiegłych podawane są przeciętne liczb bezwzględnych lub wskaźników z poszczególnych miesięcy, kwartałów lub półroczy (odpowiednio do tego, jak podawane są dane bieżące).

W wypadkach, kiedy obliczane są dane kwartalne lub półroczne, dla zawartych w tablicach niepełnych okresów kwartalnych lub półrocznych podane są liczby dla całego kwartału lub półtora, w skład którego wchodzi dany miesiąc.

Blizsze wyjaśnienia metod obliczeń wszystkich szeregów p. w uwagach do tablic z lipca 1935 r.

^c Dane poprawione.

^e Od marca 1936 r. zmieniona metoda obliczeń.

^m Wskaźniki po potrąceniu sum przeznaczonych na płacenie rat Pożyczki Narodowej były niższe i wynosiły przeciętnie w 1933 r. dla urzędników 103,6, dla funkcjonariuszów niższych 111,4; w 1934 r. odpowiednio 105,8 i 117,1.

ⁿ Wskaźniki po potrąceniu sum przeznaczonych na płacenie rat Pożyczki Inwestycyjnej były niższe i wynosiły: przeciętnie w 1935 r. dla urzędników 107,7, dla funkcjonariuszów niższych 120,9; w 1936 r. odpowiednio 104,4 i 118,8.

^p Zmiana od 15 stycznia 1936 r. przepisów o opłatach stemplowych (w szczególności zniesienie opłat od rachunków i pokwitowań).

^r Z dniem 1 stycznia 1937 r. uległ zmianie skład banków prywatnych wchodzących do łącznego bilansu Ministerstwa Skarbu. Oprócz 4 banków, które Instytut dotychczas we własnym zakresie wyłączał z ogólnych liczb bilansowych, wyłączone ponadto Bank Ziemiński w Wilnie, oraz 6 banków kredytu krótkoterminowego, znajdujących się w stanie cichej lub jawnej likwidacji, włączono natomiast 20 mniejszych domów bankowych. Jak wynika z liczb porównawczych za grudzień 1936 r., dane według nowego składu bilansu różniły się od liczb według składu poprzedniego kolejno: kredyt dyskontowy o - 3,1 o/0, otwarty kredyt o - 2,1 o/0, pożyczki terminowe o - 16,9 o/0, portfel papierów procentowych o - 17,1 o/0, ogółem kasowe o + 6,7 o/0, wkłady terminowe o + 2,1 o/0, redyskonto o - 6,7 o/0 i kredyty międzybankowe krajowe o - 29,5 o/0. Pozostałe pozycje wykazują różnice minimalne.

^s W tym 75,6 milionów stanowią nowe akcje „Wspólnoty Interesów”, emitowane jedynie na miejsce wycofanych z obiegu akcji dotychczasowych

^t Z dniem 1 stycznia 1938 r. Komisariat Bankowy wprowadził zmiany w układzie niektórych pozycji. Według tego nowego układu, w porównaniu ze stanem na koniec grudnia 1937 r. - kredyt dyskontowy był niższy o 1,6 milionów zł., kredyt otwarty niższy o 16,6 mil. zł.; pożyczki terminowe wyższe o 18,2 mil. zł.; portfel papierów procentowych wyższy o 8,6 mil. zł.; stan pogotowia kasowego wynosił 12% wobec 11,5% według starego układu.

^u Ostatnio G. U. S. wprowadził do obliczeń kosztów utrzymania ceny komornego także w nowych domach nie obciążonych ochroną lokatorów. Wpłynęło to na obniżkę wskaźnika kosztów utrzymania o kilka procent. W związku z tym podniósł się poziom plac realnych. Instytut jeszcze tymczasem podaje stary wskaźnik, a to z względu technicznych, gdyż już w najbliższym czasie zostaną opublikowane nowe tablice, w których większość dotychczasowych wskaźników ulegnie dość znacznym zmianom.

—oprócz gruntów dworskich, użytkowanych wyłącznie przez chłopą pańszczyźnianego i jego rodzinę—istniały pewne działki ziemi dworskiej, użytkowane wspólnie przez wszystkich lub niektórych właścicieli danej wsi, albo też przez właścicieli paru okolicznych wsi, a nawet przez właścicieli jednej lub paru wsi i przez dwór.

Z takich właśnie działek ziemi przy uwłaszczeniu utworzono wspólnoty gruntowe, które—w zależności od tego, jak były użytkowane przed wydaniem przepisów prawnych, na mocy których przeprowadzono uwłaszczenie właścicieli—zapisano w aktach uwłaszczeniowych lub w księgach gruntowych albo jako wspólne grunty gromadzkie (należące do wszystkich lub niektórych gospodarstw danej wsi), albo jako wspólne grunty wielogromadzkie (należące do gospodarstw dwu lub więcej wsi), albo też jako wspólne grunty wsi i dworu (należące do jednej lub więcej wsi i dworu).

Korzystając z gruntów dworskich, użytkowanych wyłącznie przez siebie albo wspólnie z sąsiadami, chłop pańszczyźniany korzystał ponadto i z innych jeszcze gruntów pańskich, na których pasał swój inwentarz, zbierał jagody, grzyby i orzechy, kosił trawę i sitowie, grabił ściółkę, z których pobierał drzewo na opał, materiały na ogrodzenia, naprawę budynków, wozów, na oświetlenie izb itp.

Korzyści, osiągnięte w ten sposób przez chłopą pańszczyźnianego, przy uwłaszczeniu pozostawione zostały na jego rzecz w postaci tzw. uprawnień służebnościowych. Uprawnienia te zapisane zostały w aktach uwłaszczeniowych albo na rzecz poszczególnych gospodarstw, utworzonych przy uwłaszczeniu (służebności indywidualne), albo na rzecz pewnej ich grupy (służebności grupowe), albo też na rzecz wszystkich gospodarstw danej wsi (służebności gromadzkie).

Przy późniejszym znoszeniu przez władze zaborcze—a i obecnie przez władze polskie—uprawnień służebnościowych na rzecz uprawnionych do korzystania ze służebności wydzielano odpowiednie wynagrodzenie z gruntów dworskich, obciążonych służebnościami, przy czym w zależności od tego, jakie służebności (indywidualne, grupowe, gromadzkie) dawała wieś posiadała—grunty wynagrodzenia służebnościowego przyznawano na własność poszczególnych gospodarstw powłaszczeniowych, albo na własność grup gospodarstw, albo też na własność całej gromady. Tym sposobem powstały i powstają jeszcze wspólnoty gruntowe zasłużebnościowe, wymienione powyżej w p. 2.

Co do wspólnot, wymienionych w p. 3—to sposób ich powstania nie wymaga wyjaśnień. Różnią się one od wspólnot, wyszczególnionych w pp. 1 i 2, tym, że stanowią współwłasność nabywców w częściach, określonych niejednokrotnie w akcie nabycia (kupna). Należą tu np. grunty, nabyte przez tzw. towarzystwa włościańskie przy pomocy b. rosyjskiego Banku Włościańskiego.

W woj. środkowych i wschodnich, które wchodziły w skład zaboru rosyjskiego, wspólnoty powłaszczeniowe i zasłużebnościowe zapisywane były zawsze w aktach uwłaszczeniowych na rzecz pewnej grupy albo też na rzecz wszystkich gospodarstw (utworzonych przy uwłaszczeniu osad tabelowych) danej wsi i stanowiły wspólne grunty gromadzkie. Tak samo rzecz się miała i z wspólnymi gruntami wielogromadzki-

mi, zapisywanymi na rzecz dwu lub więcej wsi albo ich części, oraz ze wspólnymi gruntami wsi i dworu. Prawo użytkowania wszystkich wymienionych wyżej gruntów wspólnych nierozdzielnie związane zostało z posiadaniem macierzystego gospodarstwa powłaszczeniowego i nie mogło być oddzielnie od niego pozbywane. Nabycie prawa użytkowania tych gruntów przez tzw. zasiedzenie było również niemożliwe. Grunty wspólne ponadto, jak zresztą i wszystkie inne grunty powłaszczeniowe, nie mogły być obciążone długami, służebnościami oraz jakimikolwiek bądź świadczeniami na rzecz osób trzecich. Rozporządzanie gruntami wspólnymi w zakresie ich podziału, użytkowania i wydzierżawiania należało—a i obecnie należy—do atrybucji tzw. zebrań gromadzkich, w skład których wchodzi posiadacze gospodarstw powłaszczeniowych, uprawnionych do użytkowania wspólnot.

Inaczej rzecz się miała w woj. południowych (b. zabor austriacki) i w woj. zachodnich (b. zabor pruski).

W woj. południowych tylko wspólnoty powłaszczeniowe i pewna część wspólnot zasłużebnościowych zapisana została w księgach gruntowych jako grunt wspólny, przy czym jednak prawo użytkowania tego gruntu nie zostało związane z posiadaniem macierzystego gospodarstwa powłaszczeniowego i mogło być zupełnie dowolnie—całkowicie lub w częściach—pozbywane. Znaczna natomiast część gruntów wspólnych zapisana została w księgach gruntowych jako tzw. dobro albo majątek gminy—pomimo że były to grunty, wydzielane tytułem wynagrodzenia zasłużebnościowego na rzecz uprawnionych do korzystania ze służebności, znoszonych przez b. władze austriackie. Ten ostatni sposób intabulacji spowodowany został staraniami osób, którym zależało na uzyskaniu podstaw finansowych dla tworzonego podówczas w woj. południowych samorządu terytorialnego, opartego zasadniczo o gminę jednowioskową, i na pewnym uniezależnieniu go od władz centralnych w Wiedniu. Miało to jednak ten skutek, że właścicielką hipoteczną gruntów wspólnych została gmina, w konsekwencji czego i rozporządzanie, w najszerszym słowa tego znaczeniu, wspólnotami należało do jej organów, w skład których wchodziłi przecież nie tylko posiadacze macierzystych gospodarstw powłaszczeniowych (a tym wyłącznie winny były przypaść grunty zasłużebnościowe), ale i osoby postronne, w danej gminie zamieszkałe. Najważniejsze ograniczenie w rozporządzaniu dobrem albo majątkiem gminy polegało i polega na tym, że organa samorządu gminnego nie mogą pozbawić uprawnionych do tego gminniaków użytkowania gruntów dobra gminnego, mogą natomiast pobierać od nich za to użytkowanie pewne opłaty, tzw. spaśne. Kwoty pieniędzy, otrzymane ze „spaśnego”, przeznaczone są na pokrycie wydatków gminy, związanych z zaspokojeniem potrzeb osób, uprawnionych do korzystania z dobra albo majątku gminnego (np. na zagospodarowanie wspólnoty, pokrycie podatków itp.).

Ponieważ przepisy prawne austriackie specjalnie nie regulowały obrotu gruntami powłaszczeniowymi i nie przewidywały analogicznych jak w b. zaborze rosyjskim ograniczeń w rozporządzaniu nimi, przeto i grunty wspólne oraz dobro i majątek gminy mogły być obciążane długami, zaciąganyymi na różne cele, służebnościami i świadczeniami na rzecz osób trzecich. Prawo do użytkowania tych gruntów mogło

być nabywane przez tzw. zasiedzenie oraz obciążane długami i świadczeniami na rzecz osób postronnych itp.

Wszystko to, razem wzięte, wytworzyło niesłychane zabagnienie stosunków prawnego-agnarnych na wspólnotach małopolskich, bez uporządkowania którego racjonalne rozwiązanie zagadnienia regulacji tych wspólnot jest nie do pomyślenia.

Sprawa wspólnot gruntowych w woj. zachodnich (b. zabór pruski) przedstawia się podobnie jak w woj. południowych. Istnieją tam również wspólnoty, zapisane w hipotece jako grunty wspólne oraz jako dobro i majątek gminy. Wspólnot tych jednak jest bardzo niewiele, większość bowiem uległa podziałowi jeszcze za czasów zaboru, a dotyczące ich stosunki prawnego-agnarne nie są tak skomplikowane jak w Małopolsce.

Jeśli chodzi o obecny sposób użytkowania gruntów wspólnych i stan ich zagospodarowania to — z wyjątkiem nielicznych bardzo wypadków — przedstawia się on fatalnie, a przecież grunty, stanowiące wspólnoty, nie zawsze są liche i wadliwe. Są wspólnoty, posiadające gleby najlepszych gatunków (mady, czarnoziemy, lössy, rędziny, szczyrki mocne), na których — w zależności od ich położenia topograficznego, warunków wilgotnościowych i oddalenia od rynków zbytu — z całym powodzeniem uprawiać można najwybredniejsze nawet płody rolne i warzywa, zakładać sady owocowe, łąki i pastwiska. Nikt jednak z użytkowników nie troszczy się o zaprowadzenie na gruntach wspólnych prawidłowej i racjonalnej gospodarki, nikt nie myśli o ich ochronie i zabezpieczeniu przed szkodami, nikomu nie przyjdzie nawet do głowy myśl zastosoowania najprymitywniejszej chociażby uprawy, nawożenia i podsiewu, najprostszyc melioracyj. Wszyscy natomiast starają się wyciągnąć z nich maksimum osiągalnych korzyści bez żadnego ze swej strony wysiłku i nakładu.

Ze wszystkiego powyżej powiedzianego widzimy, że należyte, racjonalne i celowe pod względem gospodarczym rozwiązanie zagadnienia wspólnot gruntowych nie należy do zadań łatwych, oraz że jest ono niesłychanie skomplikowane pod względem prawnym. Specjalne trudności następcy uporządkowanie wspólnot ze względu na ich charakter prawny (wspólnoty wielogromadzkic, wsi i dworu, gromadzkic) oraz na ich położenie (górskie, podgórskie, nizinne) — co wszak nie jest obojętne dla sposobu użytkowania i zagospodarowania danego gruntu wspólnego. Widzimy również, że pozostawienie gruntów wspólnych w dotychczasowym stanie chaosu prawnego i gospodarczego jest niemożliwe — tak z punktu widzenia interesu ogólnego, jak i interesów osób, uprawnionych do użytkowania wspólnot gruntowych.

Po tym pobieżnym zorientowaniu się w istocie zagadnienia gruntów wspólnych przejdźmy z kolei do zapoznania się z tym, w jaki sposób rozwiązuje omawiane zagadnienie ustawa z dn. 4/V 1938 r. o uporządkowaniu wspólnot gruntowych, i jakie jest jej znaczenie gospodarcze.

Otóż, na mocy ustawy wszystkie wspólnoty podlegają albo podziałowi, albo też ustaleniu praw współwłasności.

Podział gruntów wspólnych jest dwojaki: pierwszy z nich, który nazwaćby można ogólnym, polega na podzieleniu pomiędzy poszczególne gromady wspólnych gruntów wielogromadzkich oraz na podzieleniu

pomiędzy poszczególne gromady i dwór wspólnych gruntów wsi i dworu; drugi — szczegółowy — polega na podzieleniu wspólnych gruntów gromadzkich pomiędzy uprawnionych do ich użytkowania. Podziałowi jednak podlegają nie wszystkie grunty wspólne. Z mocy bowiem ustawy wyłączone są od podziału: 1) grunty wspólne, stanowiące obszary wodne; 2) wspólne grunty gromadzkic, stanowiące pastwiska, położone powyżej 1000 m nad poziomem morza; 3) wspólne grunty gromadzkic, położone na wysokości 500+1000 m. nad poziomem morza, jeżeli posiadają płytką warstwę rodzajną i nie nadają się na rolę lub łąkę; 4) pastwiska, których zmiana na rolę lub łąkę byłaby gospodarczo nieuzasadniona, oraz pastwiska, które zachować należy dla celów hodowlanych. Ponadto ustawa daje możność wyłączenia pewnych wspólnot od podziału: gruntów wspólnych, które na skutek swego położenia narażone są na uszkodzenia przez niszczące wylewy, zasypanie, osunięcie brzegów, splukanie warstwy rodzajnej, na których prowadzone jest wydobywanie minerałów itp., m. in. zaś takich gruntów wspólnych, które ze względów gospodarczych uprawnieni chcą zachować w niepodzielności dla dalszego wspólnego użytkowania.

W stosunku jednak do wspólnot, które wyłączone są od podziału z mocy ustawy, oraz do wspólnot, które zostaną od tego podziału wyłączone na mocy — streszczonych powyżej — postanowień ustawy — ustawa nakazuje ustalić prawa współwłasności. Ustalenie takie polega na określeniu udziałów poszczególnych uprawnionych do użytkowania wspólnot gruntowych oraz na ujawnieniu na ich rzecz w księgach hipotecznych i innych dokumentach praw współwłasności niepodzielonych gruntów wspólnych.

Zauważyć tu należy, że ustalenie praw współwłasności niepodzielonych gruntów wspólnych będzie miało szczególniejsze znaczenie dla woj. południowych, gdzie dzięki temu skasowane zostanie tzw. dobro gminne, niewłaściwie i z krzywdą dla b. serwitutantów — jak to już wyjaśniono wyżej — zainstabulowane na rzecz gminy. Obecnie tytuł własności do tego „dobra” przeniesiony zostanie na tych właśnie serwitutantów oraz osoby, które nabyły prawo do użytkowania wspomnianego dobra przez przedawnienie (zasiedzenie).

Na tym jednak nie kończy się przewidziane ustawą uporządkowanie wspólnot gruntowych. Jednocześnie bowiem z podziałem albo ustaleniem praw współwłasności następuje zniesienie służebności i praw do świadczeń, ciążących na gruntach wspólnych, rozstrzygnięcie sporów granicznych, wynikłych przy ustalaniu granic tych gruntów, oraz roszczeń osób, posiadających budynki na gruntach wspólnych, o nabycie przez przedawnienie (zasiedzenie) lub wykup terenów zabudowanych wraz z obejściem gospodarskim. Ponadto przy podziale wspólnot gruntowych następuje segregacja wierzytelności, zabezpieczonych hipotecznie na wspomnianych wspólnotach.

Opisane powyżej uporządkowanie wspólnot gruntowych przeprowadzone być może albo na wniosek zainteresowanych, albo z urzędu. Z urzędu może być przeprowadzony podział wspólnych gruntów wielogromadzkich, wspólnych gruntów wsi i dworu oraz takich wspólnych gruntów gromadzkich, które w ciągu 10 lat od wejścia w życie ustawy nie zostaną podzielone na wniosek uprawnionych do ich użytkowania, a nie są wyłączone od podziału w myśl odpowiednich

postanowień ustawy lub też nie są racjonalnie użytkowane i zagospodarowane. Z urzędu ponadto mogą być ustalone prawa współwłasności do gruntów wspólnych, wyłączonych od podziału na mocy ustawy, oraz do wspólnot, do których prawa te w ciągu 3 lat od wejścia w życie omawianej ustawy nie zostały ustalone na wniosek zainteresowanych.

Ustawa o uporządkowaniu wspólnot gruntowych pozostawia zainteresowanym szeroką inicjatywę — tak w zakresie wywołania postępowania, jak i w zakresie przyjęcia takich czy innych zasad uporządkowania wspomnianych wspólnot. Pozostawiając jednak tę inicjatywę, umożliwia jednocześnie — jak widzimy z omówionych powyżej jej przepisów — właściwe uporządkowanie gruntów wspólnych z urzędu na zasadach, szczegółowo ustalonych. Stwarza więc jednak jak gdyby pewien przymus uporządkowania wspólnot gruntowych. A czyni to w sposób niezmiernie celowy. Dając bowiem możność przeprowadzenia z urzędu podziału wspólnych gruntów wielogromadzkich oraz wspólnych gruntów wsi i dworu, doprowadzi w rezultacie do skasowania tego rodzaju wspólnot, których racjonalne użytkowanie i zagospodarowanie jest w praktyce kompletnie niemożliwe.

Istnienie obu powyżej wymienionych rodzajów wspólnot — jak to wyjaśniłem w cytowanym wyżej artykule w czasopiśmie „*Rolnictwo*” — jest źródłem ustawicznych nieporozumień, zatargów, sporów, spraw i procesów sądowych, wynikających pomiędzy stronami na tle użytkowania i wykorzystywania gruntów wspólnych. Częstość interesy gospodarcze tych stron są tylko pozornie sprzeczne. Tym niemniej jednak osiągnięcie przez dwie nawet gromady (wsie) porozumienia co do użytkowania wspólnego gruntu (np. wprowadzenie ograniczeń co do ilości i jakości pasanego przez każdą z nich inwentarza), co do sposobu zagospodarowania wspólnoty, co do związanego z tym nakładu pracy i kapitału — jest w rzeczywistości możliwe w wyjątkowych tylko wypadkach. I w tych jednak wyjątkowych wypadkach porozumienie takie — przy najłżejszym nawet powiewie waśni sąsiedzkiej — pryska, a na wspólnocie wraca wszystko do dawnego bezpiecznego niejako stanu, do gospodarki rabunkowej, szkodliwej dla stron i interesu ogólnego. Jeszcze gorzej sprawę to wyglądają, jeśli chodzi o wspólne grunty wsi i dworu, tu bowiem jako czynnik utrudniający — a nieraz uniemożliwiający — porozumienie występują ponadto uprzedzenia stanowe (klasowe).

Dając możność podzielenia takich wspólnych gruntów gromadzkich, które w ciągu 10 lat od wejścia w życie ustawy nie zostały tak czy inaczej uporządkowane na wniosek zainteresowanych, a nie są wyłączone od podziału w myśl odpowiednich postanowień ustawy, ani też racjonalnie użytkowane i zagospodarowane, wspomniana ustawa doprowadzi do ich skasowania po upływie wspomnianego terminu.

Dając możność ustalenia praw współwłasności do gruntów wspólnych, które ze względu na ich położenie (nad poziomem morza), albo z jakichkolwiek bądź innych względów winny być zachowane w niepodzielności dla dalszego wspólnego użytkowania, oraz do gruntów wspólnych, które w ciągu 3 lat od wejścia w życie ustawy nie zostały uporządkowane przez podział albo ustalenie praw współwłasności na wniosek zainteresowanych — omawiana przez nas ustawa doprowadzi do uporządkowania związanych z ich istnieniem stosunków prawnych i gospodarczych.

Ponieważ ponadto w ustawie pomieszczone zostały przepisy, regulujące sprawę zarządzania przez współwłaścicieli — albo utworzone przez nich spółki — gruntami wspólnymi, stosownie do planów zagospodarowania, opracowanych na podstawie opinii izby rolniczej, oraz przepisy, ograniczające obrót tymi gruntami i prawami do nich, a więc: sprzedaż, zamianę, wydzierżawianie, zastaw i obciążanie — przeto przez wszystko to, razem wzięte, ustawa o uporządkowaniu wspólnot gruntowych stworzyła podstawę do wprowadzenia racjonalnego użytkowania i zagospodarowania niepodzielonych gruntów wspólnych.

Ustalenie bowiem na rzecz poszczególnych uprawionych praw współwłasności niepodzielonych gruntów wspólnych, tj. ustalenie udziałów we wspólnocie, nierozdzielne związanie tych udziałów z posiadanymi przez uprawionych gospodarstwami indywidualnymi spowoduje, że grunty, stanowiące dotychczas własność wspólną — co w praktyce życiowej wychodzi na niczyją — staną się współwłasnością właścicieli gospodarstw indywidualnych, uprawionych do korzystania z nich, że właściciele tych gospodarstw będą bez porównania więcej niż dotychczas zainteresowani w zagospodarowaniu tych gruntów, w racjonalnym ich użytkowaniu i intensywniejszym wykorzystaniu, że prawo współwłasności gruntów wspólnych nie będzie mogło być odkupione przez osoby postronne odziedziczone, co wytworzy pewną stałość stosunków prawno-agrarnych na wspólnotach, że wreszcie podział dochodu, otrzymywanego ze wspólnot, rozłożenie kosztów ich zagospodarowania, ułożenie racjonalnego sposobu użytkowania itp. będzie łatwiej osiągalne.

Z omówionych powyżej przepisów ustawy z dn. 4/V b. r. o uporządkowaniu wspólnot gruntowych widzimy, że zmierza ona do należytego wykorzystania gruntów wspólnych dla podniesienia produkcji rolnej dwiema drogami:

- 1) przez wyzyskanie zapasu ziemi, jaki tworzą wspólnoty, dla celów przebudowy ustroju rolnego, tj. dla powiększenia gospodarstw indywidualnych, posiadanych przez uprawionych do użytkowania wspomnianych wspólnot;
- 2) przez wprowadzenie racjonalnego użytkowania i zagospodarowania niepodzielonych gruntów wspólnych.

I na tym właśnie wykorzystaniu zaniedbanych dotychczas zupełnie gruntów wspólnych polega jej znaczenie gospodarcze.

Znaczenie to zarysowuje się wyraźniej na tle liczb, które zorientują nas co do obszaru gruntów wspólnych oraz stanowiących je użytków. Otóż, gruntów wspólnych poułaszczeniowych i zasłużeńnościowych posiadamy 1 298 765 ha, w czym: gruntów ornych — 96 177 ha, łąk — 36 226 ha, pastwisk — 811 200 ha, lasów — 237 511 ha, innych użytków i nieużytków — 117 651 ha. Do uwidocznionego powyżej obszaru wspólnot dodać jeszcze musimy (podlegające również działaniu ustawy o uporządkowaniu wspólnot gruntowych, a nieobjęte przytoczonymi liczbami) grunty, nabyte przez spółki (tzw. towarzystwa) włościańskie przy udziale b. ros. Włościańskiego Banku Ziemiańskiego. Gruntów tych, stanowiących swego rodzaju wspólnoty gromadzkie, posiadamy: w woj. środkowych — 40 tys. ha, w woj. wschodnich — 403 tys. ha, czyli razem 443 tys. ha. Ogółem więc obszar

wspólnot, podlegających działaniu ustawy z dn. 4/V 1938 r., wynosi 1 741 765 ha.

Na zakończenie nie od rzeczy będzie wspomnieć o postanowieniu nowego prawa o wspólnotach gruntowych, zawieszającym działanie ustawy z dn. 4/V na 3 lata w stosunku do wspomnianego już przez nas „dobra gromadzkiego i gminnego” w woj. południowych. Postanowienie to, niestety, spowoduje opóź-

nienie uporządkowania wspólnot, stanowiących takie właśnie dobro (tym samym zaś i należyte wykorzystanie stanowiących je gruntów) oraz przeniesienie tytułu własności tego „dobra” z gminy na b. serwitutantów i inne osoby, uprawnione do korzystania z niego.

Wł. Arczyński

KRONIKA GOSPODARCZA

SPRAWY GOSPODARCZE WIZBACH USTAWODAWCZYCH

RZĄDOWE PROJEKTY USTAW GOSPODARCZYCH

Rząd wniósł do Sejmu projekt ustawy o zatwierdzeniu układu z dn. 20/VI 1938 r. między Stolicą Apostolską i Rzplಿತą Polską w sprawie ziem, kościołów i kaplic pounickich, których Kościół Katolicki został pozbawiony przez Rosję. Układem, zawartym przez Rząd, Kościół zrzeka się na rzecz Państwa roszczeń do wszystkich gruntów pounickich—niezależnie od tego, w czym posiadaniu się znajdują. W zamian za to Kościół otrzymuje bezpłatnie obszar ok. 12 tys. ha, przy czym na poczet tego kontyngentu zalicza się obszar ok. 9 120 ha, będący obecnie w posiadaniu Kościoła. Jako wyrównanie brakujących ok. 2 880 ha—Państwo wypłaci Kościołowi kwotę zł 2·5 miln. w obligacjach 4% pożyczki konsolidacyjnej według jej nominalnej wartości. Poza tym Państwo uznaje za własność Kościoła Katolickiego kościoły, kaplice pounickie z plebaniami, ogrodami plebańskimi i cmentarzami pounickimi, znajdujące się w dniu podpisania układu w posiadaniu lub użytkowaniu Kościoła. Poza tym Rząd zobowiązuje się prowadzić w dalszym ciągu badania nad warunkami, w jakich znajdują się kościoły i kaplice pounickie, będące w posiadaniu Państwa, a nie będące w użytkowaniu Kościoła Prawosławnego, a to celem przekazania ich na własność Kościołowi Katolickiemu. Układ stanowi częściowe wykonanie art. XXIV p. 3 konkordatu.

SPRAWY GOSPODARCZE NA PLENUM SEJMU

Dn. 27 czerwca odbyło się posiedzenie Sejmu, na którym przez I czytanie przeszedł rządowy projekt ustawy o zatwierdzeniu układu z dn. 20/VI 1938 r. między Stolicą Apostolską i Rzplಿತą Polską w sprawie ziem, kościołów i kaplic pounickich, których Kościół Katolicki został pozbawiony przez Rosję.

Następnie—w sprawozdaniu Komisji Spraw Zagranicznych—przyjęty został rządowy projekt ustawy o ratyfikacji konwencji o uregulowaniu wymiarów oczek sieci rybackich i ochronnych wymiarach ryb z dn. 23/III 1937 r. Referował Pos. Choiński-Dzieduszycki.

Następnie Pos. Wadowski referował sprawozdanie Komisji Spraw Zagranicznych o ratyfikacji porozumienia między Polską i Finlandią z dn. 31/I 1938 r., dotyczącego clenienia oleju żywicznego, oraz sprawozdanie tejże Komisji o drugim porozumieniu między Polską i Finlandią z dn. 10/III 1938 r. o clenieniu serów pochodzenia finlandzkiego. Oba te projekty ustaw zostały przez Sejm bez zmian przyjęte.

W dalszym ciągu posiedzenia Pos. Pełczyńska referowała sprawozdanie Komisji Spraw Zagranicznych o 2 projektach ustaw: o ratyfikacji protokołu taryfowego między Polską i Estonią z dn. 19/II 1938 r. oraz o ratyfikacji protokołu dodatkowego z dn. 22/IV 1938 r. do pro-

tokołu taryfowego między Polską i Estonią. Oba te projekty ustaw bez zmian zostały przyjęte.

W dalszym ciągu posiedzenia Pos. Choiński-Dzieduszycki referował sprawozdanie Komisji Spraw Zagranicznych o rządowym projekcie ustawy o ratyfikacji protokołu dodatkowego z dn. 21/II 1938 r. do konwencji handlowej i nawigacyjnej między Polską i Czechosłowacją, który został przez Sejm bez zmian przyjęty.

Następnie Pos. Wojnar-Byczyński referował sprawozdanie Komisji Spraw Zagranicznych o projekcie ustawy o ratyfikacji protokołu taryfowego z dn. 5/III 1938 r. między Polską i Łotwą, który Sejm bez zmiany przyjął.

W dalszym ciągu Pos. Łubieński referował sprawozdanie Komisji Spraw Zagranicznych o ratyfikacji konwencji międzynarodowej z dn. 20/II 1935 r. o zwalczaniu zaraźliwych chorób zwierzęcych, przyjętej następnie bez zmian.

Następnie Pos. Sikorski referował 2 projekty ustaw ratyfikacyjnych: o ratyfikacji porozumienia między Polską i Szwecją z dn. 5/III 1938 r., dotyczącego clenienia produktu „Ronad Tallolja”, oraz o ratyfikacji porozumienia między Polską i Szwajcarią z dn. 25/III 1938 r., dotyczącego clenienia blachy ocynkowanej i plecionek do kapeluszy, oba bez zmian przez Sejm przyjęte.

Z kolei Pos. Götz-Okocimski referował sprawozdanie Komisji Spraw Zagranicznych o projekcie ustawy o ratyfikacji protokołu dodatkowego z dn. 11/III 1938 r. do konwencji handlowej i nawigacyjnej między Polską i Grecją, przyjęty następnie przez Sejm bez zmian.

Następnie Pos. Hutten-Czapski referował sprawozdanie Komisji Budżetowej o rządowym projekcie ustawy o 4¼% bonach Skarbu Państwa w dolarach Stanów Zjedn. Am. Ministerstwo Skarbu prowadzi od dłuższego czasu prace nad układami z państwami wierzycielskimi w sprawie obniżenia odsetek i złagodzenia warunków emisji naszych pożyczek zagranicznych. W omawianej ustawie chodzi o konwersję bonów skarbowych, wypuszczonych w 1929 r. z tytułu zawarcia z firmą Lilpop, Rau i Loewenstein umowy o dostawę 2 tys. wagonów dla P. K. P. Wypuszczone zostały 7% bony skarbowe w dolarach, ponieważ firma ta finansowana była przez spółkę amerykańską. Początkowo kwota tych bonów wynosiła ok. \$ 12 miln. Obecnie chodzi o konwersję bonów na kwotę \$ 5 669 tys. Poza obniżką oprocentowania z 7% na 4¼%—przedłuża się termin umorzenia z dn. 1/IV 1943 r. na dz. 1/X 1951 r. Zmienia się również poza tym i raty półroczne: wynoszą one początkowo ok. \$ 125 tys., a w okresie końcowym po \$ 232 tys. Sejm w obu czytaniach ten projekt ustawy przyjął bez zmian.

Następnie Pos. Hutten-Czapski referował sprawozdanie Komisji Budżetowej o rządowym projekcie ustawy o konwersji obligacyj 6% pożyczki dolarowej, wypuszczonej dn.

i/IV 1920 r. Kwota pożyczki obecnie wynosi ok. \$ 20 mln., z czego część skonwertowano na rynku wewnętrznym na 4½% pożyczkę wewnętrzną. Do konwersji pozostaje na rynku amerykańskim kwota ok. \$ 12 700 tys. Chodzi o obniżenie oprocentowania do 4½% i przedłużenie terminu spłaty do dn. 1/X 1958 r. Komisja wprowadziła zmianę, polegającą na umożliwieniu konwersji drogą przestemplowania obligacji zamiast druku nowych obligacji. Poza tym—w myśl uchwały Komisji—obligacje tej pożyczki, jak i dochody z nich wolne są od wszelkich podatków państwowych i samorządowych. Sejm projekt ustawy w myśl uchwały komisyjnej przyjął.

Pos. Hutten-Czapski referował sprawozdanie Komisji Budżetowej o rządowym projekcie ustawy o konwersji obligacji 7% pożyczki stabilizacyjnej, opiewających na dolary Stanów Zjedn. Am. Pożyczka ta została już w znacznej części skonwertowana na rynku wewnętrznym na 4½% pożyczkę wewnętrzną. Oprócz tego będzie skonwertowana transza funtowa tej pożyczki według przyjętej już ustawy. Projekt omawianej ustawy dotyczy konwersji transzy dolarowej tej pożyczki. Przewiduje się obniżenie oprocentowania na 4½%, termin zaś umorzenia przedłuża się z 1947 r. do 1968 r. Zabezpieczenie pożyczki dochodami z ceł pozostaje bez zmiany. Wprowadza się pewne zabezpieczenie przed dalszym spadkiem walut. I w tym projekcie ustawy Komisja wprowadziła poprawkę, dotyczącą przeprowadzenia konwersji drogą przestemplowania obligacji. Wobec tendencji, panującej na zagranicznych rynkach finansowych, a zmierzającej do obniżki stopy procentowej—usiłowania nasze w tej mierze są zdrowe i ze szeregów miar wskazane. Sejm referowany projekt ustawy w obu czytaniach bez zmian przyjął.

W dalszym ciągu posiedzenia Pos. Hołyński referował sprawozdanie Komisji Budżetowej o rządowym projekcie ustawy o zmianie ustawy o Funduszu Pracy. Projekt ustawy—według uchwały Komisji Budżetowej—ma na celu ograniczenie Funduszu Pracy w zaciąganiu pożyczek przez wprowadzenie górnej granicy, legalizując wszystkie zaciągnięte pożyczki do dnia wejścia w życie omawianej ustawy. Narastanie zadłużenia Funduszu Pracy powoduje, że obsługa zadłużenia, która jeszcze przed kilku laty wynosiła zł 100 tys., wzrosła obecnie do zł 12 mln. Przykład Funduszu Drogowego jest pod tym względem odstrasający. Dziś Fundusz Pracy zachowuje równowagę między świadczeniami na rzecz Funduszu i zdolnością płatniczą społeczeństwa, o czym świadczy fakt, że realny wpływ dochodów Funduszu Pracy wynosi 90% przypisu świadczeń. Zasadnicze linie projektu, uchwalonego przez Komisję, dotyczą: 1) legalizacji dawniej zaciągniętych kredytów, 2) utrzymania dotychczasowego systemu na rok budżetowy 1938/39, ograniczona zaś została możliwość zaciągania nowych pożyczek, 3) od dn. 1/IV 1939 r. wprowadzona została zasada uprzedniego ustawowego upoważnienia do zaciągania pożyczek, a tylko w wyjątkowych wypadkach pozostawione zostało upoważnienie do zaciągania pożyczek do kwoty zł 10 mln. z obowiązkiem późniejszej ich legalizacji w drodze ustawowej.

W dyskusji zabrał głos Pos. Jasiński, poczem projekt ustawy został w brzmieniu komisyjnym bez zmian w obu czytaniach przyjęty.

W końcu Pos. Kozłowski referował sprawozdanie Komisji Budżetowej o rządowym projekcie ustawy o dodatkowych kredytach na 1938/39 r. Kredyty, przewidziane w omawianym projekcie ustawy, składają się z 3 pozycji. Pierwsza wynosi kwotę zł 200 tys. i przeznaczona jest na zakup mebli dla Zamku Królewskiego. Druga wynosi zł 640 tys.—z przeznaczeniem na zakup gmachu we Lwowie dla Oficerskiej Szkoły Policijnej; reszta szacunku domu ma być spłacona w formie długu hipotecznego. Trzecia pozycja wynosi kwotę zł 921 tys. i związana jest z reorganizacją agend aprowizacyjnych i skupieniem ich w resorcie Ministerstwa Rolnictwa i Ref. Roln. Wydatek, który wyniknie z przedłożenia rządowego, pokryty zostanie ze zwiększonych wpływów monopolu spirytusowego.

Po referacji sprawozdawcy zabrał głos P. Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Ref. Roln. Wierusz-Kowalski, który wyjaśnił, że prace nad problemami aprowizacyjnymi rozłożone zostały pomiędzy następujące trzy główne

grupy zagadnień, a mianowicie: zagadnienia organizacyjne, zagadnienia, związane z potrzebą posiadania planu zaopatrzenia na wypadek zwiększonej potrzeby, i zagadnienia, wysuwające się w bieżącej polityce gospodarczej w miarę oświetlania jej z punktu widzenia potrzeb aprowizacji.

Dla dokonania tego należało na wstępie określić zasięg pojęcia „aprowizacja”, aby móc wyraźnie wydzielić to, co z dotychczasowego zakresu działania resortów gospodarczych miało przejść do tej nowej komórki. Przyjęto określenie, iż aprowizacja jest to zespół czynności z dziedziny produkcji, przerobu, gromadzenia i rozdziału przedmiotów powszedniego użytku, mających na celu zapewnienie zaopatrzenia sił zbrojnych, ludności cywilnej i zwierząt gospodarskich w te artykuły, z uwzględnieniem potrzeb obronności Państwa.

W grubszym zarysie podział ten wygląda następująco: Piecza nad produkcją tych artykułów powszedniego użytku, które są krajowymi surowcami pochodzenia roślinnego i zwierzęcego, lub przetworami tych surowców (przemysł rolny), leży w całkowitym zasięgu działania Ministerstwa Rolnictwa, piecza nad produkcją i przetwórstwem innych artykułów powszedniego użytku mineralnego lub kolonialnego leży będzie w zakresie działania odnośnych ministerstw gospodarczych—z tym, że wprowadzona zostaje ścisła koordynacja ich prac z pracami komórki aprowizacyjnej, zmierzająca do zapewnienia właściwego zaopatrzenia na wypadek zwiększonej potrzeby. W dziedzinie gromadzenia i rozdziału Minister Rolnictwa będzie miał w swoim zasięgu obowiązek przygotowania w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu pod względem technicznym i organizacyjnym aparatu wymiany do potrzeb aprowizacji.

Następnie P. Wiceminister przedstawił nowy statut Ministerstwa Rolnictwa. Istniejące w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych Biuro Apropowizacyjne przechodzi do Ministerstwa Rolnictwa i Ref. Roln. i tworzyć będzie Departament Apropowizacji, dzielący się na 2 wydziały, mianowicie: Wydział Polityki Apropowizacyjnej oraz Wydział Administracji Apropowizacyjnej. Ponadto powołane będą do życia: Polski Komitet Żywnościowy i Biuro Planowania Apropowizacji. Nad koordynacją działalności oraz ciągłą kontrolą pracy w terenie ciuwać będzie Główny Inspektor Apropowizacyjny.

Po szczegółowym omówieniu wstępnych prac nad planem aprowizacyjnym i dróg uzyskania wzrostu naszego potencjału aprowizacyjnego P. Wiceminister zapowiedział, że współdziałać będzie z organizacjami samorządowymi, społecznymi i branżowymi.

W dyskusji zabierali głos Posłowie: Pochmarski, Sommerstein, Lubieński, Karśnicki i Kozłowski, poczem projekt ustawy został w obu czytaniach przyjęty według projektu rządowego. Uchwalona została rezolucja, wzywająca Rząd do przeznaczania kwoty zł 640 tys., zawartej w projekcie ustawy—nie na zakup już istniejącego gmachu prywatnego, a na budowę nowego gmachu dla pomieszczenia Oficerskiej Szkoły Policji Państwowej we Lwowie.

PRACE KOMISYJ SEJMU

Komisja Zdrowia Publicznego i Opieki Społecznej

Dn. 27/VI b. r. odbyło się posiedzenie Komisji Zdrowia Publicznego i Opieki Społecznej, na którym Pos. Ks. Dr. Lubelski referował sprawozdanie specjalnej podkomisji o rządowym projekcie ustawy o zmianie rozporządzenia Prezydenta Rzplitej o wykonywaniu praktyki lekarskiej. Projekt rządowy został z poprawkami przyjęty.

Komisja Pracy

Dn. 27/VI b. r. odbyło się posiedzenie Komisji Pracy, na którym Pos. Mróz referował sprawozdanie o rządowym projekcie ustawy o poprawie finansów Ubezpieczalni Krajowej w Poznaniu. Ze zmianami projekt rządowy został przyjęty.

Komisja Spraw Zagranicznych

Dn. 27/VI b. r. odbyło się posiedzenie Komisji Spraw Zagranicznych, na którym referat o rządowym projekcie ustawy o zatwierdzeniu układu z dn. 20/VI b. r. między Stolicą Apostolską i Rzplita Polska w sprawie ziem, kościołów i kaplic pounickich, których Kościół Katolicki został pozbawiony przez Rosję, został powierzony Pos. Kroebłowi.

Komisja Oświatowa

Dn. 28/VI b. r. odbyło się posiedzenie Komisji Oświatowej, na którym Pos. Pochmarski referował rządowy projekt ustawy o Aka-

demii Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego. Komisja projekt z poprawkami przyjęła.

Komisja Apropowicyjna

Dn. 28/VI b. r. odbyło się posiedzenie Komisji Specjalnej do Spraw Apropowicyj, na którym Pos. Snopczyński referował rządowy projekt ustawy o zabezpieczeniu podaży przedmiotów powszedniego użytku, Pos. Dębicki zaś referował rządowy projekt ustawy o zmianie rozporządzenia Prezydenta Rzplitej w sprawie uregulowania obrotu zwierzętami gospodarskimi i drobiem oraz obrotu hurtowego mięsem. Oba projekty ustaw zostały przez Komisję przyjęte.

PRACE KOMISYJ SENATU

Komisja Spraw Zagranicznych

Dn. 27/VI b. r. odbyło się posiedzenie Komisji Spraw Zagranicznych Senatu, na którym przyjęte zostały następujące projekty ustaw ratyfikacyjnych: w referacie Sen. Bispinga—projekt ustawy w sprawie ratyfikacji konwencji o uregulowaniu wymiaru oczek sieci rybackich i ochronnych wymiarów ryb; w referacie Sen. Fudakowskiego—projekt ustawy w sprawie ratyfikacji porozumienia między Polską i Finlandią, dotyczącego cienia oleju żywnościowego; w referacie Sen. Barańskiego—w sprawie ratyfikacji protokołu taryfowego między Polską i Estonią; w referacie Sen. Barańskiego—w sprawie ratyfikacji protokołu dodatkowego do protokołu taryfowego między Polską i Estonią; w referacie Sen. Ehrenkreutza—w sprawie ratyfikacji protokołu dodatkowego do konwencji handlowej i nawigacyjnej między Polską i Czechosłowacją; w referacie Sen. Gołuchowskiego—w sprawie ratyfikacji protokołu taryfowego między Polską i Łotwą; w referacie Sen. Sieroszewskiego—w sprawie ratyfikacji porozumienia między Polską i Finlandią o cieniu serów pochodzenia finlandzkiego; w referacie Sen. Bnińskiego—w sprawie ratyfikacji konwencji międzynarodowej o zwalczaniu zaraźliwych chorób zwierzęcych; w referacie Sen. Radziwiła—w sprawie ratyfikacji porozumienia między Polską i Szwecją w sprawie cienia produktu „Renad Tallolja”; w referacie Sen. Jaroszewiczowej—w sprawie ratyfikacji porozumienia między Polską i Szwajcarią, dotyczącego cienia blachy ocynkowanej i ple-

cionek do kapeluszy, wreszcie—w referacie Sen. Wołoszynowskiego—w sprawie ratyfikacji protokołu dodatkowego do konwencji handlowej i nawigacyjnej między Polską i Grecją.

Komisja Gospodarcza

Dn. 27/VI b. r. odbyło się posiedzenie Komisji Gospodarczej, na którym z 2 zmianami przyjęty został projekt ustawy o zmianie rozporządzenia Prezydenta Rzplitej o prawie przemysłowym. Do tego projektu ustawy została przyjęta rezolucja, wzywająca Rząd—w uznaniu konieczności unifikacji ustawodawstwa o ochronie pracy—do wniesienia do Izby Ustawodawczych podczas najbliższej sesji budżetowej ustawy, uchylającej postanowienia niemieckiej ordynacji przemysłowej z 1869 r. oraz pruskiej powojennej ustawy górniczej z 1865 r.

Komisja Budżetowa

Dn. 28/VI b. r. odbyło się posiedzenie Komisji Budżetowej, na którym Komisja przyjęła w referacie Sen. Rdułtowskiego projekt ustawy o dodatkowych kredytach na rok 1938/39 oraz w referacie Sen. Beczkowicza projekt ustawy o zmianie ustawy o Funduszu Pracy.

Komisja Administracyjno-Samorządowa

Dn. 28/VI b. r. odbyło się posiedzenie Komisji Administracyjno-Samorządowej, na którym po referacie Sen. Rudowskiego Komisja odrzuciła projekt ustawy o zmianie rozporządzenia Prezydenta Rzplitej o przymusie ubezpieczenia od ognia i o Powszechnym Zakładzie Ubezpieczeń Wzajemnych.

Komisja Starbowa

Dn. 28/VI b. r. odbyło się posiedzenie Komisji Skarbowej, na którym Sen. Jeszke referował 2 projekty ustaw: o konwersji obligacji 7% pożyczki stabilizacyjnej, opiewającej na dolary Stanów Zjedn., oraz projekt ustawy o konwersji obligacji 6% pożyczki dolarowej, wypuszczonej dn. 1/IV 1920 r. Oba te projekty bez zmian zostały przez Komisję w brzmieniu sejmowym przyjęte. Następnie, Sen. Lewandowski referował projekt ustawy o 4½% bonach Skarbu Państwa w dolarach Stanów Zjedn. Komisja projekt ten bez zmian przyjęła.

GÓRNICTWO I PRZEMYSŁ GÓRNICTWO WĘGLOWE

PRZEMYSŁ WĘGLOWY W KWIECNIU 1938 R. — Wydobyć węgla kamiennego w kwietniu 1938 r. ilustruje poniższe zestawienie:

Wydobyć węgla kamiennego w kwietniu 1938 r.

Tabl. I

Rejony węglowe	Kwiecień 1938		Styczeń ÷ kwiecień		
	1938		1938		1913
	ton	1913 r. =100	ton	1913 r. =100	ton
Śląski . . .	2 235 940	83·37	9 427 715	87·88	10 727 368
przec. dzienna .	89 438	82·82	95 229	88·18	107 994
Dąbrowski ¹⁾ .	506 674	89·16	2 126 303	93·54	2 273 068
przec. dzienna .	20 267	87·68	21 478	92·91	23 116
Krakowski ²⁾ .	168 710	102·73	814 687	124·01	656 932
przec. dzienna .	6 748	102·04	8 229	124·44	6 613
Ogółem:	2 911 324	85·27	12 368 705	90·56	13 657 368
przec. dzienna .	116 453	84·56	124 936	90·72	137 723

Wzrost (+) względnie spadek (-) wydobyć w kwietniu b. r. w porównaniu z marcem tegoż roku oraz z kwietniem 1937 r. wykazują następujące liczby:

Rejony	W stosunku:					
	do marca 1938 r.		do kwietnia 1937 r.			
	ton	%	ton	%		
Śląski	79 488	3·43	+ 136 801	6·52		
Dąbrowski	+ 11 365	2·29	+ 21 896	5·17		
Krakowski	- 23 212	12·09	+ 9 732	6·12		
Ogółem:	- 91 335	3·04	+ 171 429	6·26		

1) Obejmuje tylko kopalnie rej. dąbrowskiego.

2) Nie obejmuje kopalń rej. dąbrowskiego, które z dn. 1/I 1936 r. zostały administracyjnie przyłączone do okręgu krakowskiego.

Z zestawienia powyższego wynika, że ogólne wydobyć węgla kamiennego w kwietniu b. r. zmalało w stosunku do marca b. r. o 3·04%, w stosunku zaś do kwietnia 1937 r. wzrosło o 6·26%. Natężenie produkcji, tj. przeciętne dzienne wydobyć, w kwietniu b. r. — wskutek mniejszej (o 2) liczby dni roboczych w porównaniu z miesiącem poprzednim—wzrosło o 4·71% i wynosiło 116 453 t.

Ogólny zbyć węgla kamiennego w kwietniu w porównaniu z marcem tegoż roku wzrósł o 12 772 t (0·49%); nadmienić przy tym należy, że wzrost zbytu ogólnego był następstwem pomyślnego rozwoju wywozu, którego wzrost w kwietniu wyniósł 43 460 t (4·81%), kompensując nawet z pewną nadwyżką ubytek na rynku krajowym, wynoszący 30 688 t. W ten sposób w ustosunkowaniu się zbytu krajowego do eksportu nastąpiło dalsze przesunięcie na korzyść tego ostatniego—i wówczas gdy udział zbytu krajowego w ogólnym zbyć węgla w kwietniu zmalał do 64·18%, to udział eksportu wzrósł do 35·82% (w marcu b. r. — odpowiednio — 65·66% i 34·34%).

Spadek (-) lub wzrost (+) zbytu krajowego oraz eksportu w kwietniu b. r. w porównaniu z marcem w poszczególnych rejonach węglowych ilustruje poniższe zestawienie:

Rejony	Zbyć w kraju ton	%	Eksport ton	%
Śląski	- 27 926	2·26	+ 30 602	3·89
Dąbrowski	+ 7 534	2·29	+ 12 888	11·02
Krakowski	- 10 296	6·23	- 30	35·21
Ogółem:	- 30 688	1·78	+ 43 460	4·81

Z zestawienia powyższego wynika, że zbyć węgla w kraju w kwietniu zmalał z rej. śląskiego i krakowskiego, natomiast z rej. dąbrowskiego nieznacznie wzrósł. Spadek zbytu węgla w kraju tłumaczy się sezonowym osłabieniem zapotrzebowania węgla na cele opał domowego oraz zmniejszeniem dostaw dla kolei żelaznych. Natomiast zapotrzebowanie węgla dla celów przemysłowych zwiększyło się w związku z koniunkturalnym wzrostem produkcji niektórych gałęzi przemysłu, jak: cementowy, ceramiczny, cukrowniczy, papierniczy i gazowniczy. Pewną nieznaczną niższą zapotrzebowania wykazały przemysły: koksowniczy, brykietarski, hutniczy, żelazny, włókienniczy oraz rolniczy. Odbiór węgla przez pozostałe gałęzie przemysłu nie wykazał w kwietniu w porównaniu z marcem większych odchyleń.

Zbyt węgla kamiennego w kraju w kwietniu 1938 r.

Tabl. II

Rodzaj odbiorców	Kwiecień 1938 ton	Styczeń ÷ kwiecień			
		1 9 3 8		1 9 3 7	
		ton	%	ton	%
I. — Przemysł					
Hutniczy:					
żelazny	120 063	486 221	6·53	499 224	7·33
innych metali	32 722	140 528	1·89	132 666	1·95
Koksiarnie	261 341	1 032 894	13·88	862 026	12·65
Brykielniarnie	13 717	71 620	0·96	47 960	0·70
Gazownie	22 067	98 093	1·32	105 647	1·55
Elektrownie ¹⁾	157 591	638 171	8·58	—	—
Górnicy (kopalnie rud i kopalnie, nie mające węgla własnego)	8 646	36 299	0·49	26 730	0·39
Naftowy	5 486	21 896	0·29	19 500	0·29
Sołny	7 960	33 164	0·45	36 987	0·54
Cementowy, ceramiczny, cegielniano i wapienny	132 702	370 631	4·98	314 906	4·62
Obróbcy (metalowy i inny)	12 687	61 669	0·83	52 564	0·77
Chemiczny	51 792	204 607	2·75	193 907	2·84
Garbarski i przetwórczy zwierz.	4 140	16 679	0·22	15 756	0·23
Rolniczy (przetwórczy rolny, browary, młyny, gorzelnie)	40 427	216 646	2·91	227 660	3·34
Cukrowniczy	17 287	36 691	0·49	36 155	0·53
Papierniczy	43 174	148 470	2·00	142 925	2·10
Włókienniczy	59 048	289 810	3·90	282 028	4·14
Inne gałęzie przemysłu	55 523	244 431	3·29	608 611	8·93
Razem przemysł²⁾:	1 046 373	5 148 520	55·76	3 605 252	52·90
II. — Inni odbiorcy					
Koleje żelazne	261 383	1 300 577	17·48	1 168 410	17·14
Żegluga	2 310	4 329	0·06	3 415	0·05
Institutek miejsk. (elektrownie, tramwaje, wodociągi i inne, oprócz gazowni)	9 262	63 561	0·85	173 561	2·55
Wejskowość	5 685	22 291	0·30	52 376	0·77
Institutek państw.	11 498	63 070	0·85	59 732	0·88
Opał domowy ³⁾	197 167	974 232	13·09	905 306	13·28
Pośrednicy	163 266	863 747	11·61	846 860	12·43
Razem inni odbiorcy³⁾:	650 571	3 291 807	44·24	3 209 660	47·10
Ogółem w kraju:	1 696 944	7 440 327	100·00	6 814 912	100·00

W dziedzinie wywozu węgla nastąpiło w kwietniu dalsze polepszenie. Jak wykazuje tabl. III, eksport węgla za granicę w kwietniu wzrósł o 43 460 t (4·81%), przy czym wzrost wywozu nastąpił z obu rejonów eksportujących. Co się tyczy poszczególnych rynków—to wywóz na rynki środkowo-europejskie wzrósł o 7 315 t—na skutek wzmoczonego wysyłki do Austrii i Niemiec. Eksport na rynki skandynawskie kształtował się pomyślnie, wykazując wzrost o 27 467 t. Wzrost ten tłumaczy się zwiększonymi wysyłkami do Szwecji oraz wznowieniem wywozu do Finlandii—po przerwie, spowodowanej trudnościami natury żeglugowej; dodać przy tym należy, że wzrost odbioru węgla przez te kraje powetował nawet z pewną nadwyżką straty, wynikiem ze spadku eksportu do pozostałych krajów tej grupy rynków. Wywóz na rynki bałtyckie utrzymał się mniej więcej na poziomie poprzedniego miesiąca. Eksport na rynki zachodnio-europejskie nieco spadł, mianowicie o 7 920 t—na skutek znacznej redukcji wysyłki do Francji w pozycji węgla okrętowego, zasadniczy bowiem kontyngent nie uległ zmianie i był przez importerów francuskich w całości wykorzystany. Spadek ten został jednak częściowo wyrównany

¹⁾ Z dniem 1/I 1938 r. została wprowadzona rubryka „Elektrownie”.

²⁾ Bez zużycia na cele techniczne kopalń.

³⁾ Bez zużycia na deputaty.

zwiększonym wywozem do Holandii. Na rynki południowo-europejskie zanotować należy wzrost eksportu o 23 879 t, który spowodowany został wzmocnionymi wysyłkami do Włoch i do Grecji; do pozostałych krajów tej grupy rynków w kwietniu nie wywożono. Eksport na rynki pozaeuropejskie wykazał nie wielki spadek, mianowicie o 3 868 t. Wywóz do Argentyny, Algieru i Egiptu zwiększył się, lecz do pozostałej Afryki spadł z 12 865 t w marcu do 2 700 t w kwietniu. Wysyłki do W. M. Gdańska wzrosły o 1 059 t. Natomiast odbiór węgla okrętowego obniżył się o 4 555 t.

Eksport węgla kamiennego w kwietniu 1938 r.

Tabl. III

Kraje	Kwiecień 1938 ton	Styczeń ÷ kwiecień			
		1 9 3 8		1 9 3 7	
		ton	%	ton	%
I.—Rynki środkowo-europejskie					
Austria	46 368	226 211	6·30	224 940	6·67
Węgry	270	1 950	0·05	4 340	0·13
Czechosłowacja	3 171	17 022	0·47	10 516	0·31
Niemcy	22 945	63 052	1·76	—	—
II.—Rynki skandynawskie					
Szwecja	194 855	679 507	18·94	690 298	20·47
Norwegia	28 685	117 919	3·27	140 328	4·16
Dania	13 109	101 720	2·83	96 710	2·87
Islandia	—	—	—	3 487	0·11
Finlandia	12 732	35 397	0·99	34 156	1·01
III.—Rynki bałtyckie					
Lotwa	15 790	66 138	1·84	12 801	0·38
Estonia	15 790	63 598	1·77	11 601	0·34
Litwa	—	2 540	0·07	1 200	0·04
Kłajpeda	—	—	—	—	—
IV.—Rynki zachodnio-europejskie					
Francja	144 845	543 267	15·14	506 079	15·01
Belgia	43 823	193 419	5·39	255 766	7·58
Holandia	30 093	80 840	2·25	91 387	2·71
Szwajcaria	5 590	19 855	0·54	95 035	2·82
Irlandia	—	—	—	—	—
Anglia	—	—	—	—	—
V.—Rynki południowo-europejskie					
Włochy	172 809	563 275	15·67	538 028	15·95
Jugosławia	—	—	—	2 765	0·08
Rumunia	—	105	—	170	0·01
Grecja	11 680	37 196	1·04	18 543	0·55
Hiszpania	—	—	—	—	—
Portugalia	—	1 820	0·05	1 680	0·05
Malta	—	16 845	0·47	16 901	0·50
VI.—Rynki pozaeuropejskie					
Algier	16 450	62 956	1·75	33 230	0·99
Egipt	10 520	30 887	0·86	39 507	1·17
Pozostała Afryka	2 700	34 080	0·95	43 741	1·30
Argentyna	22 207	81 675	2·28	70 057	2·08
Brazylia	—	—	—	10 890	0·32
Inne kraje	2 700	6 350	0·17	2 470	0·07
Daleki Wschód	—	—	—	—	—
VII. — Węgiel okrętowy	122 570	506 811	14·11	324 205	9·61
Razem za granicę:	923 912	3 488 297	97·12	3 268 030	96·91
VIII.—W. M. Gdańsk	22 977	103 480	2·88	104 246	3·09
Ogółem:	946 889	3 591 777	100·00	3 372 276	100·00

Obrót węgla, koksu i brykietów w kwietniu podany jest w tabl. IV, z której wynika, że zapasy węgla na zwalach kopalnianych w końcu miesiąca sprawozdawczego wynosiły 1 175 157 t, a więc wzrosły o 37 004 t, a to na skutek nieco większego wydobycia, od ogólnego

zbytu węgla łącznie z zużyciem na cele hutnicze kopalń i na deputaty dla robotników i urzędników.

W przemyśle koksowym nastąpiło pewne zmniejszenie produkcji, jako też i zbytu. Ogólna produkcja koksu wynosiła w kwietniu 192 258 t, czyli spadła o 7 192 t (3·61%). Natężenie produkcji, tj. przeciętna dzienna wytwórczość—w związku z mniejszą (o 1) liczbą dni kalendarzowych w kwietniu w porównaniu z marcem—także osłabło, chociaż w znacznie mniejszym stopniu.

Ogólny zbyt koksu wyniósł 149 842 t, z czego na zbyt krajowy przypadło 141 297 t, a na eksport 8 545 t, a zatem zbyt krajowy zmalał o 8 984 t, a eksport o 14 641 t w porównaniu z marcem b. r. Wspomniany już powyżej spadek odbioru koksu ze strony rynku wewnętrznego nastąpił zarówno na skutek sezonowego osłabienia zapotrzebowania na cele opał domowego, jak i ze strony przemysłu, a przede wszystkim największego odbiorcy—hutnictwa żelaznego.

Obrót węgla, koksu i brykietów w kwietniu 1938 r.

Tabl. IV

(w tonach)

REJONY WĘGLOWE	Pozostałość z poprzedn. miesiąca	Wydobycie (produkcja)	Do dyspo- zycji	R O Z C H Ó D								Ogół- tem	Pozostałość na zwłazach na następ. mies.
				Z b y t			Z u ż y c i e			Ogół- tem			
				W kraju	Za gra- nicę	Razem	Cele własne zakład.	Deputaty robot. urzęd.	Razem				
W ę g i e l k a m i e n n y													
Śląski	748 810	2 235 940	2 984 142	1 205 357	816 999	2 022 356	128 306	27 957	2 402	158 665	2 181 021	803 121	
Dąbrowski ¹⁾	256 618	506 674	761 836	336 615	129 835	446 450	35 652	8 051	1 244	44 947	511 397	250 439	
Krakowski ²⁾	132 725	168 710	301 432	154 972	55	155 027	20 480	3 689	639	24 808	179 835	121 597	
Ogółem:	1 138 153	2 911 324	4 047 410	1 696 944	946 889	2 643 833	184 438	39 697	4 285	228 420	2 872 253	1 175 157	
K o k s													
Śląski	86 101	192 258	278 368	141 297	8 545	149 842	71	—	15	86	149 028	128 440	
B r y k i e t y													
Śląski	2 560	13 896	16 456	14 732	45	14 777	25	—	—	25	14 802	1 654	

Zapasy koksu w końcu miesiąca sprawozdawczego wynosiły 128 440 t—wobec 86 101 t w końcu marca, a więc wzrosły o 42 339 t.

Sezonowy spadek zapotrzebowania węgla oraz mniejsza (o 2) liczba dni roboczych w kwietniu w porównaniu z marcem (25—wobec 27)—wpłynęły na spadek liczby wszystkich dniówek odrobionych o 74 257 (4·38%) do 1 622 933; zmniejszyła się przy tym liczba zwykłych dniówek odrobionych o 75 709 (4·56%), wynosząc 1 583 750, natomiast liczba dniówek nadliczbowych wzrosła o 1 452 (3·85%) i wynosiła 39 183; w ten sposób liczba dniówek nadliczbowych stanowiła 2·47% zwykłych dniówek odrobionych, wówczas gdy w miesiącu poprzednim—2·27%. Jednocześnie spadła liczba dniówek wszystkich opuszczonych o 114 591 (23·82%) i wynosiła 366 417, co stanowi 23·14% zwykłych dniówek odrobionych. Z ogólnej liczby dniówek opuszczonych—liczba tzw. „świętówek” spadła o 109 832 (34·10%) i wynosiła 212 284, co stanowi 13·40% zwykłych dniówek odrobionych, natomiast liczba dniówek urlopowych nieznacznie—o 1 141 (1·33%)—wzrosła i wynosiła 86 910.

Liczba przeciętnie zatrudnionych robotników zmniejszyła się w kwietniu o 1 260 (1·60%) i wynosiła 78 006. Na przeciętnie zatrudnionego robotnika przypadało w kwietniu—przy 25 dniach roboczych—dniówek zwykłych 20·30, wszystkich opuszczonych 4·70, w tym „świętówek” 2·72; odpowiednio liczby w marcu—przy 27 dniach roboczych—wynosiły: 20·93, 6·07 i 4·06. W ten sposób procentowo do liczby dni roboczych zwykle dniówki odrobione, przypadające na przeciętnie zatrudnionego robotnika, stanowiły 81·20%—wobec 77·52% w marcu, a „świętówki”—10·80%, wówczas gdy w marcu stanowiły one 15·04%.

Sezonowe osłabienie w przemyśle węglowym wpłynęło na nieco szersze stosowanie zwolnień turnusowych, w rezultacie czego liczba robotników, przebywających w ostatnim dniu kwietnia na urlopie turnusowym, zwiększyła się w stosunku do marca o 427 (24·80%) i wynosiła 2 149.

Przeciętne wydobycie węgla na robotniko-dniówkę w kwietniu wzrosło w rej. śląskim i dąbrowskim, natomiast w rej. krakowskim spadło; w poszczególnych rejonach wynosiło ono: w śląskim 1 993 kg—wobec 1 980 kg w kwietniu, dąbrowskim 1 389 kg—wobec 1 328 kg i w krakowskim 1 330 kg—wobec 1 349 kg.

Przeciętne zarobki w gotówce dorosłego mężczyzny na dniówkę odrobioną utrzymały się prawie na poziomie ostatnich miesięcy i wynosiły: w rej. śląskim zł 9·00—wobec zł 8·96, w rej. dąbrowskim zł 7·44—wobec zł 7·38 i w rej. krakowskim zł 6·43—wobec zł 6·44 w marcu.

Spadek liczby dniówek odrobionych, przypadających na przeciętnie zatrudnionego robotnika, jaki miał miejsce w rej. śląskim i krakowskim, wpłynął odpowiednio na zmniejszenie przeciętnego miesięcznego zarobku w gotówce, który w kwietniu wyniósł dla dorosłego

mężczyzny: w rej. śląskim zł 192·04—wobec zł 196·93 w marcu, a w rej. krakowskim zł 121·77—wobec zł 133·65, natomiast w rej. dąbrowskim przeciętny miesięczny zarobek w gotówce utrzymał się na poziomie ub. miesiąca, wynosząc zł 148·79. Przeciętny miesięczny dochód dorosłego mężczyzny wyniósł w rej. śląskim zł 211·50—wobec zł 216·37, w rej. dąbrowskim zł 162·57—wobec zł 161·76 i w rej. krakowskim zł 133·47—wobec zł 143·40, czyli wzrost nieznacznie we wszystkich rejonach węglowych.

Przeciętny miesięczny koszt utrzymania rodziny robotniczej, składającej się z 4 osób, wzrósł w kwietniu w rej. śląskim i wyniósł zł 140·14—wobec zł 139·93 w marcu, natomiast w rej. dąbrowskim spadł i wyniósł zł 97·20—wobec zł 97·50.

HUTNICTWO

Z NACZELNEJ ORGANIZACJI HUTNICTWA ŻELAZNEGO

W dn. 25/VI b. r. Pan Minister Przemysłu i Handlu Antoni Roman, w obecności P. Wiceministra Adama Rosego, Dyrektora Dep. Górn.-Hutn. Inż. Stefana Daźwańskiego i Naczelnika Wydziału Hutnictwa Inż. Witolda Robowskiego, przyjął Wiceprezesa Banku Gospodarstwa Krajowego P. Min. Józefa Kożuchowskiego i P. Dyr. Andrzeja Zalewskiego.

Audiencja odbyła się w związku z wyborami, przeprowadzonymi przez hutnictwo w dn. 24/VI, w rezultacie których P. J. Kożuchowski został wybrany Prezesem, a P. Andrzej Zalewski Wiceprezesem Naczelnej Organizacji Hutnictwa Żelaznego.

Pan Minister Roman przyjął powyższy wybór do wiadomości i na zakończenie audiencji—podczas której poruszono szereg zasadniczych zadań i celów przyszłej działalności Naczelnej Organizacji—wyraził przeświadczenie i nadzieję, że konsolidacja pracy całego hutnictwa w ramach powstałej organizacji da realne wyniki.

PRZEMYSŁ METALOWY

Ś. P. JÓZEF MIROWSKI.—W dn. 18/VI b. r. zmarł w 63-im roku życia Inż.-techn. Józef Mirowski, który położył duże zasługi dla rozwoju polskiego przemysłu maszynowego.

Studia wyższe odbywał w Petersburgu w Instytucie Technologicznym. Pierwsze stanowisko inżyniera objął w 1896 r. na kolei

¹⁾ Obejmuje tylko kopalnie rej. dąbrowskiego.

²⁾ Nie obejmuje kopalń rej. dąbrowskiego, które z dn. 1/I 1936 r. zostały administracyjnie przyłączone do okręgu krakowskiego.

Władysław Władysławski. W 1900 r. powrócił do kraju, powołany na kierownicze stanowisko w Tow. Akc. „Norblin, B-cia Buch i Werner”, a następnie w Tow. Akc. „Gerlach i Pulst”, gdzie współdziałał w tworzeniu polskiego przemysłu obrabiarkowego. Wielka wojna zastała go na stanowisku Dyrektora Zakładów Malcowskich w Rosji, które porzucił, wracając do odrodzonej ojczyzny. Powołany do Ministerstwa Przemysłu i Handlu, ś. p. Mirowski współdziałał w organizacji Sekcji Przemysłowej Ministerstwa. Pracował w Wydziale Odbudowy Przemysłu i przez pewien czas był Naczelnikiem Wydziału Wielkiego Przemysłu. W 1922 r. obejmuje ś. p. Mirowski stanowisko jednego z dyrektorów, a następnie Dyrektora Naczelnego w zakładach „Fitzner i Garper” w Sosnowcu, po fuzji tychże zakładów z fabrykami firmy „L. Zieleniewski” w Krakowie pozostaje do końca życia Dyrektorem w tym koncernie. Poza pracą zawodową, w której wykazał wybitne zdolności organizacyjne, bierze żywy udział w organizacjach społecznych i zawodowych.

PRZEMYSŁ CHEMICZNY

INSPEKCYJA FABRYKI „BORUTA” PRZEZ PANA MINISTRA PRZEMYSŁU I HANDLU.—Pan Minister Przemysłu i Handlu Antoni Roman, w towarzystwie P. Prezesa Banku Gospodarstwa Krajowego, Gen. Góreckiego, P. Wojewody Józewskiego, Dowódcy O. K. Łódź, P. Gen. Thommée, oraz wyższych urzędników Ministerstwa Przemysłu i Handlu oraz Banku Gospodarstwa Krajowego, dokonał w dn. 23/VI inspekcji fabryki chemicznej „Boruta” w Zgierzu. Podczas inspekcji Pan Minister udekorował członka Zarządu „Boruty” P. Dyr. Lucjana Zadrowskiego Złotym Krzyżem Zasługi za prace nad oddłużeniem samorządu.

PRZEMYSŁ DRZEWNY

PRZEMYSŁ DRZEWNY W 1937 R.—Mówiąc o sytuacji w przemyśle drzewnym należy mieć w równej mierze na uwadze rynek krajowy, jak i rynek światowy. Jeśli chodzi o światowy rynek drzewny—to w pierwszych miesiącach 1937 r. ujawnił się dalszy wzrost obrotów przy równoczesnym wzroście cen. Lecz już w kwietniu następuje pewne załamanie się tendencji wzrostowej—jako skutek nadmiernej podaży oraz spekulacyjnych cen. Rynek drzewny reaguje jednak tylko osłabieniem obrotów i zajęciem stanowiska wyczekującego—przy na ogół utrzymanych cenach. Dopiero poczawszy od jesieni ceny drewna zaczynają gwałtownie spadać. Duża podaż drewna ze strony eksporterów nie znajduje dostatecznego zbytu, gdyż nagromadzone przez importerów zapasy drewna wstrzymują ich—przy niepewnej koniunkturze rynkowej—od dalszych zakupów.

W sumie międzynarodowe obroty drzewem w 1937 r. wykazały kilkuprocentowy wzrost. Szczególnie zwiększyły się obroty podkladami kolejowymi oraz papierówką. W światowym obrocie drzewnym przeszło połowę stanowią materiały tarte, z których ok. 90%—to materiały iglaste. W międzynarodowych obrotach materiałami tartymi iglastymi Polska zajmuje szóste miejsce—z udziałem blisko 324 tys. standartów—na ogólną kwotę ponad 5 684 tys. standartów. Liczby większe niż Polska reprezentują (w tys. standartów): Finlandia ok. 1 001, Kanada—ok. 998, Z. S. R. R.—ok. 923, Szwecja—ok. 876, Stany Zjedn.—ok. 533. Udział Polski zmalał w 1937 r. w porównaniu z 1936 r. o 26,5 tys. standartów, tj. o ok. 7,5%.

Jeśli chodzi o krajowy rynek drzewny—to wyrazem poprawy koniunktury w 1937 r. może być wzrost o 24% zarówno stanu zatrudnienia robotników przy produkcji, jak i ilości robotniko-godzin, przepracowanych w przemyśle drzewnym. Wzrost spożycia artykułów drzewnych na rynku krajowym, wywołany polepszeniem ogólnej koniunktury, szczególnie uwidocznił się we wzroście zapotrzebowania na kopalniaki (dzięki zwiększonemu wydobyciu węgla), na papierówkę (do produkcji celulozy i papieru) oraz na podkłady (inwestycje i renowacje na P. K. P.). Tak samo należy przypuszczać, że poprawa sytuacji gospodarczej wsi odegrała dość znaczną rolę we wzroście zapotrzebowania artykułów drzewnych budowlanych—mimo, że w większych miastach nastąpiło zmniejszenie się ruchu budowlanego. Również dane, dotyczące przewozów kolejowych, wskazują na wzrost obrotów drzewem na potrzeby rynku krajowego.

W 1937 r. przemysł drzewny zatrudniał—wg danych Gł. Urz. Stat.—ponad 51 700 robotników, z czego przy produkcji zatrudnionych było ok. 49 800 robotników, którzy przepracowali 107,7 miln. robotnikogodzin. Z tego w tartakach zatrudnionych było 30 710 robotni-

ków, a suma ich pracy wyniosła 67,5 miln. rob.-godz., w fabrykach dykt i fornierów—6 647 rob. i 14,6 miln. rob.-godz., w stolarniach—5 564 rob. i 12,4 miln. rob.-godz., w fabrykach mebli giętych—3 974 rob. i 8,8 miln. rob.-godz. Udział przemysłu drzewnego w zatrudnieniu całego przemysłu przetwórczego wyniósł w 1937 r. 8,9%, gdy w 1936 r. stanowił 9,5%.

Produkcja dykt klejonych wszelkich (łącznie z fornierowanymi) wyniosła w ub. r. 181 tys. m³ wartości zł 41 299 tys., wykazując w porównaniu z 1936 r. wzrost o ok. 15% pod względem ilościowym oraz o ok. 27% pod względem wartości. Produkcja samych dykt fornierowanych wyniosła 37 400 m³ wartości zł 2 429 tys., utrzymując się mniej więcej na niezmiennym poziomie—jeśli chodzi o ilość, a wzrastając o ok. 17%—jeśli chodzi o wartość.

Produkcja mebli giętych stanowiła w 1937 r. ok. 1 978 tys. sztuk (o ok. 11% więcej niż w 1936 r.) wartości zł 10 513 tys. (o ok. 9,5% więcej niż w 1936 r.), w tym tylko krzesła—1 727 tys. szt. wartości zł 8 381 tys.

Wyżej przytoczone dane odnośnie zatrudnienia oraz produkcji dotyczą tylko zakładów, zatrudniających co najmniej 20 robotników.

Wywóz drewna i wyrobów drzewnych—wg danych G. U. S.—wyniósł w 1937 r. 1 699 931 t wartości zł 203 534 tys., wykazując wzrost w stosunku do 1936 r.: wagowo—o 17 789 t (1%) i wartościowo—o zł 36 880 tys. (22%).

Stosunkowo największy %-owy wzrost wartości eksportu wykazały następujące ważniejsze artykuły: kopalniaki, podkłady i ślipry, papierówka, komplety skrzynkowe, fryzy, meble stolarskie, dykty, wiklina, fornieri, klepki nieobrobione, drewno okrągłe liściaste, meble gięte. Spadek wartości eksportu—z ważniejszych artykułów—obserwujemy w drewnie okrągłym iglastym. Udział eksportu artykułów drzewnych w ogólnej wartości całego eksportu Polski wykazał w 1937 r. w stosunku do 1936 r. wzrost o ok. 0,8%. Eksport artykułów drzewnych stanowił w 1937 r. ok. 17% całego eksportu Polski.

Udział %-owy poszczególnych grup artykułów drzewnych w wartości eksportu drzewnego w 1937 r. przedstawia się następująco (w nawiasach—dane za 1936 r.): materiały tarte—51% (55%), produkty przemysłu leśnego—17% (11%), dykty i fornieri—15% (13%), drewno okrągłe do przeróbki—9% (11%), wyroby gotowe—6% (7%), wiklina i wyroby koszykarskie—2% (2%). Jeśli chodzi o ważniejsze artykuły drzewne, to udział ich w ogólnej wartości całego eksportu drzewnego w okresie sprawozdawczym był następujący (w nawiasach—dane za 1936 r.): tarcica iglasta—38% (42,6%), dykty—14,3% (12,4%), tarcica liściasta—10,4% (10,6%), podkłady i ślipry—8,3% (5,3%), drewno okrągłe iglaste—5,5% (7,3%), papierówka—4,3% (3,3%), meble gięte—3,7% (4,3%), drewno okrągłe liściaste—3,2% (3,3%), fryzy—3,2% (2,7%), komplety skrzynkowe—2,4% (1,8%), kopalniaki—2% (0,9%), klepki nieobrobione—1,4% (1,3%), wyroby koszykarskie—1,2% (1,5%).

Przeciętna wartość eksportowa 1 q ważniejszych artykułów drzewnych w 1937 r. kształtowała się następująco (w zł; w nawiasach—dane za 1936 r.): meble gięte—125,9 (136,6), wyroby koszykarskie—96,2 (119,4), fornieri—90,7 (84,0), meble stolarskie—81,4 (80,5), wiklina—42,7 (37,8), dykty—28,0 (39,2), deszczuki, tafle posadzkowe—25,9 (32,0), komplety skrzynkowe—21,3 (15,2), klepki nieobrobione—19,5 (17,2), fryzy—18,8 (15,2), tarcica liściasta—12,6 (11,0), inne drewno ciosane, łupane—11,6 (9,5), tarcica iglasta—10,5 (8,9), podkłady i ślipry—10,0 (7,1), drewno okrągłe liściaste—10,0 (7,1), drewno okrągłe iglaste—7,4 (6,2), papierówka—5,5 (3,7), kopalniaki—4,3 (4,6).

Wskaźnik cen hurtowych na drewno surowe na rynku wewnętrznym—wg danych G. U. S.—wzrósł w 1937 r. do 68,3—wobec 52,3 w 1936 r. (1928 r.=100). W słabszym natomiast stopniu wzrósł wskaźnik na drewno obrobione, który w 1937 r. wyniósł 54,6—wobec 43,5 w 1936 r.

Eksport drzewny w 1937 r. kierowany był głównie do następujących państw (w tys. zł): Anglia—89 473 (44%), Niemcy—36 001 (18%), Holandia—20 837 (10%), Belgia—8 617 (4%), Palestyna—5 004 (2,5%) oraz Czechosłowacja—4 076 (2%). Wywóz do Anglii wzrósł o zł 16 375 tys. (22%), do Niemiec—o zł 5 430 tys. (18%), do Holandii—o zł 6 370 tys. (44%), do Palestyny—o zł 1 544 tys. (45%), do Czechosłowacji—o zł 1 784 tys. (78%). Spadek eksportu nastąpił do Belgii—o zł 2 377 tys. (22%).

Najważniejszy artykuł naszego eksportu—materiały tarte—wykazały w 1937 r. spadek eksportu o 55 884 t, tj. o ok. 6%. Spadek dotyczył wyłącznie tarcicy iglastej, której wywóz skurczył się o 65 425 t, tj. o 8%—przy równoczesnym wzroście eksportu tarcicy liściastej—o 6 723 t, tj. o ok. 4%. Materiały tarte szły głównie do: Anglii—611 833 t, Holandii—107 195 t, Niemiec—50 617 t, Belgii—34 849 t, Szwecji—19 555 t, Palestyny—19 083 t oraz Francji—13 362 t.

Eksport tarcicy iglastej, stanowiący ok. 79% eksportu materiałów tartych (734 366 t), kierowany był głównie do: Anglii—522 235 t, Holandii—90 183 t, Niemiec—42 890 t, Belgii—18 708 t, Francji—13 362 t. Wzrost eksportu w stosunku do 1936 r. wykazała w 1937 r.

Artykuły	W		Y		W		O		Z	
	1937		1936		Wzrost (+) lub spadek (-) w 1937 r. w stosunku do 1936 r.					
	ton	tys. zł	ton	tys. zł	ton	tys. zł	% wagi	% wart.		
Ogółem:	1 699 931	203 534	1 682 142	166 654	+ 17 789	+ 36 880	+	1	+	22
Opał i odpadki	7 937	228	12 815	265	- 4 878	- 37	-	38	-	1
Drewno użytkowe	4 836	289	3 827	204	+ 1 009	+ 85	+	26	+	42
Drewno okrągłe do przeróbki	206 871	17 902	275 114	17 734	- 68 143	+ 168	-	25	+	0
a) iglaste	149 768	11 150	197 336	12 198	- 47 568	- 1 048	-	24	-	9
b) liściaste	57 104	6 752	77 678	5 535	- 20 574	+ 1 217	-	26	+	22
Produkty przemysłu leśnego	461 579	34 272	316 617	18 298	+144 962	+ 15 974	+	46	+	87
a) papierówka	160 623	8 873	147 067	5 453	+ 13 556	+ 3 420	+	9	+	63
b) żerdzie, drągi, tyki	4 157	135	3 641	110	+ 516	+ 25	+	14	+	19
c) słupy	10 125	694	13 161	665	- 3 046	- 29	-	23	-	4
d) pale i piloty	897	64	731	53	+ 166	+ 11	+	23	+	21
e) kopalniaki	97 842	4 178	30 047	1 400	+ 67 795	+ 2 778	+	225	+	198
f) podkłady i slipry	168 871	16 975	123 225	8 805	+ 45 646	+ 8 170	+	37	+	93
g) klepki nieobrobione	14 433	2 816	12 481	2 151	+ 1 952	+ 665	+	16	+	31
h) inne drewno ciosane i łupane	4 631	538	4 151	396	+ 480	+ 142	+	12	+	36
Materiały tarte	926 394	103 610	982 278	92 182	- 55 884	+ 11 428	-	6	+	12
a) tarcica iglasta	734 366	77 406	799 791	71 276	- 65 425	+ 6 129	-	8	+	9
b) „ liściasta	169 007	21 297	162 284	17 827	+ 6 723	+ 3 470	+	4	+	2
w tym: fryzy	36 001	6 769	29 533	4 484	+ 6 468	+ 2 285	+	22	+	50
c) komplety skrzynkowe	23 013	4 906	20 113	3 055	+ 2 900	+ 1 851	+	14	+	61
Dykty i forniery	69 772	30 550	54 268	21 852	+ 15 504	+ 8 698	+	29	+	40
a) dykty	68 213	29 136	53 039	20 814	+ 15 174	+ 8 322	+	29	+	40
b) forniery	1 559	1 414	1 229	1 038	+ 330	+ 376	+	27	+	36
Wyroby gotowe	15 666	12 355	13 764	11 475	+ 1 902	+ 880	+	14	+	8
a) meble gięte	6 014	7 572	5 209	7 115	+ 805	+ 457	+	15	+	6
b) „ stolarskie	1 405	1 144	996	802	+ 409	+ 342	+	41	+	42
c) deszczuki, tafle posadzkowe	5 301	1 374	4 223	1 351	+ 1 078	+ 23	+	26	+	0
d) wełna d. zewna	56	2	24	3	+ 32	- 1	+	133	-	33
e) wyroby bednarskie	285	122	618	192	- 333	- 70	-	54	-	37
f) „ ciesielskie	0	0	2	1	- 1	0	-	50	-	50
g) „ kołodziejskie	1	0	24	10	- 23	- 9	-	96	-	90
h) listwy, ramy, gzymsy	88	129	82	125	+ 6	+ 4	+	7	+	3
i) kopyta i prawidła szewckie	1	2	1	3	-	1	-			33
j) d. zwi, ramy okienne, okiennice	357	583	423	617	- 66	- 34	-	1	-	6
k) skrzynie, klatki	25	103	30	64	- 5	+ 39	-	17	+	40
l) ówieki, kołki, szpilki do obuwia	0	1	221	91	- 220	- 90	-	100	-	100
l) obcasy do obuwia	10	14	2	3	+ 8	+ 11	+	5 razy	+ 4 razy	
m) obręcze—oprócz wiklinowych	66	21	53	13	+ 13	+ 9	+	25	+	70
n) wyroby—oprócz osobno wymienionych	2 057	1 288	1 858	1 085	+ 199	+ 203	+	11	+	19
Wiklina i wyroby koszykarskie	6 865	4 284	5 664	3 850	+ 1 201	+ 434	+	21	+	11
a) wiklina	4 337	1 852	3 570	1 350	+ 763	+ 502	+	21	+	37
b) wyroby koszykarskie	2 528	2 432	2 094	2 500	+ 434	- 68	+	21	-	3
Wyroby z korka	0	1	4	9	- 3	- 8	-	3 razy	- 8 razy	
Wyroby z torfu	-	-	1	2	- 1	- 2	-	100	-	100

spośród wymienionych państw jedynie Holandia. Pewne ilości tarcicy iglastej—ok. 18 695 t—wyeksportowane zostały pod postacią tarcicy heblowanej—w przeważającej części do Anglii. W eksporcie tarcicy iglastej nieheblowanej, stanowiącej ok. 97,5% eksportu tarcicy iglastej—na tarcicę świerkowo-jodłową przypadło 496 468 t oraz 219 170 t na tarcicę sosnową.

Tarcica liściasta, reprezentująca ponad 18% eksportu materiałów tartych, wywieziona została głównie do: Anglii—88 884 t, Szwecji—19 555 t, Holandii—17 608 t oraz Belgii—15 796 t. Wzrost eksportu mamy do zanotowania jedynie do Anglii (o 7 430 t). Na eksport tarcicy liściastej złożyły się następujące gatunki: dębowa—85 814 t, bukowa—33 986 t, jesionowa—7 387 t, olszowa—3 529 t, brzoźowa—328 t, innych drzew liściastych—1 963 t oraz fryzy—36 001 t.

Osobną grupę w eksporcie tarcicy liściastej stanowią fryzy. Otóż eksport fryzów w 1937 r. wykazał wzrost tonażu o 22%. Eksport w 1937 r. wyniósł 36 tys. t, a skierowany był głównie do: Szwecji—9 781 t, Anglii—6 571 t, Niemiec—4 179 t, Szwajcarii—3 764 t, Belgii—3 665 t, wreszcie Holandii—2 643 t. Poważniejszy wzrost eksportu fryzów nastąpił do Szwajcarii, Włoch, Niemiec oraz Austrii, spadek natomiast (nie wielki)—do Szwecji i Holandii.

Jeśli chodzi o inną grupę w materiałach tartych—komplety skrzynkowe—to w 1937 r. wykazały one wzrost eksportu o ok. 14%. Komplety skrzynkowe na ogólną ilość eksportu 23 013 t wywieziono w przeważającej części do Palestyny—13 770 t oraz Holandii—7 526 t. W roku sprawozdawczym zapoczątkowano eksport do Egiptu oraz zwiększono znacznie eksport do Belgii. Spadek eksportu nastąpił do Anglii.

Drugą z kolei najpoważniejszą grupę w eksporcie drzewnym stanowią produkty przemysłu leśnego, które wykazały w 1937 r. bardzo poważny wzrost, mianowicie o 38% (wagowo), wzgl. o ok. 80% (wartościowo). Najsilniej wzrósł wywóz kopalniaków (aż o 225%). Na ogólną ilość eksportowanych kopalniaków—97 842 t—na wywóz do Anglii przypada 66 340 t, a na wywóz do Holandii—15 906 t. Również poważnie zwiększył się eksport podkładów i sliprów, przy czym i tutaj wzrost tonażu (o 37%) był znacznie mniejszy niż wzrost wartościowy (o ok. 93%). Slipry (136 185 t) niemal w całości szły do Anglii, natomiast podkłady (32 686 t)—głównie do Belgii, Anglii oraz Holandii. Eksport podkładów objął podkłady iglaste 18 173 t oraz podkłady liściaste w ilości 14 1513 t. Papierówka wykazała niewielki wzrost ilościowy (o ok. 9%) przy dużym wzroście wartości (o ok. 63%). Papierówkę eksportowano głównie do Niemiec (100 742 t) oraz do Czechosłowacji (+1 848 t), dokąd eksport wzrósł. Eksport objął głównie papierówkę świerkowo-jodłową (121 912 t) oraz nieznaczne ilości papierówki osikowej (6 615 t). Wreszcie, eksport klepek nieobrobionych wykazał wzrost o ok. 16% (wagowo), przy czym w połowie skierowany on był do Anglii (7 456 t—wzrost o 3 269 t), a poza tym głównie do Niemiec. Eksport klepek nieobrobionych obejmował głównie klepki dębowe (13 239 t). W omawianej grupie produktów przemysłu leśnego zmniejszył się jedynie eksport słupów—o ok. 23%.

Trzecia z kolei grupa eksportu drzewnego—drewno okrągłe do przeróbki—wykazała w 1937 r. spadek ilościowy eksportu (o ok. 25%), przy utrzymanej wartości. Spadek eksportu objął zarówno drewno okrągłe iglaste (47 568 t), jak i drewno liściaste (20 574 t). Eksport

Artykuły	P		R		Z		Y		W		Ó		Z			
	1937		1936		Wzrost (+) lub spadek (—) w 1937 r. w stos. do 1936 r.											
	ton	tys. zł	ton	tys. zł	ton	tys. zł	% wagi	% wartości	ton	tys. zł	% wagi	% wartości	ton	tys. zł	% wagi	% wartości
Ogółem:	19 166	6 442	10 091	4 908	+ 9 075	+ 1 534	+ 90	+ 31								
Opał i odpadki	2 220	27	2 542	32	— 322	— 5	— 13	— 16								
Drewno okrągłe do przeróbki	11 521	879	1 750	504	+ 8 771	+ 374	+ 3 razy	+ 74								
Materiały tarte	1 101	354	1 634	332	— 535	+ 22	— 33	+ 7								
Fornieri i dykty	508	2 417	441	1 736	+ 67	+ 681	+ 15	+ 40								
a) fornieri	481	2 389	422	1 716	+ 59	+ 673	+ 14	+ 39								
b) dykty	27	27	19	20	+ 8	+ 7	+ 42	+ 35								
Wyroby gotowe	365	687	259	632	+ 106	+ 55	+ 41	+ 9								
a) mąka drzewna	202	43	103	25	+ 99	+ 8	+ 96	+ 32								
b) wyr. bedn., cieś. i kołodz.	4	8	20	51	— 16	— 43	— 80	— 84								
c) kopyta i prawidła szewskie	8	53	5	41	— 3	+ 12	— 43	+ 29								
d) listwy, gzymsy, ramy	3	16	4	14	+ 1	+ 2	+ 23	+ 14								
e) obcasy do obuwia	0	2	1	2	—	—	— 33	—								
f) szafki zegarowe	2	15	1	9	+ 1	+ 6	+ 7	+ 67								
g) ćwieki, kołki, szpilki do obuwia	17	18	20	24	— 3	— 6	— 16	— 25								
h) trzonki, oprawki do narzędzi	2	3	2	3	—	—	—	—								
i) szpulki do nici	43	60	15	20	+ 28	+ 40	+ 187	+ 33								
j) drewniane części maszyn	17	155	18	180	— 1	— 25	— 6	— 14								
k) cewki drewniane	12	56	23	73	— 11	— 17	— 48	— 23								
l) wyr. drewniane — opr. os. wym.	55	258	47	190	+ 8	+ 68	+ 17	+ 36								
Korek i wyroby z korka	3 067	1 887	2 551	1 433	+ 516	+ 454	+ 20	+ 32								
a) kora z drzewa korkowego	2 540	1 556	2 144	1 168	+ 359	+ 388	+ 18	+ 33								
b) odpadki kory korkowej	482	168	363	87	+ 119	+ 81	+ 33	+ 93								
c) wyroby z korka	45	163	44	178	+ 1	— 15	+ 2	— 8								
Wyroby z torfu	132	15	74	7	+ 58	+ 8	+ 78	+ 114								
Wyroby koszykarskie	3	13	2	8	+ 1	+ 5	+ 53	+ 63								

drewna okrągłego skierowany był głównie do: Niemiec—139 412 t, Czechosłowacji—23 505 t, Łotwy—12 206 t, Holandii—9 930 t oraz Portugalii—9 005 t. Eksport drewna okrągłego iglastego objął 85 735 t drewna sosnowego oraz 64 033 t innego drewna iglastego. Eksport drewna okrągłego liściastego objął: dąb—21 462 t, brzoza—17 477 t, osikę—7 745 t, olchę—3 365 t oraz inne gatunki drzew liściastych w ilości 7 055 t.

Dykty i fornieri wykazały w 1937 r. wzrost eksportu o ok. 29% (wagowo). Eksport dykt skierowany był do 49 krajów, w tym do: Anglii—16 648 t, Argentyny—10 884 t, Holandii—9 486 t, Belgii—5 710 t, Indyj Bryt.—3 656 t, Egiptu—3 034 t, Palestyny—2 258 t, a poza tym do: Niemiec, Meksyku, Syrii, Danii itd. Szczególnie silny, bo przeszedł dwukrotnie, wzrost wykazał eksport do Argentyny. Zwiększył się również eksport do Anglii, Egiptu oraz Holandii. Spadek eksportu nastąpił do Belgii. Eksport fornierów kierowany był głównie do: Holandii, Anglii, Norwegii i Belgii.

W grupie wyrobów gotowych pomyślny rozwój wykazał eksport mebli stolarskich, które eksportowane były głównie do Anglii oraz Niemiec. Eksport mebli giętych kierowany był w 1937 r. nadal do bardzo dużej ilości państw. W grupie tych 46 państw ważniejsze pozycje zajmują: Anglia—1 665 t wartości zł 1 880 tys., Stany Zjedn.—1 504 t i zł 1 833 tys., kraje wysp. Ameryki Środk.—324 t i zł 516 tys., Holandia—329 t i zł 374 tys., Egipt—201 t i zł 294 tys.

Eksport wikliny w 1937 r. zwiększył się o ok. 21% (waga) wzgl. o ok. 37% (wartość). Wiklinę eksportowaliśmy głównie do: Niemiec, Szwajcarii, Danii, Szwecji, Anglii. Wyroby koszykarskie przy zwiększonym tonażu eksportu (o ok. 21%) wykazały spadek wartości eksportu (o ok. 3%); eksportowane one były głównie do Stanów Zjedn. (2 510 t).

Przywóz artykułów drzewnych wyniósł w 1937 r. 19 166 t wartości zł 6 442 tys. Przywóz objął następujące ważniejsze artykuły (w tys. zł): fornieri—2 389, korę oraz odpadki kory korkowej—1 724, drewno okrągłe—879, materiały tarte—354, oraz wyroby gotowe—

905. Surowce, a więc: kora, odpadki kory korkowej, drewno okrągłe, materiały tarte oraz opał i odpadki—stanowiły ok. 46% wartości importu (zł 2 984 tys.).

W porównaniu z importem w 1936 r. import w 1937 r. wzrósł ilościowo o 9 075 t (ok. 90%) oraz wartościowo o zł 1 534 tys. (ok. 31%). Wzrósł import fornierów, kory i odpadków kory korkowej oraz drewna okrągłego. Niemal cały wzrost importu drewna okrągłego przypadł na drewno iglaste—z wyjątkiem sosnowego, które sprowadzone zostało z Czechosłowacji do przeróbki celem dalszego wywiezienia na rynki zagraniczne. Drewno okrągłe, sprowadzone w 1937 r., objęło głównie gatunki tzw. drewna krajowego (drewno iglaste—z wyjątkiem sosnowego—9 444 t wartości zł 220 tys., oraz jesion—556 t wartości zł 46 tys.); na drewno tzw. egzotyczne przypadło zaledwie 1 593 t wartości zł 610 tys. Drewno to pochodziło głównie z Nigerii, Anglii, Austrii, Jugosławii oraz Stanów Zjedn. Fornieri sprowadzane były głównie (w tys. zł): z Austrii—882, Węgier—666, Francji—215, Belgii—200, oraz Niemiec—146. Spadek importu w 1937 r. w porównaniu z 1936 r. objął głównie materiały tarte, oraz opał i odpadki.

Import drzewny do Polski w 1937 r. pochodził głównie z następujących krajów (w tys. zł): Portugalia—1 223, Austria—1 109, Niemcy—678, Węgry—667, Francja—425, Alger—366, Stany Zjedn.—350, oraz Czechosłowacja—349. Z Portugalii sprowadzaliśmy korę i odpadki kory korkowej, z Austrii—fornieri oraz drewno egzotyczne, z Niemiec—głównie fornieri oraz wyroby drzewne gotowe, z Węgier—wyłącznie fornieri, z Francji—głównie fornieri oraz drewno egzotyczne, ze Stanów Zjedn.—głównie deseczki cedrowe oraz drewno egzotyczne, oraz z Czechosłowacji—głównie drewno okrągłe do przeróbki.

Import artykułów drzewnych w 1937 r. stanowił ok. 5,1% ogólnego importu Polski oraz ok. 3,2% wartości eksportu drewna i wyrobów drzewnych.

S.

HANDEL

KRAJOWE RYNKI TOWAROWE

ZBOŻA I PRZETWORY

— Ruch cen zbóż w okresie 13 ÷ 25/VI 1938 r. kształtował się następująco (w zł za 100 kg):

	13 ÷ 18/VI	20 ÷ 25/VI	Różnica %
Pszenica			
Warszawa	27·18	27·35½	+ 0·6
Poznań	25·25	25·37½	+ 0·4
Lwów	24·62½	25·37½	+ 3·0
Średnia	25·68	26·03	+ 1·3

Z y t o			
Warszawa . . .	20:62½	21:37½	+ 3 6
Poznań . . .	20:77½	21:00	+ 1 1
Lwów . . .	19:25	20:12½	+ 4 5
Średnia . . .	20:22	20:83	+ 3 0
O w i e s			
Warszawa . . .	21:52½	21:50	- 0 1
Poznań . . .	19:50	19:25	- 1 3
Lwów . . .	18:50	18:40	- 0 6
Średnia . . .	19:84	19:72	- 0 7
Jęczmień zwykły			
Warszawa . . .	18:12½	18:00	- 0 7
Poznań . . .	17:62½	17:16	- 2 7
Lwów . . .	15:87½	—	—
Średnia . . .	17:21	17:58	—
Jęczmień browarny			
Warszawa . . .	}	nie notowany	
Poznań . . .			
Lwów . . .			
Średnia . . .	nie notowany		

— Okres sprawozdawczy (od 20 do 25 czerwca) na rynku zbóż i przetworów minął pod znakiem tendencji niejednolitej — z odzieniem jednak mocniejszym. Obroty stosunkowo poważniej wzrosły. Na giełdzie warszawskiej salda tygodniowe (w zł na 100 kg; ze znakiem plus — wyższa, ze znakiem minus — niższa notowań) kształtowały się następująco: pszenica czerwona szklista +1:50, — jednolita i zbierana +0:50, żyto I standart +1:25, wszystkie rodzaje I i II gat. mąki pszennej +0:50, oba rodzaje I gat. mąki żytniej +1:75, — pozostałe rodzaje +0:75, wszystkie gatunki otręb pszennych -0:25, oraz otręby żytnie z przemiału standartowego -0:25; na giełdzie poznańskiej salda tygodniowe były następujące: pszenica +0:25, żyto +0:75, wszystkie rodzaje jęczmienia (poza browarnym) -0:25, oba standarty owsa -0:50, wszystkie rodzaje i gatunki mąki pszennej +0:50, oba rodzaje I gat. mąki żytniej +1:50, otręby pszenne grube i średnie, otręby żytnie oraz otręby jęczmienne -0:25.

Ogólny obrót na giełdzie warszawskiej w okresie sprawozdawczym wyniósł 7 235 t, w tym 1 399 t żyta (dla okresu, poprzedzającego sprawozdawczy, odpowiednie liczby wynosiły: 4 776 i 925).

Warszawa. — Ceny hurtowe według cedyły urzędowej (ostatnie notowania w tygodniu) — w zł za 100 kg parytet wagon Warszawa ładunek wagon (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): pszenica czerwona szklista 27:50 ÷ 28:00 (29:00 ÷ 27:50), — jednolita 27:50 ÷ 28:00 (27:00 ÷ 27:50), — zbierana 27:00 ÷ 27:50 (26:50 ÷ 27:00), żyto I standart 21:75 ÷ 22:25 (20:50 ÷ 20:75), — I standart 683 grl bez notowań, jęczmień browarny bez notowań, — I standart 18:25 ÷ 18:50, — II standart 17:75 ÷ 18:00, — III standart 17:50 ÷ 17:75, owses I standart 22:00 ÷ 22:75, — eksportowy 478 ÷ 488 grl bez obrotów, — II standart 20:25 ÷ 21:00, mąka pszenna: I gat. 0 ÷ 30% 43:00 ÷ 45:50 (42:50 ÷ 45:00), — I gat. 0 ÷ 50% 40:00 ÷ 42:50 (39:50 ÷ 42:00), — I gat. A 0 ÷ 50% 38:00 ÷ 40:00 (37:50 ÷ 39:50), — II gat. 30 ÷ 65% 31:50 ÷ 33:00 (31:00 ÷ 32:50), — II gat. A 50 ÷ 65% 27:00 ÷ 30:00 (26:50 ÷ 29:50), — III gat. 65 ÷ 70% 23:50 ÷ 26:50, — razowa 0 ÷ 95% bez notowań, — pastewna 16:50 ÷ 17:50, mąka żytnia I gat. 0 ÷ 50% 33:25 ÷ 34:00 (31:50 ÷ 32:25), — I gat. 0 ÷ 65% 31:00 ÷ 31:50 (29:25 ÷ 29:75), — II gat. 50 ÷ 65% 19:75 ÷ 20:75 (19:00 ÷ 20:00), — razowa 0 ÷ 95% 23:75 ÷ 24:50 (23:00 ÷ 23:75), otręby pszenne grube z przemiału standartowego 13:75 ÷ 14:25 (14:00 ÷ 14:50), — średnie z przemiału standartowego 12:50 ÷ 13:00 (12:75 ÷ 13:25), — mialkie z przemiału standartowego 12:50 ÷ 13:00 (12:75 ÷ 13:25), otręby żytnie z przemiału standartowego 12:75 ÷ 13:25 (13:00 ÷ 13:50), otręby jęczmienne 12:00 ÷ 12:50.

Poznań. — Ceny hurtowe według cedyły urzędowej (ostatnie notowania w tygodniu) — w zł za 100 kg parytet dostawa bieżąca (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego

sprawozdawczy): pszenica 25:25 ÷ 25:75 (25:00 ÷ 25:50), żyto 21:25 ÷ 21:50 (20:50 ÷ 20:75), jęczmień 638/650 grl 16:50 ÷ 16:75 (16:75 ÷ 17:00), — 673/678 grl 16:75 ÷ 17:25 (17:00 ÷ 17:50), — 700/717 grl 17:50 ÷ 17:75 (17:75 ÷ 18:00), — browarny bez notowań, owses I standart 19:25 ÷ 19:75 (19:75 ÷ 20:25), — II standart 18:25 ÷ 18:75 (18:75 ÷ 19:25), mąka wraz z workiem: pszena I gat. 0 ÷ 30% 44:25 ÷ 45:25 (43:75 ÷ 44:75), — I gat. 0 ÷ 50% 41:25 ÷ 42:25 (40:75 ÷ 41:75), — I gat. 0 ÷ 65% 38:25 ÷ 39:25 (37:75 ÷ 38:75), — II gat. 30 ÷ 65% 33:75 ÷ 34:75 (33:25 ÷ 34:25), — II gat. A 50 ÷ 65% bez notowań, — III gat. 65 ÷ 70% bez notowań, — razowa 0 ÷ 95% bez notowań, — pastewna bez notowań, mąka żytnia I gat. 0 ÷ 50% 31:75 ÷ 32:75 (30:25 ÷ 31:25), — I gat. 0 ÷ 65% 30:25 ÷ 31:25 (28:75 ÷ 29:75), — II gat. 50 ÷ 65% bez notowań, — razowa 0 ÷ 95% bez notowań, otręby pszenne grube z przemiału standartowego 13:50 ÷ 14:00 (13:75 ÷ 14:25), — średnie z przemiału standartowego 11:75 ÷ 12:75 (12:00 ÷ 13:00), otręby żytnie z przemiału standartowego 12:50 ÷ 13:50 (12:75 ÷ 13:75), otręby jęczmienne 11:75 ÷ 12:75 (12:00 ÷ 13:00).

RYNEK AKCYJNY

za okres od 20 do 25 czerwca 1938 r.

W wyniku mocniejszej tendencji, jaka wystąpiła w okresie sprawozdawczym na rynku akcyjnym giełdy warszawskiej — wszystkie akcje, za wyjątkiem akcji Ostrowca, zwykływały. Obroty wykazują pewne cofnięcie się w stosunku do ostatnio dokonywanych; w szczególności zmalała zarówno liczba transakcji i obroty akcjami przemysłu metalowo-przetwórczego. Zyski kursowe poszczególnych akcji (w zł) przedstawiają się następująco: Banku Polskiego 0:50, Warsz. Tow. Fabryk Cukru 1:75, Warsz. Tow. Kopalń Węgla 1:10, Starachowic 1:25 oraz Tow. Zakładów Żyrardowskich 3:00; natomiast akcje Ostrowca (ser. B) okres sprawozdawczy zamknęły stratą w wysokości zł 0:25.

Na giełdach prowincjonalnych — przy tendencji utrzymanej — zawierano tylko sporadyczne transakcje najbardziej popularnymi akcjami.

GIĘŁDA WARSZAWSKA

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs naj-wyższy	Kurs naj-niższy	Ostatni kurs w tygodniu
Bank Handlowy w Warszawie . . .	zł 100	.	.	47'00
Bank Polski	zł 100	120'00	118'00	120'00
Warsz. Tow. Fabryk Cukru	zł 100	34'00	33'00	34'00
Warsz. Tow. Kopalń Węgla	zł 100	29'00	27'38	28'50
Lilpop	zł 100	74'25	74'00	74'00
Ostrowiec ser. B . . .	zł 100	.	.	57'25
Starachowice	zł 100	36'75	35'50	36'50
Tow. Zakładów Żyrardowskich	zł 100	51'00	48'50	50'75
Flaberbusch i Schiele	zł 100	.	.	51'00
				48'00

GIĘŁDA KRAKOWSKA

Akcje — w zł: Chodorów 91'00.

GIĘŁDA LWOWSKA

Akcje w okresie sprawozdawczym nie były notowane.

GIĘŁDA POZNAŃSKA

Akcje — w zł (maksimum i minimum; w nawiasach — notowania z okresu poprzedzającego): Bank Polski 119'50 — 119'00, Bank Cukiernictwa 65'00, H. Cegielski 28'50 — 28'00 (28'00).

KOMUNIKACJA I TRANSPORT

POLSKO-LITEWSKA TARYFA OSOBOWA I BAGAŻOWA. — Z dniem 1/VII 1938 r. weszła w życie taryfa międzynarodowa na przewóz osób i bagażu pomiędzy Polską i Litwą. Taryfa ta została ogłoszona in extenso w „Dz. Tar. i Zarz. Kolej.” Nr 27/1938.

Przepisy przewozowe (cz. I taryfy) przyjmują jako prawo umowne artykuły 1 ÷ 63 Konwencji Berneńskiej z dn. 23/X 1924 r. wraz z ujednolajnionymi postanowieniami dodatkowymi i zawierają poza

tym związane ujęte przepisy specjalne, dotyczące przewozu osób pojedynczych i bagażu (Rozdział A) oraz przejazdów zbiorowych (Rozdział B).

Do czasu opracowania obszerniejszych przepisów taryfowych, które zostaną oparte na doświadczeniach, zdobytych w pierwszych miesiącach po uruchomieniu tej komunikacji — będą wydawane tylko bilety bezpośrednie na przejazd jednorazowy w jedną stronę z ważnością

15-dniową od i do stacji, wskazanych w tabelach opłat (cz. II taryfy). Na razie zostały włączone do taryfy ze strony polskiej stacje następujące: Białystok, Częstochowa, Gdynia, Grodno, Katowice, Kraków, Krynica, Landwarów, Lwów, Łódź-Fabryczna i Kaliska, Olechnowice loco i Olechnowice Granica Państwa (dla komunikacji z Z. S. R. R.), Poznań, Śniatyn i Śniatyn Granica Państwa (dla komunikacji z Rumunią), Warszawa Gł., Wilno, Zakopane, Zbąszyń i Zbąszyń Granica Państwa (dla komunikacji z Niemcami), Zdobunów i Zdobunów Granica Państwa (dla komunikacji z Z. S. R. R.), Zebrzydowice i Zebrzydowice Granica Państwa (dla komunikacji z Czechosłowacją i przez Czechosłowację). Ze strony litewskiej zostały włączone: stacja graniczna Vievis (Jewie), Kaunas (Kowno), Virbalis (Wierzbołowo), stacje graniczne Joniskis, Luse, Pagegiai oraz stacje Kretynga i Klajpeda.

Odprawa będzie dokonywana za biletami kartonowymi (systemu Edmonsona) lub też za biletami kartkowymi blankietowymi.

Koszt przejazdu z Warszawy do Kowna za opłatą normalną wynosi w klasie I zł 47'85, w kl. II—zł 34'50 i w kl. III—zł 23'00. Tabele opłat przewidują również opłaty ulgowe ze zniżką 33% na liniach P. K. P. i 33 $\frac{1}{3}$ % na liniach kolei litewskich. Ulga ta jest przeznaczona dla przejazdów grupowych, a w przyszłości stosowana będzie również dla przejazdów indywidualnych.

Aby ułatwić podróżnym z Litwy przejazdy tranzytowe przez Polskę przed opracowaniem taryf bezpośrednich z kolejami państw ościennych tranzytem przez Polskę—została przez P. K. P. wprowadzona do taryfy sąsiedzkiej polsko-litewskiej opłata ulgowa (ryczałtowa) za przejazdy ponad 500 km od granicy polsko-litewskiej pod Zawiasami (Vievis) do punktów granicznych: Śniatyn, Zbąszyń, Zdobunów i Zebrzydowice. Ulga ta wynosi przeciętnie ponad 30% i jest dostępna bez żadnych ograniczeń dla wszystkich.

Ponieważ na razie nie została opracowana taryfa na przewóz przesyłek ekspresowych w komunikacji polsko-litewskiej—zostały dopuszczone, w myśl § 7 taryfy, do przewozu jako bagaż wszelkie przedmioty, nadające się do przewozu w wagonie bagażowym—z wyjątkiem przedmiotów, wyłączonych od przewozu lub też dopuszczonych do przewozu tylko warunkowo w myśl Konwencji Berneńskiej. Bagaż taki będzie można wysłać nie tylko za okazaniem biletu, lecz również jako tzw. „bagaż bez podróznego”.

Jako kwit bagażowy został przyjęty kwit bagażowy wzoru, używanego w komunikacjach bagażowych, opartych na K. M. O. P.

BEZPOŚREDNIA KOMUNIKACJA TOWAROWA POMIĘDZY POLSKĄ I LITWĄ.—Wobec otwarcia z dniem 1/VII 1938 r. bezpośredniej komunikacji towarowej pomiędzy Polską i Litwą, zgodnie z zarządzeniem, ogłoszonym w „Dz. Tar. i Zarz. Kolej.” Nr 27, umożliwiony został przewóz towarów i zwierząt pomiędzy Polską i Litwą w przesyłkach zwyczajnych i pośpiesznych za bezpośrednimi listami przewozowymi przez graniczne stacje przejściowe Landwarów po stronie polskiej i Vievis (Jewie) po stronie litewskiej, na podstawie taryfy międzynarodowej, ogłoszonej równocześnie z omawianym zarządzeniem.

Przewóz towarów i zwierząt w tej komunikacji odbywa się na zasadzie przyjętych jako jus contractus postanowień art. 1÷56 i 63 międzynarodowej konwencji o przewozie towarów kolejami żelaznymi z dn. 23/X 1924 r. wraz z ujednolajnionymi postanowieniami dodatkowymi—z uwzględnieniem niżej wskazanych odchyleń:

1) Do czasu przystąpienia Litwy do międzynarodowej konwencji o przewozie towarów kolejami żelaznymi—w listach przewozowych wzoru międzynarodowego należy przy nadawaniu przesyłek do Litwy i z Litwy napis w nagłówku listu przewozowego: „Międzynarodowy przewóz kolejami żelaznymi” zastąpić słowami: „Polsko-litewska bezpośrednia komunikacja towarowa”, a w tekście pod nagłówkiem

skreślić słowa: „Konwencji Międzynarodowej o przewozie towarów kolejami żelaznymi, jak również”.

2) Do czasu wprowadzenia bezpośredniej taryfy towarowej z bezpośrednimi stawkami przewozowymi od stacji nadania do stacji przeznaczenia—przy przewozie obowiązują opłaty odnośnych taryf wewnętrznych uczestniczących kolei.

3) Dopuszczone zostało opłacanie przewoźnego z góry za całą odległość przewozu od stacji nadania do stacji przeznaczenia, częściowe zaś frankowanie przewoźnego dozwolone jest tylko do punktu granicznego. Uiszczanie przewoźnego z góry w pewnej określonej sumie gotówkowej nie jest dozwolone.

4) Zaliczki i zaliczenia nie są dozwolone.

5) Należności przewozowe pobiera się w walucie kraju, w którym się uiszcza, przy czym przy przerechowaniu złotych na lity i odwrotnie obowiązuje następujący kurs: zł 100 = 113 litów i 100 litów = zł 90.

6) W celu umożliwienia dokonywania na podstawie bezpośredniej polsko-litewskiej komunikacji towarowej przewozów pomiędzy Litwą i krajami, poza Polską położonymi, oraz Polską i krajami, leżącymi poza Litwą—taryfa dla komunikacji bezpośredniej pomiędzy Polską i Litwą dopuszcza przeekspediowanie przesyłek przez kolej w kierunku z Litwy na stacji Landwarów P. K. P., a w kierunku z Polski—na stacji litewskiej Vievis. Przeekspediowania dokonywa w Landwarowie „Agencja Celna P. K. P.” a na stacji Vievis Agencja Celna Kolei Litewskich (Lietuvos Geležinkelio Muitines Agentura Vieviuje). Agencja Celna P. K. P. nie pobiera za ponowne nadanie przesyłek oddzielnej opłaty, Agencja Celna Kolei Litewskich za czynność tę pobiera oddzielną opłatę według taryfy wewnętrznej kolei litewskich.

Aby móc korzystać z przewozu z przeekspediowaniem nadawca jest obowiązany zamieścić w liście przewozowym, przy którym nada przesyłkę, w rubryce „Inne oświadczenia .....” następujące oświadczenie: „Do przeekspediowania przez kolej dla .....” (wskazać odbiorcę i stację przeznaczenia)”.

Przewoźne i opłaty dodatkowe oraz inne koszty, powstałe w czasie przewozu przesyłki od stacji nadania do stacji przeekspediowania, mogą być (z wyjątkiem przypadków, gdy właściwe przepisy przewidują przymus opłacania z góry) przekazywane do pobrania od odbiorcy, albo opłacane z góry przez nadawcę. Przewoźne, opłaty dodatkowe oraz inne koszty, powstałe za odległość przewozu od stacji przeekspediowania do ostatecznej stacji przeznaczenia, muszą być zawsze przekazywane do pobrania od odbiorcy.

Oświadczenie nadawcy w liście przewozowym, wskazane powyżej w ust. II p. 6, stanowi dla agencji celnych: P. K. P. i kolei litewskich—zlecenie sporządzenia nowego listu przewozowego i podpisania go w imieniu pierwotnego nadawcy, który pozostaje wyłącznie uprawniony i zobowiązany z tego listu przewozowego.

W przypadku przeekspediowania mogą mieć zastosowanie opłaty taryf bezpośrednich (związkowych), obowiązujących na drodze przewozu.

Z. S.

PROGRAM INWESTYCYJ WODNO-KOMUNIKACYJNYCH W ROKU 1938.—W artykule pod powyższym tytułem, drukowanym w zesz. 25/1938 (str. 927 i następnie)—wkładły się następujące błędy: str. 929—koszt budowy zapory i zbiornika w Rożnowie wynosi zł 9'8 miln. (a nie, jak podano, zł 0'8 miln.), str. 930—na wydatki w dziale komunikacyjnym z budżetu Państwa preliminowane jest zł 6 890 tys. (a nie—zł 7 890 tys.), następnie na te same strony (wiersz 19 od góry)—winno być: „wobec niemożliwości uzyskania dużych sum w bieżącym roku”, dalej (wiersz 23 od góry)—zamiast „aprobowanych przez Państwową Radę Techniczną”—winno być: „rozpatrywanych przez Radę Techniczną”, wiersz 29 od góry—winno być: „tonażu okresowo do 200 t”—zamiast „tonażu 200 t”, wreszcie—wiersz 8 od dołu—nazwa białego typu wąskiego winna brzmieć „finowskiego”.

ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE

„DNI MORZA”

W związku z obchodem „Dni morza” Pan Wicepremier i Minister Skarbu Inż. Eugeniusz Kwiatkowski złożył następujące oświadczenie:

„Po kilkunastu latach pracy zdołaliśmy pogłębić szeroko w społeczeństwie polskim światopogląd morski.

Jesteśmy dziś—w zasięgu tego zagadnienia—zupełnie innym narodem, niż w roku 1920, gdy obejmowaliśmy polski skrawek Bałtyku w posiadanie.

Znamy realną wartość wybrzeża morskiego, spojonego wysiłkiem pracy i świadomością narodową z całym Państwem. Zna-

my realną wartość Gdyni-portu i Gdyni-miasta, wiemy, jakie usługi oddaje Polsce flota handlowa i morska siła zbrojna. Ambicje morskie naszego Narodu przerastają już dziś Gdynię, obejmują całe polskie wybrzeże morskie, wszystkie nasze prawa bałtyckie i biegną ku tym milionom Polaków, którzy w szerokim świecie pełnią honorową straż przy sztandarze, na którym widnieje symbol orła polskiego.

Zdajemy sobie—jakże dokładnie i jasno—sprawę z tego, że nie może minąć ani jeden rok bez nowego wysiłku i nakładu w Gdyni, bez nowego podmurowania i rozszerzenia patriotyz-

mu morskiego w Polsce. Nie powinien minąć ani jeden dzień, w którym nie pogłębiłaby się świadomość, że nasze prawa bałtyckie równoznaczne są z prawem do niepodległości politycznej i gospodarczej i muszą być zawsze przez każde pokolenie bronię z takim zapałem i z taką wiarą, jak sam byt Państwa i Narodu.

Obecnie — w dwudziestolecie odzyskania niepodległości — niechże wolno będzie stwierdzić jeszcze jedno:

Wysiłek Polski na morzu, wysiłek skonkretyzowany w impetujskiej rozbudowie Gdyni, w rozkwicie całego wybrzeża, w uruchomieniu floty handlowej i pasażerskiej, w rozwoju bandery wojennej, w zwycięskim osiągnięciu praw państwa morskiego w świecie, stał się wielkim walorem moralnym współczesnego pokolenia Polski.

Po stuleciu niewiary we własne siły, odzyskaliśmy bezcenny skarb — świadomość, że nie tylko możemy bić wroga na polu bitwy lepiej i skuteczniej niż niejeden „stary” naród w Europie, ale również możemy rozwiązywać pomyślnie wielkie zadania gospodarcze i kulturalne.

Toteż jestem najgłębiej przekonany, że bez Gdyni nie skonkretyzowałaby się w Polsce idea Centralnego Okręgu Przemysłowego.

Legiony pionierów polityki morskiej budzą i budzić będą nadal do nowych czynów nowe generacje — tak samo, jak pierwsze walki o niepodległość Polski prowadziły konsekwentnie do dziejowego zwycięstwa Piłsudskiego i do „cudu nad Wisłą”.

*

W dn. 29/VI b. r. Minister Przemysłu i Handlu Antoni Roman wygłosił przez radio przemówienie, w którym m. in. oświadczył:

„Dni Morza”, których obchody rok rocznie od wielu już lat skupiają i jednoczą w Polsce szczerą, gorącą i silną uczucia całego Narodu — mają szczególnie głęboką treść ideową.

„Dni Morza” to przede wszystkim wielki apel realnego czynu narodowego, to manifestacja wiary w przyszłość, to mobilizacja twórczej, śmiałej, świadomej woli rozwoju, pracy, ekspansji i wielkości.

Zaledwie przed paru laty poczęła rosnać na wybrzeżu polskim radosna młodością swoją prężna i zdobywcza Gdynia. Dziś jest to już potężny port — pierwszy port na Bałtyku, jeden z pierwszych w Europie: wspólny ze starym Gdańskiem, który w oparciu o Polskę rozpoczął nową erę swej świetnej egzystencji — stały się te dwa porty węzłowym punktem wielkiej wymiany towarowej, która milionami ton obrotu stwierdza wielkie znaczenie morza dla Polski i wyznacza etapy nieodwracalnego zrastania się ojczyzny naszej z morzem.

I nie ma — bo być nie może — na tym odcinku zastoju, czy bezwładu. Każdy rok, niemal miesiąc każdy niosą nowe osiągnięcia, nowe zdobycze, które wykazują rosnącą prężność Polski na dostępnym dla niej wybrzeżu morskim. Ostatni okres także nie mija bez znacznych sukcesów. Resort, którym mam

zaszczyt kierować, uruchomił nowy port rybacki Władysławowo, stwarzający nowe warunki rozwoju rybołówstwa morskiego; w Gdyni podjął budowę nowej części portu, gdzie niedługo będzie mógł osiedlać się i pracować przemysł portowy; powiększył flotę handlową o 4 nowe jednostki, 6 dalszych — i to przede wszystkim dużych jednostek transatlantycznych — zlecając do budowy. Równocześnie położono podwaliny i posunięto naprzód realizację 2 stoczni morskich w Gdyni. Flota wojenna wzrosła o 3 nowoczesne, wysoką sprawność bojową posiadające okręty, a dalsze okręty są w budowie.

Zaczęliśmy nasze prace morskie z wielce nierównego startu dziejowego — wyprzedzeni znakomicie przez liczne narody świata. Mimo wielkich osiągnięć lat ubiegłych, które dobrze legitymują nas w obliczu dziejów, mamy na tym polu ciągle jeszcze niezmiernie wielkie zadania do wypełnienia. Wielkim sukcesem jest Gdynia i wszystko, co się z nią wiąże, lecz historia uczy, że zwycięstwo jest tylko wtedy pełne, a skutki jego trwałe, gdy zostanie ono należycie wykorzystane, a zdobyte pozycje niezłomnie utrwalone.

Ta praca nasza ma i chce mieć zawsze charakter szczerze pokojowy, dążąc do powiększenia ogólnoświatowych wartości cywilizacyjnych, jakie stwarza praca gospodarcza i wymiana międzynarodowa. Dla jej utrwalenia i zabezpieczenia niezbędna jest jednak odpowiednia siła zbrojna na morzu, i rozwój tej siły, budzącej tak gorące uczucia w sercach całego Narodu, musi iść tempem, równoległym do rozwoju naszych zainteresowań morskich”.

*

W związku z uroczystością „Święta Morza”, w dn. 29/VI b. r. w godzinach rannych przybył do Gdyni Pan Wicepremier Inż. Eugeniusz Kwiatkowski wraz z Dyktorami Departamentów Min. Skarbu PP.: Martinem i Domaniewskim, oraz Szefem Sekretariatu P. Barańskim. Pan Wicepremier, wraz z otoczeniem, wysłuchał na placu Grunwaldzkim uroczystej Mszy Św. W czasie nabożeństwa wygłosił kazanie Ks. Biskup Dr Okoniewski, po nabożeństwie zaś wygłosił programowe przemówienie na aktualne tematy morskie P. Gen. Kwaśniewski, Prezes Ligi Morskiej i Kolonialnej.

O godz. 11 między falochronami odbyła się rewia wszystkich jednostek floty wojennej R. P. W godzinę później na specjalnie przygotowanej trybunie Pan Wicepremier Kwiatkowski wraz z Dowódcą Floty Wojennej R. P. przyjął defiladę oddziałów marynarki wojennej i wojsk lądowych oraz bardzo licznych organizacji społecznych.

Po południu Pan Wicepremier, wraz z towarzyszącymi mu osobami, zwiedził porty we Władysławowie i Pucku, interesując się szczegółami inwestycyjnymi, a ponadto udał się do latarni na Rozewiu, gdzie w pokoju, poświęconym pamięci Stefana Żeromskiego, wpisał się do książki pamiątkowej. Wreszcie na zaproszenie Komitetu, który zorganizował pierwszy bieg sztafetowy z Torunia do Gdyni, w którym brało udział 7 500 zawodników, Pan Wicepremier uczestniczył w symbolicznym akcie połączenia wielkiego Pomorza z Bałtykiem.

RUCH W PORCIE GDAŃSKIM W MAJU 1938 R.—Ruch okrętowy w porcie gdańskim w maju b. r. zwiększył się zarówno w porównaniu z miesiącem poprzednim, jak i z majem ub. r. Pojemność statków, które do Gdańska zawinęły, wzrosła o 12,7% w stosunku do kwietnia i o 17,2% w stosunku do maja 1937 r. Pojemność statków, które Gdańsk opuściły, zwiększyła się w porównaniu z kwietniem b. r. o 14,3%, a w porównaniu z majem 1937 r. o 30,5%. Zawinęło do portu gdańskiego w maju 569 okrętów o pojemności 394 097 nrt, opuściły port 563 okręty o pojemności 396 688 nrt. Pojemność okrętów, które do portu gdańskiego zawinęły i port ten opuściły, w pierwszych 5 miesiącach b. r. wyniosła 3 384 628 nrt — wobec 2 891 244 nrt w tym samym okresie ub. r., ruch okrętowy zwiększył się zatem o 493 384 nrt (17%).

Narodowość statków, które odwiedziły w maju port gdański, była następująca:

	Przybyło		Odeszło	
	statków	nrt	statków	nrt
Polska	32	22 540	33	23 402
Gdańsk	3	1 310	6	3 054
Bułgaria	1	102	—	—
Dania	72	44 921	70	44 852
Niemcy	135	59 763	140	68 662
Anglia	15	21 445	15	21 399
Estonia	27	21 443	28	22 612
Finlandia	37	38 553	37	36 881
Francja	6	8 411	4	5 795
Grecja	3	7 311	4	10 936
Holandia	41	10 493	34	9 092
Lotwa	22	25 947	22	25 948
Litwa	11	3 955	10	3 580

Norwegia	42	33 155	40	28 918
Panama	1	163	2	858
Szwecja	116	80 107	114	78 514
Włochy	5	14 438	4	12 195

Razem. 569 394 037 563 306 688

Na 17 bander, reprezentowanych w maju w gdańskim ruchu portowym, bandera polska uplasowała się na siódmym miejscu—za Szwecją, Niemcami, Danią, Finlandią, Norwegią i Lotwą, wyprzedzając Estonię, Anglię, Włochy i in.

Obrót towarowy wyniósł w maju 592 935 t — w porównaniu z 572 855 t w kwietniu b. r. i 482 641 t w maju ub. r., obroty towarowe wzrosły zatem w pierwszym wypadku o 3,5%, w drugim — o 2,8%. Import (161 491 t) zwiększył się w stosunku do kwietnia b. r. o 16,5%, w stosunku zaś do maja 1937 r. — o 32%. Eksport (431 444 t) zwiększył się w pierwszym wypadku o 0,7%, w drugim — o 19,4%.

Ruch towarowy w maju charakteryzuje następujące zestawienie (w tonach):

Grupa towarowa	Przywóz	Wywóz
Produkty pochodzenia roślinnego	4 672	25 401
Produkty pochodzenia zwierzęcego	837	138
Produkty pochodzenia mineralnego	144 075	328 532
Tłuszcze, oleje itd.	758	—
Artykuły spożywcze, tytoń	612	4 407
Chemikalia	5 246	1 508
Skóry i wyroby	52	67
Surowce włókiennicze	234	43
Kauczuk i wyroby	158	—
Drzewo i wyroby	723	67 025
Papier i wyroby	386	204
Materiały budowlane	42	52
Metale i wyroby	3 487	3 753
Maszyny i aparaty	141	300
Inne	63	14
Razem:	161 491	431 444

W imporcie pierwsze miejsce zajmują produkty pochodzenia mineralnego, których przywóz wzrósł o 24,2% w stosunku do kwietnia b. r. Drugie miejsce przypadło chemikaliami, których przywieziono o 20,8% mniej aniżeli w kwietniu. Import produktów pochodzenia roślinnego, zajmujących trzecie miejsce, wzrósł o 10,3%. Zmniejszył się poważnie w porównaniu z kwietniem przywóz metali i wyrobów, mianowicie o 52%. Zmniejszył się 3-krotnie przywóz papieru. Pozostałe grupy nie wykazują poważniejszych zmian.

W eksporcie przodują—jak zazwyczaj—produkty pochodzenia mineralnego z ilością o 4% większą od kwietniowej. Węgiel (245 272 t) był eksportowany do 12 państw—z Francją, Szwecją i Włochami na czele. Eksport drzewa zmniejszył się o 16,7%. Zwiększył się o 5% wywóz produktów pochodzenia roślinnego, zajmujących trzecie miejsce. Eksport następnych grup wykazuje zmniejszenie, i tak: artykułów spożywczych i tytoniu o 30,7%, metali i wyrobów o 14,9%, chemikalij o 37,6%. Inne grupy utrzymują się mniej więcej na poziomie miesiąca poprzedniego.

Przyjechało do portu gdańskiego w maju 19 pasażerów, wyjechało—88.

A. R.

S/S „KORAB I“ W PORCIE GDYŃSKIM.—W dn. 24/VI zawinął do Gdyni nowy polski ługer rybacki, wybudowany na stoczni „J. L. Meyer” w Papenburgu. Nowy statek otrzymał nazwę „Korab I”.

„Korab I” ma 35,44 m długości, 7,52 m szerokości. Zanurzenie wynosi 3-20 m, pojemność 263 brt. Statek posiada miejsca na 20 osób załogi i jest wyposażony w najbardziej nowoczesne urządzenia techniczne.

WSKAŹNIK FRACHTOWY ZA MAJ 1938 R.—W związku ze wzrostem stawek frachtowych na transporty węgla w maju (wchodzą tutaj w grę tylko transporty na większych statkach o tonażu 3 000 i więcej ton brutto) przeciętny wskaźnik frachtowy za maj, obliczony przez angielską Izbę Żeglugową (przy podstawie 1935 r.=100, wskaźnik ważony), wynosi 130,6, a więc jest o 2,9% wyższy w porównaniu ze wskaźnikiem za kwiecień b. r., ale o 29,6% niższy w porównaniu z wskaźnikiem za maj ub. r.

Wśród różnych grup towarów, które są brane pod uwagę przy obliczaniu przeciętnego wskaźnika, największy spadek frachtów morskich wykazują transporty stali, żelaza i złomu, dla których spadek wynosi 47,3% w porównaniu ze stawkami sprzed roku.

Dotąd należy, że przeciętny wskaźnik frachtowy za 5 miesięcy b. r. (przy podstawie 1929 r.=100) wynosi 97,7, podczas gdy odnośna liczba za cały rok ubiegły wynosiła 131,5, czyli że wskaźnik frachtowy w ub. r. był przeciętnie o 34,5% wyższy aniżeli w okresie pierwszych 5 miesięcy b. r.

Z RYNKU FRACHTOWEGO.—Pomimo pewnego wzrostu zapotrzebowania na tonaż powrotny do Europy w dorzeczu La Platy, ogólna sytuacja na rynku frachtowym jest nadal niekorzystna. W wymienionym ośrodku pozostaje w dyspozycji ponad 900 tys. t (możliści), z czego ponad 400 tys. t ma upoważnienie do kontraktowania ładunków. Tymczasem ilość ładunków jest stosunkowo mała, m. in. z powodu niekorzystnych warunków atmosferycznych, które uniemożliwiają przygotowanie do wysyłki większych partij kukurydzy. Sytuację pogarsza okoliczność, że spadły frachty na węgiel, który stanowi podstawowy ładunek wyjściowy z Europy.

Wszystkie inne ośrodki załadowcze, a więc Kanada, Stany Zjedn. Am., Daleki Wschód i Australia wykazują również tendencję niejednolita i na ogół słabą. Wszędzie notują nadmiar tonażu, jaki ciąży na rynku frachtowym, wytwarzając prawie beznadziejną sytuację dla armatorów, którzy podnoszą sprawę planowego unieruchomienia tego nadmiaru. Wymagałoby to jednak dużych środków na wypłacenie odszkodowania, a tymczasem środków takich nie posiadają nawet największe organizacje armatorskie.

Nieco lepsze nastroje panują w portach morza Północnego i na Bałtyku, ale stawki są na ogół niskie. Podstawowy ładunek trampowy—różnego rodzaju drzewo—jest nadal kontraktowany poniżej obowiązujących stawek minimalnych i zaledwie sporadycznie udaje się osiągnąć poszczególnym armatorom warunki konferencyjne.

Z Gdyni/Gdańska zafrachtowano ostatnio 2 ładunki kopalniaków na lipiec, uzyskując z łatwością stawki poniżej minimalnych.

Małe partie 150 t zboża do jednego portu Danii, położonego niedaleko od portu Aarhus, kwotowano po RM 3:50, za każdy port powyżej wymienionego dopłata wynosi RM 0:50.

Cukier jest kwotowany po sh 5:6÷6:6 za tonę, zależnie od wielkości ładunku i portu w Estonii, Finlandii lub na Łotwie, do wschodnich portów Anglii stawki kształtują się na poziomie sh 8/-÷9/- za tonę.

Stawki na węgiel wynoszą, zależnie od rozmiarów ładunku (w sh—za tonę): do portów Danii 4/3÷4/9, do portów południowych Szwecji 4/9÷5/3, do północno-zachodnich portów Francji 6/-÷7/-.

Przy ładunkach importowych uzyskanie tonażu nie nastęcza na ogół trudności przy dotychczasowych stawkach z wyjątkiem Hiszpanii, gdzie zakontraktowanie statku pod bezpośrednie załadunki było nie łatwe.

KRONIKA TYGODNIOWA

TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓŁKACH AKCYJNYCH

5 lipca:

— „T-wo Bud. i Eksploat. Teatrów”, S. A.—o g. 17 w lok. Teatru Polskiego w W-wie, Słowackiego 2.

13 lipca:

— „T-wo Akc. Przem. Jakuba Wojdysławskiego” — o g. 18 w lok. T-wa w Łodzi, Piotrkowska 212.

14 lipca:

— „Ropa” S. A. Przem. Naft.—o g. 11 w lok. S-ki we Lwowie, Nabelaka 30.

19 lipca:

— T-wo Przem. „Polromania”, S. A.—o g. 9 w lok. T-wa Starachowickich Zakł. Górn. w W-wie, Warecka 15.

— S. A. Przedsięb. Techn. „Zaborowski i S-ka”—o g. 17 w lok. S-ki w W-wie, Trębacka 10.

22 lipca:

— Osada Górn.-Przem. „Trzebinia”, S. A.—o g. 16 w lok. S-ki w Krakowie, Pierackiego 1.

23 lipca:

— „Pollux” Fabr. Żarówek, S. A.—o g. 17 w lok. S-ki we Lwowie, Lwowskich Dzieci 56.

SKARBOWOŚĆ I FINANSE

BUDŻET

DOCHODY I WYDATKI BUDŻETOWE W MAJU 1938 R.—
Według danych tymczasowych—dochody i wydatki budżetowe Państwa w maju 1938 r. — w porównaniu z majem 1937 r. — przedstawiały się następująco (w tys. zł):

	Dochody maj		Wydatki maj	
	1937	1938	1937	1938
A.—ADMINISTRACJA:				
Prezydent Rzeczypospolitej	10	11	222	262
Sejm	14	9	258	269
Senat	1	—	112	115
Kontrola Państwa	—	—	404	418
Prezydium Rady Ministrów	—	—	261	297
Min. Spraw Zagranicznych	696	576	3 080	3 143
„ „ Wojskowych	77	146	64 394	65 561
„ „ Wewnętrznych	1 112	974	16 480	18 049
„ Skarbu	103 145	112 926	10 615	14 728
„ Sprawiedliwości	2 970	3 094	7 056	7 347
„ Przemysłu i Handlu	2 212	2 420	3 937	4 337
„ Komunikacji	1 216	2 193	3 604	6 450
„ Rolnictwa i Ref. Roln.	243	218	3 776	5 012
„ Wyzn. Rel. i Ośw. Publ.	267	280	27 110	28 699
„ Opieki Społecznej	528	512	3 626	5 109
„ Poczty i Telegrafów	—	—	157	149
Emerytury i zaopatrzenia	3 209	2 398	13 466	13 787
Renty inwalidzkie i pensje	—	—	8 011	8 376
Długi państwowe	—	—	12 278	16 066
R a z e m:	115 700	125 757	178 847	198 084

B. — PRZEDSIĘBIORSTWA:

Prezydium Rady Ministrów: Polska Agencja Telegr.	5	—	—	—
M-stwo Spraw Wewnętrznych: Gazeta Admin. i Pol. Państw. Państw. Zakłady Wodociągowe na G. Śląsku	—	—	—	—
Ministerstwo Skarbu: Mennica Państwowa . . . . . Państw. Zakład Emerytalny	—	—	—	—
M-stwo Przemysłu i Handlu: a) Przedsiębiorstwa nieskomercjalizowane: Przedsięb. państwowe o kap. miesz. i wydzierżawione . . . . . Nadania górnicze i tereny naft. Państw. Huta Ołowiu i Srebra w Strzybnicy . . . . . Żupa solna w Łączynie	2 26	527 815	—	—
b) Przedsiębiorstwa skomercjalizowane: „Polmin” Państw. Fabr. Ol. Min. Państw. Kop. Węgla „Brzeszcze” Zjedn. Fabr. Zw. Azot. w Mościcach i Chorzowie	50 — 200	28 20 260	—	—
Ministerstwo Komunikacji: Polskie Koleje Państwowe . . . . . Państw. Wytwórnie Mater. Drogowych	1 500	2 000	—	—
Ministerstwo Rolnictwa i Ref. Roln.: Lasy Państwowe . . . . . Państw. Przetwórnice Mięsne . . . . . Państw. Zakłady Przemysłowo-Zbożowe	4 625	5 000	—	—
Ministerstwo Wyzn. Rel. i Oświecenia Publicznego: Państwowe Wydawn. Książek Szkolnych	—	—	—	—
M-stwo Opieki Społecznej: Zdrowiska Państwowe . . . . . Przeds. Państw. Zakładu Higieny Szpitala Państwowe	—	—	91	81

M-stwo Poczty i Telegrafów:

Polska Poczta, Telegraf i Telefon	1 000	1 776	—	—
Państw. Zakł. Tele- i Radiotechn.	—	—	—	—
R a z e m:	7 408	10 426	1 236	1 127

C. — MONOPOLE:

Ministerstwo Skarbu:

Monopol solny	4 300	3 300	—	—
„ tytoniowy	32 000	33 500	—	—
Monopol spirytusowy	18 507	25 527	—	—
„ loteryjny	2 500	1 500	—	—
„ zapalczany	—	4	—	—
R a z e m:	57 307	63 831	—	—

D. — FUNDUSZE:

M-stwo Spraw Wojskowych:

Fundusz Kwaterunku Wojskowego	—	—	—	—
---	---	---	---	---

M-stwo Opieki Społecznej:

Fundusz Pracy	—	—	—	—
R a z e m:	—	—	—	—

Ogółem: 180 415 200 014 180 083 199 211

Już kwiecień przynosi z reguły spadek dochodów w stosunku do ostatniego miesiąca poprzedzającego roku budżetowego—miesiąca, wykazującego najczęściej najwyższy w ciągu roku poziom dochodów. Maj zazwyczaj kontynuuje ten zniżkowy ruch dochodów, co też na ogół—choć już nie tak generalnie—wiąże się ze wzrostem deficytu budżetowego lub z osłabieniem nadwyżki budżetowej. Te zmiany w wynikach gospodarki budżetowej w początkowym okresie poszczególnych lat budżetowych ilustruje liczbowo poniższe zestawienie dochodów oraz nadwyżek (względnie deficytów) budżetowych za ostatnie 8 lat (w miln. zł):

Miesiące	1931/32	1932/33	1933/34	1934/35	1935/36	1936/37	1937/38	1938/39
----------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

Dochody

IV	229·1	194·8	159·8	155·1	156·1	175·5	190·7	201·9
V	199·6	175·3	141·8	146·7	161·9	174·1	180·4	200·0

Deficyt

(nadwyżka)

IV	-21·1	-4·1	-15·6	-15·3	-23·3	+0·5	+0·8	+2·5
V	-12·1	-14·6	-24·5	-25·5	-20·9	-0·2	+0·3	+0·8

Dochoody budżetowe wykazały w maju w stosunku do kwietnia spadek o zł 1·9 miln., tj. zaledwie o niespełna 1%. Spadek dochodów dotyczył tylko jednej grupy, mianowicie administracji, której dochody zmniejszyły się z zł 136·4 miln. do zł 125·8 miln. Gros tej zniżki—zł 9·7 miln.—przypada na dochody, dominujące w tej grupie, mianowicie dochody Min. Skarbu, te zaś spadły jedynie na skutek skurczenia się wpływów z danin. Pozostałe grupy dochodów wykazały w maju wzrost: wpłaty przedsiębiorstw podniosły się z zł 9·3 miln. do zł 10·4 miln., wpłaty monopolów—z zł 56·2 miln. do zł 63·8 miln. Najpoważniejsze wpłaty w grupie przedsiębiorstw utrzymały się w maju na poziomie kwietniowym, wzrost zaś wykazało kilka drobniejszych wpłat przedsiębiorstw, podległych Min. Przemysłu i Handlu, a przede wszystkim nadań górniczych i terenów naftowych—z zł 0·04 miln. do zł 0·8 miln., oraz przedsiębiorstw o kapitale mieszanym i wydzierżawionych—z zł 0·05 miln. do zł 0·5 miln.

Porównanie maja b. r. z majem ub. r. wykazuje dość znaczny wzrost dochodów w b. r., mianowicie o zł 19·6 miln., tj. o prawie 11%. Wyższe dochody w b. r. widzimy zarówno w grupie administracji—o zł 10·1 miln., tj. o ok. 9%, jak i w grupie monopolów—o zł 1·5 miln., czyli o 11%, jak i w grupie przedsiębiorstw—o zł 3·0 miln., tj. o przeszło 40%. W dochodach administracji gros zwyżki w b. r. w stosunku do ub. r. koncentruje się w dochodach Min. Skarbu, które w b. r. były wyższe o zł 9·8 miln. (tylko wzrost wpływów z danin). W zakresie wpłat przedsiębiorstw różnica na korzyść b. r. spowodowana została głównie wyższymi wpłatami: Polskich Kolei Państwowych (o zł 0·5 miln.), Lasów Państwowych (o zł 0·4 miln.), a zwłaszcza Poczty i Telegrafu (o zł 0·8 miln.).

Wydatki budżetowe zmniejszyły się w maju do zł 199·2 miln.—wobec minimalnie tylko większej kwoty zł 199·4 miln. w kwietniu. Spadek wydatków nastąpił w grupie administracji (z zł 199·1 miln. do zł 198·1 miln.), natomiast w—bardzo nieznacznej zresztą—grupie przedsiębiorstw dopłaty wzrosły z zł 0·4 miln. do zł 1·1 miln. Zniża wydatków administracji wystąpiła w szeregu części budżetu wydatków, przy czym jednocześnie nastąpił wzrost wydatków Min. Skarbu (z zł 10·8 miln. do zł 14·7 miln.), mianowicie na skutek spłaty przez Skarb Bankowi Polskiemu zł 5 miln. z zadłużenia w kredycie bezprocentowym.

W porównaniu z majem ub. r. wydatki w maju b. r. wykazują poziom wyższy o zł 19·1 miln., tj. o blisko 11%. Wzrosły w b. r. tylko wydatki administracji (o zł 19·2 miln.), skurczyły się zaś dopłaty do przedsiębiorstw (o zł 0·1 miln.). Podkreślić należy, że wydatki na obsługę długów były w b. r. o zł 3·8 miln. wyższe niż w ub. r., i że wyższe były również wydatki Min. Skarbu (o zł 4·1 miln.)—z racji spłaty przez Skarb zł 5 miln. z tytułu długu w Banku Polskim.

W okresie pierwszych 2 miesięcy roku budżetowego 1938/39 dochody budżetowe wyniosły zł 401·9 miln., czyli dość poważnie więcej (o przeszło 8%) niż w tymże okresie roku budż. 1937/38 (zł 371·1 miln.), ale nieznacznie mniej od 1/6 budżetu na 1938/39 r. (zł 402·9 miln.). Wydatki budżetowe wyniosły w okresie kwiecień—maj roku budż. 1938/39 zł 398·6 miln.—wobec zł 370·0 miln. w analogicznym okresie roku budż. 1936/37 i preliminowanej 1/6 budżetu zł 402·9 miln. Nadwyżka dochodów za 2 miesiące 1938/39 r. wynosiła zł 3·3 miln., gdy za 2 miesiące 1937/38 r. stanowiła tylko zł 1·1 miln. Podkreślić należy, że podane sumy preliminowane w budżecie obejmują kwoty, podlegające budżetowaniu miesięcznemu.

Poprawa gospodarki budżetowej, rozpoczęta w końcu 1935/36 r., uzyskana w pełni w 1936/37 r., wzmoczona znacznie w 1937/38 r.—postępując dalej w bież. roku budżetowym, wyrażając się z jednej strony wzrostem dochodów (a w ślad za nimi—wydatków), z drugiej zaś—rosnącą przewyżką dochodów nad wydatkami. Te osiągnięcia uwytadniają się szczególnie wyraźnie przy porównaniu bież. roku budżetowego z szeregiem lat poprzednich. Mianowicie, porównanie 2 miesięcy roku budż. 1938/39 z takimże okresem roku budż. 1936/37 wykazuje wzrost dochodów w b. r. o zł 52·4 miln. i wzrost wydatków mniejszy, bo o zł 49·3 miln. Porównanie zaś z rokiem 1935/36 wykazuje w b. r. zwiększenie dochodów o zł 82·0 miln., wydatków zaś tylko o zł 36·5 miln. Cofając się dalej, dopiero w roku 1931/32 natrafimy na wyższe sumy wykonania budżetu, ale o ile dochody w okresie kwiecień—maj 1931/32 r. były o zł 26·7 miln. wyższe od dochodów w tymże okresie bież. roku budż., to wydatki były w 1931/32 r. aż o zł 63·2 miln. wyższe; istniał więc poważny deficyt budżetowy. Nadwyżkowe—jak w bież. roku budż.—wykonanie budżetu (poza 2 latami bezpośrednio poprzedzającymi) znajdujemy dopiero w 1930/31 r. Dochody pierwszych 2 miesięcy 1930/31 r. były wyższe od tegorocznych o zł 66·0 miln., wydatki zaś—o zł 66·3 miln.

W stosunku do budżetu na rok 1938/39 dochody, faktycznie osiągnięte w okresie pierwszych 2 miesięcy, stanowiły 16·6%, czyli prawie ściśle tyle, ile wynosi teoretyczna norma budżetowa na 2 miesiące—przy założeniu równomiernego wykonywania budżetu (16·7%). Najlepiej przedstawiają się wpłaty monopolów, które dały aż 17·3% sumy, przewidzianej w budżecie. Najmniejszy procent budżetu wykazały wpłaty przedsiębiorstw (14·3%), chociaż wpłaty z tytułu nadań górniczych i terenów naftowych przekroczyły całoroczny budżet o 95·9%, a wpłaty Państw. Przetw. Mięsnych dały 100% budżetu. Dochody administracji dały 16·5%, a więc prawie idealny % budżetu, przy czym najważniejsze z nich—dochody Min. Skarbu—dały aż 16·9% budżetu.

Wydatki w okresie pierwszych 2 miesięcy roku budż. 1938/39 stanowiły w stosunku do budżetu całorocznego 16·5%, a więc mniej od normy budżetowej (16·7%). Prawie taki sam procent wykonania budżetu jak ogół wydatków wykazały wydatki administracji (16·47% wobec 16·49%), natomiast dopłaty do przedsiębiorstw wyniosły więcej, mianowicie 22·8% sumy, preliminowanej na cały rok.

Stwierdzić należy, że w roku budż. 1937/38 wykonanie budżetu osiągnęło rozmiary nieznacznie mniejsze od tegorocznych. Mianowicie, dochody budżetowe dały w okresie 2 miesięcy 1937/38 r. 16·44% budżetu, a wydatki—16·39%.

WPLYWY Z DANIN ORAZ MONOPOLÓW W MAJU 1938 R.—Według danych tymczasowych—wpływy z danin publicznych oraz monopolów państwowych w maju 1938 r.—w zestawieniu z kwietniowymi—przedstawiały się następująco (w tys. zł):

1. — PODATKI BEZPOŚREDNIE:	Kwiecień	Maj
Podatek gruntowy	4 208	5 439
Podatek od nieruchomości miejskich i niektórych wiejskich	2 137	2 249

Podatek przemysłowy	19 646	18 085
„ dochodowy	41 555	33 180
„ od kapitałów i rent	450	421
„ „ energii elektrycznej	610	512
„ „ uboju	785	751
Odsetki od zaległości, grzywny i kary	1 292	1 422
Razem:	70 683	62 059

2. — PODATEK MAJĄTKOWY 139 151

3. — SPECJALNY PODATEK OD WY-NAGRODZEŃ 8 566 8 792

4. — PODATKI POŚREDNIE:

Podatek od wina	223	145
„ „ piwa	818	735
„ „ cukru	12 818	11 124
„ „ drożdży	1 983	1 199
„ „ tłuszczów	76	66
„ „ olejów mineralnych	1 338	1 290
„ „ zapalniczek	—	—
„ „ kwasu octowego	23	20
„ „ kwasu węglowego	69	122
„ „ cukru skrobiowego	129	170
Akcyzowe opłaty patentowe	17	21
Odsetki od zaległości, grzywny i kary	11	3
Razem:	17 505	14 895

5. — DODATKI DO PODATKU OD CU-KRU 68 37

6. — CŁO 12 634 14 059

7. — OPŁATY STEMPLOWE I DANINY POKREWNE:

Opłaty stempłowe	6 957	6 725
Podatek spadkowy i od darowizn	726	462
Razem:	7 683	7 187

8. — DODATKI DO DANIN PUBLICZ- NYCH 1 434 1 260

9. — PODATKI ZNIESIONE 320 320

10. — MONOPOLE

Monopol solny	3 300	3 300
„ tytoniowy	26 500	33 500
„ spirytusowy	19 518	25 527
„ loteryjny	2 000	1 500
„ zapalczany	4 931	4
Razem:	56 249	63 831

Ogółem: 175 281 172 591

Maj wykazuje przeważnie spadek wpływów skarbowych, chociaż w niektórych latach budżetowych występował w maju wzrost wpływów, będący zresztą z reguły reakcją na zniżkę wpływów w kwietniu. Bieżący rok budżetowy wykazuje również wzrost, lecz tak minimalny, że można raczej mówić o stabilizacji wpływów, przy czym ten minimalny wzrost wpływów skarbowych nastąpił po silnym ich zmniejszeniu się w kwietniu. Normalny spadek wpływów skarbowych w maju tłumaczy się pewnym osłabieniem obrotów sezonowych oraz tym, że terminarz podatkowy na maj nie obejmuje poważniejszych płatności podatkowych.

Ruch wpływów z danin i monopolów w poszczególnych miesiącach 8-lecia budżetowego 1931/32÷1938/39 przedstawia następujące zestawienie (+ oznacza zwyżkę, — oznacza spadek wpływów):

Mie- siące	1931/32	1932/33	1933/34	1934/35	1935/36	1936/37	1937/38	1938/39
IV	-14·2	- 8·1	+ 9·5	+ 1·4	- 4·8	-13·8	+ 2·7	-50·9
V	+ 4·4	+14·9	-15·1	-15·4	- 0·5	+ 0·2	- 7·3	+ 0·3
VI	-23·0	-22·7	-10·5	- 4·2	-10·3	+ 2·6	+ 5·1	
VII	+ 6·2	+ 6·1	+ 8·2	+ 8·8	+11·3	+ 3·2	+ 4·5	
VIII	-10·5	- 9·1	+ 5·8	- 3·7	- 3·9	- 8·8	- 5·6	
IX	- 0·8	+ 3·4	+ 6·3	+13·7	- 2·7	+ 4·6	+ 1·4	
X	+31·9	+19·4	+19·9	+13·1	+16·3	+12·2	+ 4·6	
XI	-15·0	+ 1·8	-11·0	- 0·7	- 9·7	- 1·9	+18·4	
XII	+ 8·8	+ 7·6	+14·9	+ 6·8	+28·2	+11·6	+ 3·6	
I	-12·5	-23·1	-19·2	-19·9	-14·5	-23·2	-26·8	
II	-23·4	-12·8	-21·1	- 9·2	- 4·7	+ 1·0	- 8·7	
III	+ 8·1	+11·5	+18·9	+11·2	+19·5	+11·3	+73·3	

Wzrost wpływów skarbowych w maju w stosunku do kwietnia nastąpił jedynie w zakresie monopolów, natomiast wpływy z danin — co zniżył w kwietniu o zł 36'0 miln., tj. o 24% — w maju skurczyły się w dalszym ciągu o zł 10'3 miln., czyli o 8 1/2%; wpłaty monopolów w maju były wyższe niż w kwietniu o zł 7'6 miln., tj. o 14%.

Wpływy z podatków bezpośrednich, największe w zakresie danin, obniżyły się w maju o zł 8'6 miln., tj. o przeszło 11%. Najśmiej, bo o zł 8'4 miln., tj. o przeszło 20%, spadły wpływy z podatku dochodowego, którego płatność na rok 1938 (połowa) od osób fizycznych przypadła na marzec, a od osób prawnych — łącznie z płatnością z tytułu kumulacji uposażeń — na kwiecień, a ściślej — do dn. 1 maja b. r. Wpływy z podatku przemysłowego obniżyły się w maju w stosunku do kwietnia o zł 1'6 miln., tj. o przeszło 8%; oprócz płatności comiesięcznej przypadła na maj z tytułu tego podatku płatność (w miarę nadsyłania nakazów) reszty za 1937 r. (po odliczeniu zaliczek). Wzrost wpływów w maju wykazały jedynie podatki: gruntowy (o zł 1'2 miln., tj. o blisko 30%) oraz od nieruchomości (o zł 0'1 miln., tj. o ok. 5%). Z tytułu podatku gruntowego przypadła na kwiecień płatność raty półrocznej za 1938 r., lecz wpływ z tego źródła w większej mierze zrealizowany był dopiero w maju. Podatek od nieruchomości (rata półroczna) płatny był w marcu, dlatego też w kwietniu wykazał gwałtowny spadek, ale w maju nie wykazał dalszej niżki, przeciwnie — lekko zwiększył się.

Porównanie maja b. r. z majem ub. r. wykazuje bardzo silny wzrost wpływów w b. r. — mimo że mogła już zacząć w drobnym stopniu działać ustawa, nowelizująca podatek dochodowy — głównie jeśli chodzi o wyłączenie spod opodatkowania dywidend itp. Gdy w maju ub. r. dochód z podatków bezpośrednich dał tylko zł 47'3 miln., to w maju b. r. podniósł się do zł 62'1 miln., tj. o blisko 1/3. W b. r. większe były wpływy ze wszystkich podatków. Bardzo niewiele był wyższy w b. r. dochód z podatku od nieruchomości (zł 2'25 miln. wobec zł 2'21 miln.), ale podatek gruntowy dał w b. r. dochód przeszło 2-krotnie wyższy (zł 5'4 miln. wobec zł 2'4 miln.), co się tłumaczy odłożeniem w ub. r. płatności I raty. Poważnie zwiększył się w b. r. dochód z podatku przemysłowego (zł 18'1 miln. wobec zł 15'9 miln.), co świadczy o wzroście obrotów gospodarczych. Bardzo silnie, bo przeszło o 1/4 (zł 33'2 miln. wobec zł 24'3 miln.) — był wyższy w b. r. wpływ z podatku dochodowego — co znów wskazuje na znaczny wzrost dochodów w 1937 r. w stosunku do 1936 r.

Dochód ze specjalnego podatku od wynagrodzeń, wypłacanych z funduszy publicznych, znacznie obniżył się w b. r. — w związku z reformą tego podatku, wprowadzoną od nowego roku budżetowego, a poważnie redukującą jego pobór. Gdy w maju ub. r. podatek ten przyniósł zł 13'8 miln., to w maju b. r. tylko zł 8'8 miln. Porównanie maja b. r. z kwietniem (zł 8'6 miln.) wykazuje natomiast lekki wzrost wpływów w miesiącu sprawozdawczym.

Wpływy ze zlikwidowanego podatku majątkowego dały w maju b. r. zł 0'15 miln., gdy w kwietniu — zł 0'14 miln. i w maju ub. r. — zł 0'26 miln.

Wpływy z podatków pośrednich zwykowały w marcu i kwietniu, natomiast w maju wykazały dość poważny spadek, bo o zł 2'6 miln., tj. o blisko 15%. Spadek wpływów wykazała większość podatków. Najpoważniejszy z nich — podatek od cukru — dał w maju dochód mniejszy niż w kwietniu o zł 1'7 miln. Szczególnie silnie — bo o zł 0'8 miln., czyli o przeszło 40% — skurczył się w maju dochód z podatku od drożdży.

W maju ub. r. wpływy z podatków pośrednich były nieco wyższe niż w maju b. r. (zł 15'6 miln. wobec zł 14'9 miln.). Wpływy z niektórych ważniejszych podatków były w b. r. wyższe, np. z podatku od drożdży (zł 1'2 miln. wobec zł 1'1 miln.), z podatku od olejów mineralnych (zł 1'3 miln. wobec zł 1'1 miln.), ale najpoważniejszy podatek — podatek od cukru — przyniósł w b. r. dochód niższy niż w ub. r. (zł 11'1 miln. wobec zł 12'0 miln.), a podobnie niższy był w b. r. dochód z podatku od piwa (zł 0'7 miln. wobec zł 1'0 miln.). Zniżka w maju b. r. wiąże się tylko z drobnymi przesunięciami wpływów w czasie, bo w kwietniu b. r. te same podatki dały wpływ większy niż w ub. r.: podatek od cukru — o zł 2'6 miln., podatek od piwa — o zł 0'2 miln.

Wpływy z ceł w bież. roku budżetowym nie wykazują już tak wielkiej różnicy w stosunku do roku poprzedzającego, jak to miało miejsce w 1937/38 r., kiedy odpadła większość zwrotów ceł. Z miesiąca na miesiąc zaś wpływy te wahają się nietyle zależnie od sumy importu — ile raczej od jego struktury, a poza tym — od wplat W. M. Gdańska, od sum wypłaconych zwrotów ceł itp. przyczyn dodatkowych. W maju import w stosunku do kwietnia w swej ogólnej wartości obniżył się z zł 114'4 miln. do zł 112'5 miln., a wpływy netto z ceł — wprost przeciwnie — dość znacznie wzrosły: z zł 12'6 miln. do zł 14'1 miln. W stosunku do maja ub. r. (zł 13'7 miln.) tegoroczny dochód z ceł w maju był wyższy tylko o ok. 2%.

Dochód z opłat stemplowych (łącznie z daninami pokrewnymi), który już w kwietniu lekko zniżył, w maju skurczył się w dalszym ciągu, mianowicie o zł 0'5 miln. Zniżka dotyczyła

zarówno podatku spadkowego i od darowizn (o zł 0'3 miln.), jak i — związanych bezpośrednio z obrotami gospodarczymi — opłat stemplowych (o zł 0'2 miln.). W porównaniu z majem ub. r. wpływy z opłat stemplowych i danin pokrewnych w maju b. r. były wyższe (zł 7'2 miln. wobec zł 6'7 miln.) — i to tylko w zakresie opłat stemplowych (zł 6'7 miln. wobec zł 6'1 miln.), bowiem w zakresie podatku spadkowego i od darowizn nastąpiła w b. r. zniżka wpływów (zł 0'5 miln. wobec zł 0'6 miln.).

Wpływy z dodatków do danin — wobec spadku w maju wpływów z samych danin — obniżyły się w stosunku do kwietnia, lecz były wyższe od wpływów w maju ub. r. (zł 1'26 miln. wobec zł 1'43 miln. oraz zł 1'16 miln.).

Wpłaty monopolów, które w kwietniu zostały dość znacznie obniżone, w maju zwykowały (o zł 7'6 miln.) — mimo że odpadła w maju wpłata monopolu zapalczanego (w kwietniu zł 4'9 miln.). Jednocześnie jednak silnie zostały podniesione wpłaty monopolów: tytoniowego (o zł 7'0 miln.) oraz spirytusowego (o zł 6'0 miln.). Wpłata monopolu solnego utrzymała się w maju na poziomie kwietniowym, a wpłata loterii skurczyła się o zł 0'5 miln.

W maju ub. r. wpłaty monopolów były niższe niż w maju b. r. (zł 57'3 miln. wobec zł 63'8 miln.). Zniżka wplat dotyczyła jednak tylko dwóch — co prawda najważniejszych — monopolów: tytoniowego (zł 32'0 miln. w ub. r. wobec zł 33'5 miln. w b. r.) oraz spirytusowego (zł 18'5 miln. w ub. r. wobec zł 25'5 miln. w b. r.), natomiast wpłaty monopolów: solnego i loteryjnego były w ub. r. wyższe, mianowicie wpłata monopolu solnego wynosiła w maju ub. r. zł 4'3 miln., gdy w maju b. r. zł 3'3 miln., wpłata loterii — odpowiednio: zł 2'5 miln. wobec zł 1'5 miln.

Zestawienie wpływów z danin i monopolów w maju 1938 r. z przeciętną miesięczną wpływów, przewidzianych w budżecie na rok 1938/39, oraz z wpływami, osiągniętymi w tym samym miesiącu 2 lat poprzednich — przedstawia się następująco (w miln. zł):

	1/2 budżetu na 1938/39 r.	1938	M a j 1937	1936
Podatki bezpośrednie	62'6	62'1	47'3	45'8
Specjalny podatek od wynagrodzeń	8'7	8'8	13'2	14'2
Podatek majątkowy	0'1	0'2	0'3	0'1
Podatki pośrednie	16'3	14'9	15'6	12'4
Dodatki do podatku od cukru	0'07	0'04	0'4	0'04
Cło	14'6	14'1	13'7	7'2
Opłaty stemplowe	7'4	7'2	8'7	6'3
Nadzwyczajny dodatek do danin	1'6	1'3	1'2	1'1
Monopole	57'7	63'8	57'3	59'6

Jak widzimy, w maju b. r. w zakresie danin wpływy wyższe od przeciętnej miesięcznej normy budżetowej wykazały jedynie: specjalny podatek od wynagrodzeń oraz podatek majątkowy, pozostałe wpływy były bardzo zbliżone do tej normy; poważniej słabsze od normy budżetowej były tylko wpływy z podatków pośrednich. Wyższe od normy miesięcznej były w maju wpłaty monopolów.

Zestawienie wpływów z danin i monopolów w okresie pierwszych 2 miesięcy roku budżetowego 1938/39 z wpływami, osiągniętymi w tymże okresie roku budż. 1937/38, oraz z budżetem na rok 1938/39 przedstawia się następująco:

	Kwiecień + maj		
	1937/38	1938/39	% budżetu
	miln. zł	miln. zł	
Daniny publiczne	207'3	227'8	17'0
Podatki bezpośrednie	105'7	132'7	17'7
W tym:			
podatki gruntowe	5'5	9'6	14'2
podatek od nieruchomości	4'6	4'4	5'2
„ przemysłowy	33'3	37'7	14'0
„ dochodowy	55'9	74'7	25'3
Podatki pośrednie	29'2	32'4	16'6
W tym:			
podatek od cukru	22'1	23'9	16'9
Cło	25'6	26'7	15'3
Opłaty stemplowe	14'8	14'9	16'8
Podatek majątkowy	0'4	0'3	19'3
Danina majątkowa	1'1	—	—
Specjalny podatek od wynagrodzeń	27'7	17'4	16'6
Dodatek do podatku od cukru	0'1	0'1	12'4
Nadzwyczajny dodatek do danin	2'5	2'7	14'2
Podatki znisione	0'1	0'6	64'0
Monopole	112'7	120'1	17'3
W tym:			
tytoniowy	58'5	60'0	17'4
spirytusowy	34'6	45'0	16'7
Ogółem daniny i monopole:	320'0	347'9	17'1

Wpływy z danin publicznych i monopolów państwowych dały w ciągu pierwszych 2 miesięcy roku budż. 1938/39 sumę, nieznacznie przekraczającą normę, przypadającą teoretycznie na 2 miesiące—przy założeniu równomierności wpływów (16·7%). Nieco wyżej ponad normę budżetową podniosły się rzeczywiste wpłaty monopolów, mniejszą przewyżkę dały wpływy z danin. W zakresie danin silniejszą nadwyżkę ponad idealny procent budżetu, przypadający na 2 miesiące, dały podatki bezpośrednie oraz podatek majątkowy; z podatków bezpośrednich podatek dochodowy wykazał za 2 miesiące wpływ równy ¼ całorocznego budżetu.

Wpływy w latach budżetowych 1938/39, 1937/38 i 1936/37 są na ogół dość porównywalne — wobec obowiązywania w tych 3 latach tych samych zasadniczych przepisów i stosunkowo niewielkich różnic w szczegółach—przynajmniej na razie, dopóki nie zaważą silniej rozszerzone ulgi inwestycyjne oraz zniesienie opodatkowania dywidend oraz dopóki od początku 1939 r. nie zaczną obowiązywać inne nowelizacje podatkowe; obecnie większą różnicę stanowi częściowe zniesienie i zreformowanie podatku specjalnego od wynagrodzeń, a poza tym—zniesienie nadzwyczajnej daniny majątkowej. Otóż, porównanie pierwszych 2 miesięcy bież. roku budż. oraz 2 lat poprzedzających wykazuje wzrost wpływów skarbowych w b. r. w stosunku do 1937/38 r. o blisko 9% i w stosunku do 1936/37 o ok. 17%. W zakresie danin wszystkie w 1938/39 r. dały większy dochód niż w 2 latach poprzednich—z wyjątkiem (nie licząc zupełnie drobnej kwoty podatku majątkowego) jedynie silnie ustawą zredukowanego specjalnego podatku od wynagrodzeń. Licząc bez tego podatku wpływy z pozostałych danin były w b. r. (w okresie kwiecień—maj) o przeszło 17% większe niż w ub. r. i o przeszło 34% większe niż w 1936/37 r. Szczególnie silnie przewyżkały w b. r. w stosunku do lat poprzednich wpływy z podatków bezpośrednich (o ok. 26% w stosunku do ub. r. i o blisko 40% w stosunku do 1936/37 r.), a zwłaszcza—co zasługuje na specjalne podkreślenie—wpływy z podatku dochodowego, które w okresie pierwszych 2 miesięcy kolejnych lat budżetowych, od 1936/37 r. poczynając, wynosiły (w miln. zł): 48·7, 56·9, 74·7.

AKCYZY I MONOPOLE

SPRZEDAŻ OCTU I ESENCJI OCTOWEJ LUZEM DO NACZYŃ ODBIORCY.— Okólnikiem z dn. 21/VI b. r. L. D. VI 7988/2/38 Ministerstwo Skarbu zwróciło uwagę, że postanowienia § 215 ust. 3 oraz § 292 ust. 2 rozporządzenia Ministra Skarbu z dn. 10/IX 1932 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 88/1932, poz. 746) w brzmieniu rozporządzenia Ministra Skarbu z dn. 30/X 1937 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 79/1937, poz. 575) posiadają tekst analogiczny. Z postanowień tych wynika, że w wypadku naruszenia lub zdjęcia zamknięć z naczyń, zawierających ocet lub esencję octową—sprzedawca odpowiada nie za fakt zdjęcia z naczyń zamknięć, lecz tylko za moc octu lub esencji octowej, znajdujących się w otwartym naczyniu, a nieodpowiadającą oznaczeniu mocy, zamieszczanym na etykietach naczyń.

Wobec podniesionych ostatnio wątpliwości na tle wyżej wskazanych przepisów—Ministerstwo Skarbu wyjaśniło, iż obowiązujące obecnie przepisy skarbowe nie zawierają zakazu sprzedaży octu lub esencji octowej luzem do naczyń odbiorców, natomiast o ile taka sprzedaż ma miejsce, sprzedawcy—zgodnie z postanowieniami § 215 ust. 2 oraz § 291a ust. 2 wyżej wymienionych przepisów—nie wolno jest rozcieńczać octu lub esencji octowej, czego wyrazem jest postanowienie przepisu, iż za moc octu lub esencji octowej w naczyniach z na uszonymi lub zdjętymi zamknięciami odpowiada sprzedawca.

PIENIĄDZ I KREDYT

COFNIĘCIE UPRAWNIEŃ 6 BANKOM DEWIZOWYM.— Minister Skarbu—na podstawie art. 5 ust. 2 dekretu Prezydenta Rzplitej z dn. 26/IV 1936 r. w sprawie obrotu pieniężnego z zagranicą oraz obrotu zagranicznymi i krajowymi środkami płatniczymi („Dz. Ust. R. P.” Nr 32, poz. 249)—cofnął uprawnienia banku dewizowego następującym przedsiębiorstwom bankowym:

- 1) Bankowi Komercjalnemu, S. A. w Krakowie,
- 2) „ Kwilecki, Potocki i S-ka, S. A. w Poznaniu,
- 3) „ Poznańskiego Ziemstwa Kredytowego w Poznaniu,
- 4) Ziemskiemu Bankowi Hipotecznemu, S. A. we Lwowie,
- 5) Komunalnej Kasie Oszczędności miasta Lwowa we Lwowie,
- 6) Dresdner Bankowi, Oddział w Katowicach.

Równocześnie Minister Skarbu nadał uprawnienia agenta dewizowego następującym przedsiębiorstwom bankowym:

- 1) Bankowi Poznańskiego Ziemstwa Kredytowego w Poznaniu,
- 2) „ Kwilecki, Potocki i S-ka, S. A. w Poznaniu,
- 3) Ziemskiemu Bankowi Hipotecznemu, S. A. we Lwowie,
- 4) Komunalnej Kasie Oszczędności m. Lwowa we Lwowie.

WYJAŚNIENIA KOMISJI DEWIZOWEJ.— I. Komisja Dewizowa—pismem Nr 8068/LW/ST—zakomunikowała Związkowi Banków w Polsce, że okólnik Komisji Dewizowej Nr 23⁴⁾ dotyczy również wełny pranej i wobec tego wnioski w sprawie przekazów należności za wełnę praną winny być kierowane do Komisji Dewizowej bez względu na wysokość sumy.

II. W związku z obwieszczeniem Ministra Skarbu z dn. 17/VI b. r. w przedmiocie cofnięcia uprawnień banków dewizowych następującym instytucjom bankowym: 1) Bank Komercjalny w Krakowie, S. A., 2) Bank Poznańskiego Ziemstwa Kredytowego w Poznaniu, 3) Bank Kwilecki, Potocki i S-ka, S. A. w Poznaniu, 4) Ziemski Bank Hipoteczny, S. A. we Lwowie, 5) Komunalna Kasa Oszczędności m. Lwowa we Lwowie, 6) Dresdner Bank, Oddział w Katowicach—Komisja Dewizowa upoważniła banki dewizowe:

1) do wykonywania czynności z zakresu obrotu pieniężnego z zagranicą lub zagranicznymi środkami płatniczymi oraz złotem, objętych zezwoleniem Komisji Dewizowej, które nie zostały przez wymienione wyżej instytucje do dn. 18/VI b. r. wykonane, pod warunkiem złożenia przez daną instytucję bankowi dewizowemu oryginalnej decyzji Komisji Dewizowej (kopie wniosków lub pisma Komisji Dewizowej) wraz z dokumentami. Dotyczy to zarówno zezwoleń na czynności jednorazowe i przekazy wielokrotne, jak i promesy;

2) do wykonywania zleceń wymienionych instytucji na przekazy za granicę w dewizie lub clearingu oraz do przyjmowania wpłat tych instytucji na rachunek zagraniczny wolny lub rachunek „gdański” sum, pochodzących z dokonanego przez nie inkasa weksli, zaopatrzonych w adnotację a, b, c lub d okólnika Komisji Dewizowej Nr 26²⁾, umieszczonej na wekslu przed dniem 18/VI b. r. przez ten bank dewizowy, który otrzymuje zlecenie wymienionej na wstępie instytucji—pod warunkiem, że instytucja, wydająca zlecenie, poświadczy w nim bankowi dewizowemu, iż do dnia udzielenia zlecenia dana czynność lub przekaz nie zostały za jej pośrednictwem wykonane.

RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH

GIĘŁDA WARSZAWSKA

za okres od 20 do 25 czerwca 1938 r.

W okresie sprawozdawczym na rynku dewiz panowała tendencja niejednolita. Obroty nieznacznie wzrosły. Salda tygodniowe (w zł na 100 jednostkach walutowych; ze znakiem plus—zwyżka kursu, ze znakiem minus—zniżka) kształtowały się następująco: franki francuskie +0·02, franki szwajcarskie +0·10, korony czechosłowackie —0·03, liry włoskie —0·01, floreny holenderskie —0·10 oraz korony duńskie —0·10; poza tym dolary gotówkowe zyskały zł 0·00½ na \$ 1, dolary telegraficzne zł 0·00⅓ na \$ 1, funty szterlingi straciły zł 0·02 na £ 1.

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Ostatni kurs w tygodniu
Dolary St. Zjedn. . .	\$ 1	5·30 ⁷ / ₈	5·30 ³ / ₈	5·30 ³ / ₄
„ „ „ telegr. . .	\$ 1	5·31	5·30 ³ / ₈	5·31
Funty szterlingi . .	£ 1	26·37	26·32	26·35
Franki francuskie .	100 fr.	14·83	14·81	14·83
Franki szwajcarskie .	100 fr.	122·15	121·90	122·00
Belgi	100 blg.	90·25	90·20	90·25
Marki niemieckie .	100 RM	—	—	—
Korony czechosłow. .	100 kor.	18·45	18·44	18·45
Liry włoskie . . .	100 lir.	27·97	27·96	27·97
Floreny holenderskie	100 fl.	294·50	294·20	294·50
Guldeny gdańskie .	100 guld.	—	—	—
Korony szwedzkie .	100 kor.	136·00	135·75	135·95
Korony duńskie . .	100 kor.	117·80	117·50	117·70
Korony norweskie .	100 kor.	132·50	132·35	132·50

Na rynku papierów lokacyjnych państwowych nastroj był zdecydowanie mocny; obracano głównie premiówkami. Poza zniżującymi o zł 0·12 sztukami I emisji 3% Poż. Inwestycyjnej—wszystkie pozostałe papiery odnotowały zysk, mianowicie: serie I i II emisji tejsze pożyczki zł 1·00, sztuki II emisji zł 0·13, 4% Poż. Dolarowa zł 0·50, 4% Poż. Konsolidacyjna 0·18% nom., 4½% Poż. Wewnętrzna 1·00% nom. oraz 5% Poż. Konwers. Kol. 0·75% nom.

Również i na rynku papierów lokacyjnych prywatnych tendencja była mocna. Obroty—głównie w dziale listów zastawnych towarzystw kredytowych miast prowincjonalnych—ograniczone. Zyski kursowe (w %—ach nominalu) przedstawiają się następująco: 4½% L. Z. Tow. Kred. Ziemskiego 2·00, 5% L. Z. Tow.

1) P. „Polska Gospodarcza” zesz. 50/1936, str. 1517.

2) P. „Polska Gospodarcza” zesz. 32/1936 (str. 942) i zesz. 20/1937 (str. 697).

Kred. m. Warszawy z 1933 r. 0·75 oraz 5% L. Z. Tow. Kred. m. Lublina z 1933 r. 0·25; natomiast 5% L. Z. Tow. Kred. m. Łodzi z 1933 r. straciły 1·00% nom.

		Wartość nominalna (waluta)	Kurs najwyższy	Kurs niższy	Ostatni kurs w tygodniu			
		w zł za sztukę						
Papiery państwowe								
3%	Pożyczka Premiowa Inwestycyjna							
	I emisja serie	zł w zł. 100	81·75	81·25	81·38			
	II „ „ serie	„ „ „ „	82·75	82·25	82·38			
	„ „ „ „	„ „ „ „	92·38	91·50	92·38			
					-92·50			
					-92·25			
4%	Pożyczka Premiowa Dolarowa	\$1)	42·50	42·13	42·38			
					-42·50			
						w % % nominalu		
4%	Pożyczka Konsolidacyjna	zł w zł.	67·50	66·75	67·13			
					-67·38			
					-67·00			
4½%	„ Wewnętrzna	zł	66·25	65·38	66·25			
					-66·13			
5%	„ Konwersyjna	zł	71·00	70·75	71·00			
5%	„ Konwers. Kol.	zł			68·50			
Listy zastawne i obligacje banków								
7%	L. Z. Państw. Banku Roln.	zł w zł. 1927	83·25	83·25	83·25			
8%	„ „ „ „	zł w zł. 1927	94·00	94·00	94·00			
7%	L. Z. Banku Gosp. Kraj.	zł w zł. 1927	83·25	83·25	83·25			
8%	„ „ „ „	zł w zł. 1924	94·00	94·00	94·00			
7%	Obl. Kom. B. Gosp. Kraj.	zł w zł. 1927	83·25	83·25	83·25			
8%	„ „ „ „	zł w zł. 1924	94·00	94·00	94·00			
5½%	L. Z. „ „ „	zł w zł. 1924	81·00	81·00	81·00			
5½%	„ „ „ „	zł w zł. 1927	81·00	81·00	81·00			
5½%	Obl. Kom. B. Gosp. Kraj.	zł w zł. 1924	81·00	81·00	81·00			
5½%	„ „ „ „	zł w zł. 1927	81·00	81·00	81·00			
Listy zastawne i obligacje towarzystw kredytowych								
8%	L. Z. Tow. Kred. Przem. Polskiego ¹⁾					82·00	81·00	82·00
4%	L. Z. Tow. Kred. Ziemińskiego							54·50
4½%	„ „ „ „					65·00	64·50	65·00
								-64·75
5%	L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy	zł						78·75
5%	L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy z 1933 r.	zł	74·50	73·25	74·00			
						-74·50		
5%	L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy z 1936 r.	zł	74·50	74·00	74·50			
5%	L. Z. Tow. Kred. m. Lublina z 1933 r.	zł	60·75	60·25	60·25			
						-60·50		
5%	L. Z. Tow. Kred. m. Łodzi z 1933 r.	zł	67·00	65·88	66·25			
						-67·00		
Obligacje miast								
V 4½%	Poż. Konw. m. Warszawy	zł						61·00
VI 6%	„ „ „ „	zł						73·25

PRZEGLĄD ZAGRANICZNY

KRONIKA ZAGRANICZNA

FRANCJA

TRZECIA SERIA DEKRETÓW.—Rząd P. Daladiera opublikował w dn. 16/VI b. r. tzw. III serię dekretów z mocą ustawy.

Dekrety te, zarówno jak i poprzednie, wydane zostały na zasadzie szerokiego pełnomocnictwa, udzielonych Rządowi przez Parlament. Pełnomocnictwa te posiadały moc nawet w okresie trwania wiosennej sesji Parlamentu. Wygasły natomiast z chwilą, gdy Rząd zamknął dekretem wiosenną sesję Parlamentu, co nastąpiło w dn. 17/VI b. r. Udzielone bowiem były tylko do tego momentu.

Decyzja Rządu zamknięcia sesji wiosennej została przyspieszona, między innymi, z tego względu, że z inicjatywy poselskiej wniesiono do Parlamentu szereg projektów ustaw, które w razie uchwalenia spowodowałyby dalsze, bardzo znaczne obciążenie i tak deficytowego budżetu Francji, tym samym zaś zniweczyłyby w znacznej mierze dokonany ostatnio wysiłek poprawy sytuacji gospodarczej, walutowej i finansowej. Nie chcąc znaleźć się w konflikcie z większością, która go popiera, Rząd wolał ominąć trudności i odroczył Parlament aż do sesji budżetowej, która rozpoczyna się zwykle w początku listopada. Rząd ma nadzieję, że do tego czasu wyniki jego dotychczasowych poczynań wydadzą już owoce, co z jednej strony wzmocni jego pozycję wobec Parlamentu, z drugiej zaś wpłynie na tyle na poprawę sytuacji, że pozwoli na częściowe choćby zaspokojenie, słusznych skądinąd, postulatów, które są przedmiotem wniesionych projektów ustaw i dotyczą wyrównania emerytur i poborów pracowników państwowych.

¹⁾ § 5 = zł ++57.

Praca jednak nad uzdrowieniem sytuacji gospodarczej i finansowej nie została zakończona. Prócz III serii dekretów, które zostały wydane ostatnio, Rząd przygotowywał szereg dalszych zarządzeń. Wiele z nich ma znaczenie zupełnie zasadnicze dla podjętego dzieła naprawy gospodarczo-finansowej. Wszczętowane zbadanie ich reperkusji w życiu ekonomicznym i opracowanie techniczne wymaga jednak pewnego czasu.

Rząd znalazł sposób, by móc je wydać w drodze dekretów, mimo zamknięcia wiosennej sesji Parlamentu. Przyjął, mianowicie, taką interpretację ustawy o pełnomocnictwach, która uznaje za posiadające moc prawną dekrety, ogłoszone nawet po zamknięciu sesji wiosennej Parlamentu, o ile ich treść była rozważana i w zasadzie przyjęta przez Rząd w okresie trwania tej sesji. Tak też uczyniono.

Dzięki tego rodzaju interpretacji ustawy o pełnomocnictwach—Rząd P. Daladiera ma przed sobą 4 miesiące na uzupełnienie i doprowadzenie do końca rozpoczętych prac finansowo-gospodarczych.

Dotychczasowe zarządzenia z dziedziny budżetowo-skarbowej wywołały już pewne dodatnie wyniki. W maju wpływy z podatków przewyższyły sumy preliminarza budżetowego.

Ten wzrost wpływów podatkowych nie jest li tylko wynikiem wprowadzonej przez jeden z dekretów 8%-owej podwyżki wszystkich podatków, gdyż jest większy od efektu tej podwyżki. Charakterystyczne jest, iż wzrosły przede wszystkim wpływy z podatków, płaconych przez wytwórczość i handel, co wraz z pewnymi innymi oznakami, zdaje się wskazywać na pewne ożywienie życia gospodarczego we Francji. Rząd skłonny jest

przypisywać te dodatnie objawy swoim dotychczasowym zarządzeniom.

III seria dekretów—podobnie jak i II seria—jest bardzo obfita i dotyczy różnych dziedzin życia gospodarczego, jak również zawiera zarządzenia gospodarcze, związane ze wzmacnianiem obrony narodowej Francji.

Dekrety III serii można—w najogólniejszym zarysie—podzielić na 4 następujące działy: 1) obrona narodowa, 2) sanacja finansów, 3) pobudzenie i ochrona społeczna procesu oszczędzania, 4) zarządzenia, mające na celu wzrost wytwórczości i ożywienia życia gospodarczego.

Spośród ważniejszych dekretów wymienić należy: plan unowocześnienia i rozbudowy francuskiej armii powietrznej; zarządzenia, dotyczące zwiększenia stanu liczebnego floty motorowej; dekret o organizacji „kredytu rzeczowego”, mającego na celu rozwój transportu towarowego drogami wodnymi; zasadniczą reorganizację gospodarczą subwencjonowanych przez Państwo linii morskich (dekret ten jest dalszym posunięciem w dziedzinie realizacji rozpoczętego planu modernizacji francuskiej marynarki handlowej); zmiany przepisów, dotyczących kredytu morskiego; dekret o reglamentacji pracy na robotach publicznych.

Jeśli chodzi o zagadnienia czysto gospodarcze—to najważniejszymi z ostatnio wydanej serii są dekrety, dotyczące: reglamentacji pośrednictwa; ochrony posiadaczy obligacji towarzystw przemysłowych i handlowych; nowych ulg podatkowych dla nieruchomości; zwolnienia od podatku dochodowego dywidendy, nie rozdzielonej między akcjonariuszy, jeśli zostanie ona zużyta na budownictwo ta-

¹⁾ Gwarantowane przez Skarb Państwa.

nich mieszkań, przede wszystkim zaś domów dla robotników; dekret o standardyzacji i kontroli produktów rolnych, przeznaczonych na wywóz; dekrety o reorganizacji rynków: mięsnego i zbożowego; dekret, tworzący regiony gospodarcze; dekret, ułatwiający rozwój uprawy bawełny w koloniach francuskich; dekret, dotyczący terminów ulgowych przy ściąganiu podatków bezpośrednich itd.

Poza tym III seria dekretów zawiera szereg zarządzeń, upraszczających system ustalania wymiarów podatkowych, czyniących bardziej przejrzystymi teksty ustaw podatkowych, upraszczających mechanizm działania tych ustaw, lepiej dostosowujących obowiązujące postanowienia finansowe do potrzeb życia gospodarczego — w zamian jednak wzmacniających przeciwdziałanie oszustwu w dziedzinie płacenia podatków.

Ogólnie biorąc, dekrety III serii są rozwinieniem i rozszerzeniem poprzednich zarządzeń i nie wprowadzają żadnych nowych zasadniczych elementów do organizacji francuskiego życia gospodarczego.

Dalsze „serie” dekretów, nad którymi Rada Ministrów obradowała w przeddzień zamknięcia sesji parlamentarnej, będą miały większą wagę i znaczenie; ich treść dotyczyć będzie bezpośrednio: wzmożenia aktywności wytwórczej, uporządkowania procesów gospodarczych, polityki cen i wywozu. Ich podstawą ma być ostateczne stworzenie warunków dla „wysiłku regularnego, wytrwałego, obliczonego na długą metę i produktywnego”. Plan odrodzenia życia gospodarczego Francji nie ma być oparty przede wszystkim na zbrojeniach i przygotowaniach obronnych, lecz na rozwoju „dziedzin wytwórczości pokojowej, a więc produktywności”, na oszczędności publicznej i społecznej oraz na kierowaniu powstałych w tej drodze lub zwolnionych od nacisku fiskalnego kapitałów — do życia gospodarczego.

Tyle na razie wiadomo jest o projektach gospodarczych Rządu P. Daladiera na najbliższą przyszłość. Data ukazania się dalszych serji dekretów nie została jeszcze ustalona.

NIEMCY

EKSPANSJA GOSPODARCZA W KRAJACH EUROPY POŁUDNIOWO-WSCHODNIEJ. — Niemiecki „Institut Konjunkturforschung” ogłosił niedawno dane o wymianie towarowej pomiędzy Niemcami i krajami rolniczymi Europy Południowo-Wschodniej, a w tej liczbie z Węgrami i państwami bałkańskimi. Z przytoczonych w sprawozdaniu liczb wynika, że Niemcy — powiększone przez przyłączenie Austrii, już w wysokim stopniu opanowały powyższe rynki, gdyż udział niemiecko-austriacki w przywozie tych krajów wyniósł w 1937 r. ok. 41% całkowitego ich importu, udział zaś tych krajów w imporcie niemiecko-austriackim stanowił w tym samym okresie ok. 33% całego ich eksportu. W niektórych krajach import z Wielkich Niemiec osiągnął nawet 47% (Bułgaria) i 41% (Węgry) przywozu.

Jeżeli chodzi o wartość absolutną eksportu w 1937 r. samych Niemiec (bez Austrii) — to stanowiła ona dla 6 krajów południowo-wschodnich (Węgier, Rumunii, Jugosławii, Bułgarii, Grecji i Turcji) RM 667 miln. Gdy uwzględnimy jednocześnie wywóz austriacki do powyższych krajów — to wartość eksportu Wielkich Niemiec do tychże przekroczy znacznie RM 1 mild.

W Berlinie spodziewają się, że Anschluss poważy przyczyni się do dalszego rozwoju stosunków gospodarczych z Europą Południowo-Wschodnią. Układane są już obszerne

plany pod tym względem. W planach tych Wiedeń ma odegrać rolę dobrze wprowadzonego pośrednika oraz węzła dróg komunikacyjnych (rzecznych i kolejowych) i głównego punktu składowego towarów. Ma być poza tym przyspieszona budowa kanału, łączącego Ren z Dunajem, a więc morze Bałtyckie z morzem Czarnym. Ma być rozbudowana komunikacja samochodowa i lotnicza oraz spotęgowana działalność banków niemiecko-austriackich w Europie Południowo-Wschodniej.

W ten sposób Niemcy dążyć będą do ekspansji gospodarczej w kierunku Adriatyku z jednej strony oraz na cały Bliski Wschód z drugiej.

Podobna polityka odpowiada zresztą nie tylko interesom handlowym Niemiec, lecz i strategicznym. Przewidziane jest, mianowicie, w planie gospodarczym, że Południowy Wschód Europy ma dostarczać Rzeszy surowców rolniczych i naftę oraz stać się obszernym rynkiem zbytu dla niemieckich wyrobów przemysłowych.

Ze względu na brak kapitałów, niemieckie koła gospodarcze stosują z powodzeniem system, polegający na tym, że przemysł Rzeszy dostarcza państwu naddunajskim i bałkańskim broń, maszyny i rozmaite wyroby fabryczne; w zamian zaś Niemcy odbierają po wysokich cenach surowce. Wymiana ta odbywa się bez żadnego prawie udziału gotówki lub dewiz. System ten, mimo następujących się ciągle trudności, funkcjonuje już od 5 lat, tzn. od czasu dojścia do władzy w Niemczech stronnictwa narodowych socjalistów.

Do powodzenia powyższego systemu przyczynił się m. in. i powszechny kryzys gospodarczy, który swoją drogą doprowadził do uprzedzenia przez państwa przemysłowe polityki ograniczania importu surowców i tym samym grozi ruiną krajom rolniczym. W tych warunkach system, opracowany przez Dr Schachta, uratował sytuację. Tu właśnie tkwi tajemnica tak niespodziewanej ekspansji handlu niemieckiego w Europie Południowo-Wschodniej.

Rządy państw naddunajskich i bałkańskich doskonale rozumieją niebezpieczeństwo uzależnienia swego życia gospodarczego w tak wielkim stopniu od potężnej ekonomicznie i militarnie Rzeszy. Jednak muszą z tym się pogodzić, gdyż innego wyjścia nie mają.

Warunki w krajach południowo-wschodnich tak się złożyły, że kraje te rozbudowują ostatnimi laty nader energicznie swój własny przemysł. Z braku kapitałów muszą one zatem nabywać potrzebne dla tego instalacje fabryczne za pomocą zwiększonego wywozu swych surowców. Zadanie to ułatwiły im głównie Niemcy, które prócz tego dostarczają tym państwom w wielkich ilościach broni i amunicji. Zbrojenie się zaś zarówno wielkich, jak i małych państw stało się, ze względu na naprężoną sytuację międzynarodową, nakazem czasu.

Niemcy zaspakajają chętnie wszystkie ich potrzeby, i dzięki temu rozwijają nieustannie swe stosunki gospodarcze.

Nie ulega najmniejszej wątpliwości, że Anschluss ułatwi Wielkim Niemcom zdobycie w przyszłości nowych jeszcze pozycji gospodarczych w Europie Południowo-Wschodniej, a — co za tym idzie — i przeważających wpływów politycznych w tej części kontynentu.

W.-G. D.

NOWE PRZEPISY O CZASIE PRACY. — Na podstawie ustawy o ochronie młodzieży wydane zostało rozporządzenie z dn. 30/IV 1938 r., nowelizujące przepisy o czasie pracy („R. G. Bl.” I S. 446). Rozporządzenie to, które wejdzie w życie dn. 1/I 1939 r., uwzględ-

nia zmiany, wprowadzone w przepisach o czasie pracy przez ustawę o ochronie młodzieży, oraz wprowadza zmiany, wynikłe na tle praktyki urzędów nadzoru przemysłowego i zarządzeń taryfowych w stosunku do poprzednio obowiązujących przepisów. Oprócz tego nowe rozporządzenie rozszerza zakres osobowy mocy obowiązującej przepisów o ochronie czasu pracy kobiet przez poddanie im wszystkich kobiet, należących do wspólnot zakładowych.

Przepisy o czasie pracy mają zastosowanie do wszystkich członków wspólnot zakładowych w wieku ponad 18 lat — zarówno do robotników, jak i do pracowników umysłowych, nie dotyczą więc osób, zatrudnionych w chałupnictwie. Wyłączenia, oprócz przewidzianych w ustawie o ochronie młodzieży, dotyczą pełnomocników oraz zarejestrowanych przedstawicieli przedsiębiorstw i tych pracowników umysłowych, pod kierownictwem których pracuje co najmniej 20 osób, lub których zarobki przekraczają maksimum, ustalone w ubezpieczeniu społecznym pracowników umysłowych. Ponadto przepisy te nie stosują się do personelu fachowego w aptekach. Pojęcie czasu pracy jest takie same, co i w ustawie o ochronie młodzieży.

Normalny czas pracy wynosi 8 godzin dziennie. Od tej zasady czynione są liczne wyjątki: powodem tego jest przejawiająca się w życiu gospodarczym Niemiec tendencja przedłużania czasu pracy, znajdująca swój dobitny wyraz w sprawozdaniach urzędów nadzoru przemysłowego. W przemyślach, które pracują pełną parą, przeciętny czas pracy wynosi 10 godzin dziennie; zjawisko to ma źródło między innymi w braku robotników fachowych oraz w dążeniach przedsiębiorców do zmniejszania obciążeń społecznych, związanych ze zwiększaniem załogi. Działają tu zresztą i inne czynniki — częściowo o charakterze pozagospodarczym. Wynikiem tego jest pójście nowych przepisów o czasie pracy po linii zatwierdzenia obecnego stanu rzeczy.

Przedłużanie czasu pracy może następować kilkoma drogami: przez zarządzenie taryfowe powiernika pracy, przez zezwolenie urzędu nadzoru przemysłowego, przez wewnętrzne zarządzenie przywódcy zakładu pracy oraz w wypadkach specjalnych, o których mowa poniżej.

Powiernik pracy może przedłużyć czas pracy dla poszczególnych przedsiębiorstw lub grup przedsiębiorstw albo gałęzi produkcji w ramach swoich uprawnień terytorialnych i rzeczowych do 10 godzin dziennie, gdy zaś wymagają tego specjalne okoliczności — i ponad 10 godzin dziennie. Urząd nadzoru przemysłowego może w wypadku istnienia nagłej potrzeby pozwalać na odbiegające od przepisów o normalnym czasie pracy i od postanowień zarządzenia taryfowego uregulowanie czasu pracy w danym zakładzie pracy. Pozwolenie takie z reguły dotyczy przedłużania czasu do 10 godzin dziennie, ponad tę granicę jedynie w wyjątkowych wypadkach. Czas pracy przy robotach, poprzedzających produkcję i następujących po zakończeniu produkcji, jak również w handlu przy porządkowaniu magazynu — może być przedłużany aż do 10 godzin dziennie. W wypadkach wyjątkowych praca, poprzedzająca produkcję i następująca po jej zakończeniu, może trwać dłużej niż 10 godzin — łącznie z tym, że same te prace nie trwają dłużej niż 2 godziny. O tym, jakie roboty należy uważać za poprzedzające produkcję i następujące po jej zakończeniu — decyduje urząd nadzoru przemysłowego. Przywódca zakładu pracy może przejściowo przedłużyć czas pracy w celu

Odrobienia godzin, nieprzepracowanych z powodu święta, albo skrócenia czasu pracy w pewne dni. Przy odrabianiu nieprzepracowanych godzin stosuje się zasady takie same, jak przewidziane w ustawie o ochronie młodzieży.

Odmienne od ustawowego rozkładanie czasu pracy w zakładach, w których wykonywana jest praca niebezpieczna lub szkodliwa dla zdrowia, może być stosowane rzadziej i w mniejszym rozmiarze. Natomiast przy wykonywaniu pracy w zakładach o ruchu ciągłym raz na 3 tygodnie można pracować 16 godzin — z zastrzeżeniem jednak, że do tego czasu wliczone zostają przerwy w pracy, i że w ciągu każdego 3 tygodni pracownicy będą mieli 2 razy po 24 godziny nieprzerwanego odpoczynku.

Czas odpoczynku wynosi zasadniczo co najmniej 11 godzin, wyjątki od tej zasady mogą być czynione po uzyskaniu zezwolenia urzędu nadzoru przemysłowego. Po każdym 6 godzinach pracy musi nastąpić ½-godzinna przerwa, którą można rozdzielić na dwie połowy.

Przepisy o czasie pracy, o odpoczynku po pracy i w czasie pracy nie mają zastosowania do prac dorywczych, które muszą być natychmiast wykonane. Chodzi tu zwłaszcza o wypadki, grożące zmarowaniem surowców lub środków żywności. Ta sama zasada znajduje zastosowanie w przypadku wykonywania przez niewielką liczbę pracowników pracy o dużym znaczeniu, której niewykonanie przyniosłoby nieproporcjonalnie wielką szkodę lub spowodowało zniszczenie wyników pracy, i gdy przy tym od przywódcy zakładu pracy nie można żądać zastosowania innych środków zaradczych.

Za wykonywanie pracy w godzinach nadliczbowych należy się zasadniczo wynagrodzenie o 25% wyższe od normalnego; jeżeli jednak praca w godzinach nadliczbowych wykonywana jest regularnie i w większym rozmiarze, nie należy się wyższe wynagrodzenie. Powiernik pracy może w drodze zarządzenia taryfowego nakazać płacenie innych stawek za pracę w godzinach nadliczbowych. W przemyśle, w których okresowo praca wykonywana jest krócej niż znow dłużej od norm ustawowych — praca w godzinach nadliczbowych może być traktowana jak praca w godzinach normalnych, jeżeli ogólna liczba godzin pracy w ciągu roku nie przekracza normy ustawowej.

Przepisy o ochronie pracy kobiet są analogiczne do przepisów o ochronie pracy młodocianych. Zasługuje na uwagę położenie przez ustawodawcę niemieckiego nacisku na mniejszą wytrzymałość fizyczną kobiet pracujących, dzięki czemu urząd nadzoru przemysłowego może nakazywać stosowanie dla kobiet dłuższych przerw w pracy itp.

Specjalne przepisy regulują czas pracy w sklepach, określając jako zasadę otwarcie sklepów od godz. 7 do godz. 19. Od zasady tej czynione są liczne wyjątki. Władzami, które czuwają nad przestrzeganiem tych przepisów, są lokalne władze policyjne.

Znaczenie nowych przepisów niemieckich o czasie pracy polega głównie na usunięciu rozbieżności, zachodzących poprzednio między teorią i praktyką. To przystosowanie norm prawnych do sytuacji gospodarczej jest bodaj najciekawszą cechą ustawy.

Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH

ZE ŚWIATOWYCH RYNKÓW ZBOŻO- WYCH. — Ceny w okresie 13—25/VI 1938 r. kształtowały się następująco (w walucie dane-

go kraju, w Buenos Aires, Liverpoolu i Hamburgu — w \$ — za 100 kg):

	13—18/VI	20—25/VI	Różnica %
Pszenica			
Berlin	21:10	21:10	—
Praga	171:30½	171:30½	—
Chicago	2:06	2:84	— 4:1
Buenos Aires	3:08½	3:02½	— 2:0
Liverpool	4:08	4:13	+ 1:2
Wiedeń	—	—	—
Hamburg	5:12½	5:16	+ 0:7

Ż y t o			
Berlin	18:80	18:80	—
Praga	138:12½	138:12½	—
Chicago	2:13	2:11	— 1:0
Wiedeń	—	—	—
Hamburg	—	—	—

O w i e s			
Berlin	—	—	—
Praga	124:20	124:20	—
Chicago	2:04	2:07	+ 1:4
Buenos Aires	2:05	2:05½	+ 0:2
Liverpool	4:30	4:30	—
Wiedeń	—	—	—
Hamburg	2:56½	2:55	— 0:6

Jęczmień browarny			
Berlin	—	—	—
Praga	137:00	137:00	—
Chicago	—	—	—
Wiedeń	—	—	—
Hamburg	—	—	—

METALE

ŻELAZO.—W I połowie czerwca na światowym rynku żelaza nie zaszły większe zmiany. Pewne uspokojenie spowodowało załagodzenie (pod naciskiem Rządu belgijskiego) sporu między hutą Böel i syndykatem „Cosibel” co do wysokości kwoty eksportowej wymienionej huty. Dzięki temu, doszło na zjeździe EIA w Paryżu w dn. 15/VI do podpisania umowy o przedłużeniu działania porozumień kartelowych do dn. 31/XII 1940 r. Kilkomiesięczne pertraktacje, prowadzone między hutnictwem europejskim i amerykańskim co do uregulowania światowego rynku eksportu żelaza, doprowadziły do zawarcia ścisłej umowy, przy czym jednogłośnie postanowiono utrzymać obecne ceny eksportowe. Wskutek tych uchwał, stanowisko międzynarodowego kartelu eksportu stali (EIA) doznało poważnego wzmocnienia, co powinno wywrzeć dodatni wpływ na stan światowego rynku żelaza.

Stan rynku żelaza w poszczególnych krajach był następujący:

W Niemczech stan zatrudnienia w hutnictwie żelaznym był utrzymywany nadal na wysokim poziomie. Zbyt w przeważającej części kierowany jest na rynek wewnętrzny, gdyż eksport poważnie osłabił. Produkcja gotowych wyrobów walcowanych (bez Austrii) wyniosła w kwietniu (przy 24 dniach roboczych) 1 224 065 t oraz 22 779 t półwyrobów — wobec 1 377 777 t oraz 24 830 t w marcu (przy 27 dniach roboczych). Wytwórczość na dobę nie uległa zmianie, gdyż wyniosła w kwietniu 51 003 t — wobec 51 029 t w marcu.

We Francji sytuacja na rynku żelaza nie uległa żadnej poprawie. Zapotrzebowanie na różne gatunki surowki i żelaza przedstawia się niejeanolicie; podczas gdy zupełnie brak popytu na surowkę odlewniczą zmusza do gaszenia wielkich pieców — to zaznacza się

spore ożywienie w handlu surowką hematytową, a ostatnio i tomasowską. Poszukiwane są stale konstrukcyjne i okrętowe, podczas gdy na żelazo betonowe i w ogóle budowlane brak odbiorców. Dostępcie ożywienie panuje w handlu blachą — zarówno grubą, jak średnią i cienką. Oczekiwana jest zniżka cen żelastwa. Niepomyślny stan hutnictwa pogarsza się jeszcze i przez to, że nie tylko zbyt krajowy jest niedostateczny, lecz kurczy się i eksport: w maju b. r. wywieziono z Francji ogółem 566 tys. t wyrobów hutniczych — wobec 1211 tys. t w styczniu b. r., 933 tys. t w maju ub. r. i 138 tys. t w lipcu ub. r.

Na rynku belgijskim zaznaczyło się w I połowie czerwca trochę lepsze usposobienie. Wobec pierwszorzędnej wagi, jaką dla hutnictwa belgijskiego posiada kwestia eksportu, do poprawy nastroju przyczyniła się przede wszystkim wiadomość o przedłużeniu działania międzynarodowego kartelu eksportu stali do końca 1940 r. Z faktem tym łączy się nadzieja na uregulowanie sprawy konkurencji amerykańskiej. Do dn. 11/VI „Cosibel” zaksięgował 36 tys. t zamówień. Udział rynku wewnętrznego wyniósł 268 tys. t, co świadczy o pewnym jego ożywieniu. Z powyższych zamówień — na półwyroby przypada 163 tys. t i na żelazo przetworzone 99 tys. t.

Na rynku angielskim panował w okresie sprawozdawczym nastrój spokojny. Angielska produkcja surowki wyniosła w maju 633 tys. t — wobec 661 tys. t w kwietniu b. r., 715 tys. t w marcu b. r., 696 tys. t w maju ub. r. i 708 tys. t — przeciętnej miesięcznej za 1937 r. Wytwórczość stali w tymże miesiącu wyniosła 957 tys. t — wobec 939 tys. t w kwietniu b. r., 1 116 tys. t w marcu b. r., 1 047 tys. t w maju ub. r. i 1 082 tys. t przeciętnej miesięcznej za 1937 r. Z liczb tych wynika, że wytwórczość stali w Anglii wynosi 81% zdolności produkcyjnej. Chociaż hutnictwo angielskie jest obecnie zatrudnione w słabszym stopniu niż niemieckie, lecz położenie jego jest bez porównania lepsze od hutnictwa Stanów Zjedn., które pracuje zaledwie w 30% zdolności wytwórczej.

Ceny wywozowe żelaza większych wytwórców europejskich: Anglii, Belgii wraz z Luksemburgiem i Francji — w £ zł. fob port — notowane były w dn. 10/VI b. r., jak następuje:

	Wielka Brytania za 1016 kg	Belgia i Luksemburg za 1000 kg	Francja
Surówka:			
odlewnicza Nr III (2.5-3.0% Si)	—	—	—
tomasowska	—	—	—
hematytowa	—	—	—
ferromangan	—	—	—
Półwytwóci:			
kęsy	—	—	—
plątyny	—	—	—
Wytwory gotowe:			
żelazo sztabowe	—	5. 5.0	5. 5.0
belki	—	4.17.6	4.17.6
katowniki	—	4.18.0	4.18.0
blacha okrętowa, rezerwuarowa itp.	—	—	—
szyny stalowe	—	—	—
bednarka	—	6.10.0	6.10.0
druk-walcówka	—	—	—
blacha tomasowska	—	6. 2.6	6. 2.6

blacha czarna (24 gage)	—	—	—
druk ocynkowany	—	—	—
gwoździe druciane	—	—	—

METALE NIEŻELAZNE.—W I połowie czerwca zaznaczyło się na światowym rynku metali nieżelaznych w porównaniu z okresem poprzednim lekkie wzmocnienie tendencji. Była jednak ona nadal niejednolita: podczas gdy cyna zwykła dosyć znacząco, a miedź bardzo słabo—kursy cynku, a zwłaszcza ołowiu uległy dalszej, chociaż nieznacznej, obniżce. Hamujący wpływ, na poprawę cen wywierał trwający w dalszym ciągu kryzys w Stanach Zjedn., a i ciągły stan niepewności, panujący w Europie Środkowej, nie przyczynia się również do poprawienia nastroju.

Stan rynku poszczególnych metali w okresie sprawozdawczym był następujący:

Na rynku miedzi silny spadek cen, który nastąpił w II połowie maja, został powstrzymany w okresie sprawozdawczym, a nawet cena miedzi standard zlekka zwiększyła, podczas gdy cena miedzi elektrolitycznej i rafinowanej utrzymała swe kursy z końca maja. Pomyślny wpływ na kształtowanie się cen miedzi wywołało z jednej strony ożywienie się obrotów londyńskich, a z drugiej—postanowione ograniczenie produkcji amerykańskiej. Aby jednak było one skuteczne—musi być ono bardzo znaczne, gdyż przy obecnej produkcji majowej ok. 50 tys. sh t, zbyt wynosił zaledwie 19÷20 tys. sh t.

Na rynku cyny, pomimo dosyć znacznej wyższości kursów, panował nastrój niespokojny, gdyż kwestia zapasu wyrównawczego (poolu) wciąż jeszcze nie została rozstrzygnięta. Ma to nastąpić na posiedzeniu Komitetu Cynowego w dn. 20/VI b. r. Prawdopodobnie, wskutek oporu krajów malajskich i Indji Holenderskich, przeznaczenie 15% z obecnej kwoty eksportowej 55% na pool nie dojdzie

do skutku, a udział poolu będzie ograniczony do 10%, a nawet do 5%. Przy 15% zapasu wyrównawczego światowa podaż cyny wyniosłaby 89 tys. t rocznie, przy 10%—99 tys. t i wreszcie przy 5%—109 tys. t. Obecny popyt na cynę można szacować na ok. 125 tys. t rocznie. Wszystkie to jednak będzie zależne od rozwoju koniunktury na rynku amerykańskim.

Rynek ołowiu wykazywał w okresie sprawozdawczym nastrój zlekka zniżkowy. Tłumaczy się to głównie tym, że w Stanach Zjedn. produkcja ołowiu wciąż przewyższa spożycie i zapasy rosną. Nie może tego ujemnego wpływu zrównoważyć pewne ożywienie obrotów w Londynie, połączone z lekkim spadkiem zapasów.

Rynek cynku nie wykazywał większych zmian. Położenie tego metalu przedstawia się niekorzystnie, wobec dysproporcji między wytwórczością i spożyciem, która panuje w Stanach Zjedn. Spowodowało to olbrzymi wzrost zapasów. W maju produkcja cynku w Stanach Zjedn. wyniosła 37,5 tys. sh t—wobec spożycia, wynoszącego 24,6 tys. sh t. Zapasy w końcu maja wzrosły do niebywałej wysokości 148,1 tys. sh t.

Ruch cen poszczególnych metali w okresie sprawozdawczym przedstawiał się następująco (pierwsza liczba oznacza transakcje kasowe, druga—terminowe): miedź standard zwiększyła o £ $\frac{1}{8}$ wzgl. $\frac{1}{16}$, miedź elektrolityczna i rafinowana nie wykazały zmian, cyna zyskała £ 7 wzgl. $7\frac{1}{4}$, ołów stracił £ $\frac{3}{8}$ wzgl. $\frac{1}{2}$, a cynk zniżył o £ $\frac{1}{16}$ wzgl. zwiększył o $\frac{1}{8}$, srebro straciło $\frac{1}{4}$ wzgl. zyskało $\frac{1}{8}$ na uncji, a złoto zwiększyło o sh 0,3 $\frac{1}{2}$ na uncji. Ceny innych metali nie uległy zmianie.

W poniższym zestawieniu podane są ceny wymienionych metali w £ za 1016 kg z wyjątkiem: blachy białej, która notowana jest w sh za skrzynkę o 112 arkuszach o wym. 20" × 14" × 0,24 mm, platyny—w £ za

uncję, złota w sh za uncję i srebra—w d za uncję.

Metał	Okres sprawozdawczy:			
	Poprzedni okres ultimo	maksimum	minimum	ultimo
Miedź				
standard:				
kasa . 33 $\frac{3}{4}$ -7 $\frac{1}{8}$	35	32 $\frac{15}{16}$	33 $\frac{15}{16}$	34-34
term. 34-1 $\frac{1}{8}$	35 $\frac{1}{4}$	33 $\frac{3}{16}$	31 $\frac{1}{8}$	31 $\frac{3}{16}$
elektrol. 38-39	40	37 $\frac{1}{4}$	38 $\frac{1}{2}$	39
rafinow. 37 $\frac{3}{4}$ -39	40	36 $\frac{3}{4}$	37 $\frac{3}{4}$	39
Cyna:				
kasa . 161 $\frac{1}{4}$ -1 $\frac{1}{2}$	173 $\frac{1}{2}$	163	171 $\frac{1}{4}$	1 $\frac{1}{2}$
term. . 161 $\frac{3}{4}$ -65	173 $\frac{3}{4}$	163 $\frac{3}{4}$	172-1 $\frac{1}{4}$	
Ołów:				
kasa . 13 $\frac{11}{16}$ -3 $\frac{1}{4}$	13 $\frac{11}{16}$	13 $\frac{1}{8}$	13 $\frac{5}{16}$	3 $\frac{3}{8}$
term. 13 $\frac{13}{16}$ -7 $\frac{1}{8}$	13 $\frac{13}{16}$	13 $\frac{1}{2}$	13 $\frac{5}{16}$	3 $\frac{3}{8}$
Cynk:				
kasa . 12 $\frac{5}{16}$ -7 $\frac{1}{16}$	12 $\frac{9}{16}$	11 $\frac{7}{8}$	12 $\frac{5}{16}$	3 $\frac{3}{8}$
term. . 12 $\frac{3}{8}$ -7 $\frac{1}{16}$	12 $\frac{13}{16}$	12 $\frac{1}{8}$	12 $\frac{1}{2}$	3 $\frac{9}{16}$
Glin:				
dla kraju	100	100	100	100
„zagr.	100	100	100	100
Nikiel:				
dla kraju	180-185	185	180	180-185
„zagr.	180-185	185	180	180-185
Blacha				
biała . .	21 $\frac{1}{2}$	21 $\frac{1}{2}$	21 $\frac{1}{2}$	21 $\frac{1}{2}$
Platyna				
„spong” .	6 $\frac{5}{8}$	6 $\frac{5}{8}$	6 $\frac{5}{8}$	6 $\frac{5}{8}$
Srebro:				
kasa . .	20 $\frac{3}{8}$ -3 $\frac{3}{8}$	20 $\frac{5}{8}$	20 $\frac{1}{8}$	20 $\frac{1}{8}$ -3 $\frac{3}{8}$
term. . .	19 $\frac{3}{4}$ -20	20 $\frac{1}{4}$	19 $\frac{7}{8}$	19 $\frac{7}{8}$ -20 $\frac{1}{8}$
Złoto .	140.5 $\frac{1}{2}$	140.9	140.5 $\frac{1}{2}$	140.9

—Na rynku starych metali ceny nie uległy większym zmianom. Ceny hurtowe loco Paryż wynosiły w dn. 7/VI 1938 r. (w nawiasie—ceny z dn. 23/V 1938 r.)—we fr. fr. za 100 kg: miedź 470 (485), brąz 450 (460), mosiądz 270 (270), cynk 150 (150), ołów 200 (200).

BIBLIOGRAFIA

„ZARYS POLSKIEJ POLITYKI HANDLOWEJ ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM POLITYKI CELNEJ”. —S. FR. KRÓLIKOWSKI. —Nakładem Instytutu Społecznego wyszła z druku, jako VII tom wydawnictw Szkoły Nauk Politycznych w Warszawie, praca pod wyżej wskazanym tytułem P. S. Fr. Królikowskiego, Profesora Szkoły Głównej Handlowej oraz Nauk Politycznych w Warszawie.

Stanowi ona szeroko i gruntownie ujęty systematyczny wykład polityki handlowej zewnętrznej. Praca, obejmująca z górą 400 stron druku, podzielona jest na 6 rozdziałów głównych, mianowicie: I—Pojęcia i rozważania wstępne, II—Opis przedmiotu polityki handlowej oraz okoliczności, wpływających na handel zagraniczny i politykę handlową, III—Środki autonomiczne polityki handlowej pośrednie: ogólne i szczegółowe, IV—Środki umowne polityki handlowej: traktaty i umowy dwustronne (bilateralne), V—Związki celne, zbliżenia gospodarcze, umowy wielostronne (multilateralne) oraz VI—Kolektywne umowy kartelowe oraz udział samorządu gospodarczego w polityce handlowej.

Dobę współczesną cechuje wzrastająca złożoność stosunków gospodarczych zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych—międzynarodowych. Wydatnemu też skomplikowaniu uległa polityka gospodarcza w ogóle, a w szczególności zewnętrzna polityka handlowa. Do klasycznych metod i środków tej ostatniej, znacznie rozbudowanych i różniczo-

wanych, przybył jeszcze nadto szereg nowych, niestosowanych dawniej, jak np. clearing, towarowy itp.

Cały ten bogaty arsenał metod oddziaływania państwa na życie gospodarcze, zwany dziś interwencjonizmem, domagał się rozklastyfikowania, analizowania i powiązania go w jedną organiczną całość.

Tego zadania podjął się autor wyżej wskazanej pracy. Dlatego też praca ta posiada nie tylko wartość i znaczenie pedagogiczne—stanowiąc jasny i systematyczny wykład metod współczesnej polityki handlowej; pogłębiony wskazaniem jej podłoża gospodarczego i związków z polityką gospodarczą w ogóle—wykład jest niezbędny dla studiujących na wyższych uczelniach ekonomicznych—a jednocześnie jest poważnym wkładem naukowym do naszej literatury gospodarczej.

Najbardziej wyczerpująco potraktowane zostały w księżce Prof. Królikowskiego rozdziały III, IV i V, omawiające środki polityki celnej i traktatowej, a w szczególności: rozbudowa naszego celnictwa i naszych stosunków traktatowych. Osobne podrozdziały poświęcone zostały omówieniu stosunków umownych polsko-niemieckich i polsko-angielskich. Na tle też traktatów polsko-czechosłowackiego, polsko-francuskiego i polsko-niemieckiego Autor szczegółowo omawia i wyjaśnia przedmiot umów handlowych—typowe rodzaje zobowiązań traktatowych. Również szczegółowo omówione zostały nasze stosunki w zakresie celnym, reglamentacyjnym i dewizowym z W. M. Gdańskiem.

Specjalną uwagę poświęcał też autor przed-

stawieniu rozwoju związków celnych (Niemieckiego i Belgijsko-Luksemburskiego), jako też i zbliżeniom gospodarczym (imperialne preferencje celne brytyjskie, konwencja państw północno-europejskich w Oslo, układ belgijsko-holenderski w Ouchy itp.).

Zarówno ze szczegółowego przedstawienia wszelkich środków polityki celnej i traktatowej, jak i wyjaśnień ich znaczenia gospodarczego widać, iż praca wyszła spod pióra świetnego znawcy stosunków celnych i traktatowych i współtwórcy naszego celnictwa.

F-ski

„SPRAWA WŁOŚCIAŃSKA W KRÓLESTWIE POLSKIM W LATACH 1861÷62”. HIPOLIT GRYNWASER. —Niezmiernie ważna, a jednocześnie niedostatecznie znana jest historia stosunków włościańskich w Polsce. Praca P. Grynwasera obejmuje lata 1861÷62—a więc okres przedpowstaniowy. „Powstanie styczniowe—mówi autor—uczyniło ze sprawy włościańskiej zagadnienie polityczne, podczas gdy do roku 1863 było ono przede wszystkim zagadnieniem ekonomicznym i ekonomiczno-społecznym”. Szczególnym zbiegiem okoliczności, gdyż zupełnie niezależnie od insurekcji styczniowej, rozwinął się w latach 1861÷64 najsilniejszy ruch ekonomiczny włościan polskich. Autor omawia tło, charakter i przebieg strajków ekonomicznych, które polegały na odmowie całymi wsiami wychodzenia na pańszczyznę, bez zgłaszania jakichkolwiek hasel politycznych. Chłopi domagali się zwolnienia gruntów włościańskich od wszelkich ciężarów,

nietykalności użytków pastwiskowych i leśnych oraz sprzeciwiali się zamianom i separowaniu gruntów. Ruchy 1861 r. i wysuwane przez nie hasła i żądania—są pierwszym poważnym przejawem uświadomienia społecznego włościan w Królestwie. Akcja włościańska miała decydujący wpływ na kształtowanie się programów ówczesnej demokracji, przygotowującej powstanie. Manifest styczniowy 1863 r. powtarzał hasła agrarne włościan sprzed 2 lat.

Praca P. Grynwasera jest ciekawym przyczynkiem do badań nad historią ekonomicznych ruchów chłopskich. Ukazuje w nowym oświetleniu mało dotąd znane fakty z dziejów polskiej gospodarki agrarnej.

ZA LITEWSKIM MUREM. TADEUSZ KATELBACH.—Dzięki unormowaniu stosunków politycznych polsko-litewskich otworzyły się nowe perspektywy dla rozwoju życia gospodarczego między obu krajami. Brak łączności w ciągu 20 lat sprawił, że w Polsce o współczesnej Litwie wiedziano nie wiele, a i te skromne wieści często przychodziły nie z pierwszej ręki, ale okólną drogą. Autor omawianej książki spędził 3½ lata w Kownie, jako korespondent „Gazety Polskiej”, i, to trzeba podkreślić—jako jedyny reprezentant prasy polskiej na Litwie. Książka powyższa jest zbiorem artykułów, które—ręcznie usystematyzowane—stanowią doskonały obraz Litwy współczesnej. Na plan pierwszy wysuwają się zagadnienia gospodarczo-polityczne, na które autor położył specjalny nacisk.

Litwa jest państwem rolniczym, w którym 85% ludności mieszka na wsi, a 75% pracuje na roli. Połowa ziemi, nadającej się do uprawy roli, należy do małych 5–10-hektarowych gospodarstw. Budżet państwowy rośnie stopniowo, lecz stale. Na 1937 r. preliminowano go w wysokości przeszło 303 miln. litów. Z budżetu tego Litwa wydaje przeszło 1/3 na wojsko (81 miln.) oraz na Min. Spraw. Wewn. (28 miln.). Waluta jest mocna; pokrycie złotem wynosi 72%. Bezrobocia na Litwie nie ma.

Obok spraw gospodarczych uwzględnił autor także szereg innych równie ważnych problemów. A więc przede wszystkim: sprawy polityczne (stosunek Litwy do Niemiec, państw bałtyckich, no i do Polski z okresu

jeszcze przed porozumieniem), dalej sprawy społeczne, życia kulturalnego itp.

Książka P. Katelbacha jest w chwili obecnej jedynym aktualnym informatorem o Litwie współczesnej.

St. L.

„PRZEWODY RUROWE A OBRONA KRAJU”. INŻ. KLEMENS WIERZCHLEY-SKI.—Ukazała się nakładem Biura Propagandy „Wspólnoty Interesów” bardzo starannie wydana broszura, omawiająca ważne (z punktu widzenia obronności kraju) zagadnienie wytrzymałości przewodów rurowych na działanie bomb lotniczych. Szczególnie wobec dużej roli, jaką rurociągi zaczynają odgrywać w naszej gospodarce, nabiera znaczenia zagadnienie: jakie rury i z jakiego materiału są najracjonalniejsze do budowy. Badania, przeprowadzone przez Inż. Wierzchleyskiego, dowiodły wyższości rur stalowych nad żeliwnymi. Broszura zawiera szereg ciekawych ilustracji.

„MONNAIES ET BANQUES 1937/1938”.—Wyszedł z druku 2-tomowy nowy rocznik wydawnictwa Ligi Narodów pod powyższym tytułem, poświęcony zagadnieniom monetarnym i bankowym. Tom I zawiera analizę rozwoju sytuacji w tej dziedzinie w ostatnich 3 względnie 4 latach, uwzględniającą okres czasu aż do lutego b. r. W tomie II zebrane zostały szczegółowe dane, dotyczące ważniejszych wydarzeń w dziedzinie monetarnej i bankowej oraz cyfrowe z zakresu operacji bankowych (bilansów banków centralnych i innych itp.) 49 krajów. Obecny rocznik uzupełniony został w porównaniu z poprzednimi bilansami banków centralnych (44 krajów) w ich oryginalnej formie, zaopatrzonymi w odpowiednie wyjaśnienia.

Tom I („Przegląd sytuacji monetarnej”) obejmuje 5 prac analitycznych (5 rozdziałów). Rozdział A poświęcony został omówieniu produkcji złota, ruchu rezerw w złocie etc., rozdział B—polityce bankowej i finansów publicznych rozdział C—omówieniu obiegu pieniężnego, rozdział D—ustrojowi banków centralnych, wreszcie rozdział E—ustawodawstwu, dotyczącemu banków handlowych.

Jak podaje omawiane wydawnictwo, produkcja złota na świecie (bez Z. S. R. R.)

znowu zwiększyła się, przekraczając poziom z 1936 r. o 7%. Wartość ogółu rezerw w złocie w 1937 r. była prawie 2½-krotnie wyższa w porównaniu z 1929 r. Większość zapasów złota (87% całego świata—bez Hiszpanii i Z. S. R. R.) skoncentrowała się w 1937 r. w 6 krajach, a mianowicie: Stanach Zjedn., Francji, W. Brytanii, Belgii, Holandii i Szwajcarii. Specjalną uwagę zwrócono w rozdz. A na metody, stosowane przez niektóre państwa, a mające na celu zneutralizowanie ruchu „kapitałów błądzących”, na złagodzenie stopniowo restrykcji walutowych w krajach rolniczych, etc.

Rozdział B, poświęcony polityce bankowej, omawia sytuację w tej dziedzinie w Stanach Zjedn., W. Brytanii, w Niemczech i Japonii. W rozdziale o bankach centralnych przedstawiony został szereg poważnych zmian, jakie w ostatnich latach dokonane zostały w zakresie ustroju tych banków.

Z analizy tych zmian wynika, iż wszędzie funkcje banków centralnych znacznie się rozszerzyły, stwarzając z nich stopniowo instrument polityki rządów.

Rozdział ostatni zawiera studium porównawcze ustawodawstwa bankowego w większości krajów świata od czasów kryzysu.

Tom II zawiera szczegółowe dane dla każdego kraju, oddzielnie zebrane.

Całość stanowi podstawowy materiał dla studiów nad rozwojem dzisiejszej sytuacji ekonomicznej świata.

PRZEGLĄD ZASOPISEM

„PRZEGLĄD LNIARSKI”.—Zeszyt 1 z b. r. zawiera m. in. następujące prace artykułowe: J. Jagmina — „Czy w roku bieżącym zwiększymy obszar zasiewu lnu i konopi?”, L. Maculewicz — „Sprawozdanie T-wa Lniarskiego w Wilnie”, L. Niewiarowicz — „Len w płodozmianie”, Cz. Łuniewskiego — „Przyczynek do poznania wartości przedzalicznej lnu różnicie targanych tzw. reissflachsów”, K. Borysewiczówny — „Działalność bazarów przemysłu ludowego” oraz A. Perepeczki — „Praca nad usprawnieniem eksportu włókna lnianego z Polski”. Zeszyt zamyka obfita kronika krajowa i zagraniczna.

PRZEDRUK DOZWOŁONY, LECZ Z PODANIEM ŹRÓDŁA

REDAKCJA I ADMINISTRACJA

ELEKTORALNA 2 (parter)

Telefony: 5 12 66 (Red.), 5 12 73 i 5 35 35 (Adm.), 5 12 50 (Druk.)

Biura czynne od godziny 9 do 3 po południu

KONTO CZEKOWE P. K. O. 701

PRENUMERATA W KRAJU: kwartalnie — zł 15, półrocznie — zł 30, rocznie — zł 60; **ZA GRANICĄ:** kwartalnie — zł 25, półrocznie — zł 50, rocznie — zł 100.

CENY OGŁOSZEŃ HANDLOWYCH (przed tekstem) w zeszytach zwykłych: IV str. okładki — zł 500; II i III str. okł. — zł 400; str. zwyczaj.: 1 str. — zł 300, 1/2 str. — 200, 1/4 str. — zł 125, 1/8 str. — zł 75. Przy ogłoszeniach kombinacyjnych, petitowych oraz tabelarycznych do cen powyższych dolicza się 30%.

CENY OBWIESZCZEŃ SPÓLEK AKCYJNYCH (za tekstem): 1 str. — zł 200, 1/2 str. — zł 110, 1/3 str. — zł 80, 1/4 str. — zł 70, 1/8 str. — zł 55, 1/16 str. — zł 40, 1/32 str. — zł 20. Za ogłoszenia liczbowe, tabelaryczne, bilanse itp. do cen powyższych dolicza się 50%.

Redaktor naczelny: CZESŁAW PECHE

Redaktor: WAĆLAW SZURIG

Redaktor działu finansowo-skarbowego:
JERZY LUBOWICKI

Redaktor działu rolniczego:
CZESŁAW BOBROWSKI

Redaktor działu komunikacyjnego:
BOLESŁAW KACZMARKIEWICZ

Wydawca: Sp. Wyd. z ogr. odp. „PRZEMYSŁ I HANDEL”

II OGŁOSZENIE

Agrar- und Commerzbank, Spółka Akcyjna, Katowice

W myśl § 15 statutów, zaprasza się PP. Akcjonariuszów naszej Spółki na

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

które odbędzie się w **poniedziałek dn. 25 lipca 1938 r. o godz. 4½ po poł.** w lokalu naszego Banku, ul. Dworcowa 13.

Porządek dzienny:

1) Podwyższenie kapitału akcyjnego o zł 800 000 przez wydanie 8 000 nowych akcji na okaziciela po zł 100;

2) Połączenie Górnośląskiego Banku Związkowego Sp. Akc., w Chorzowie z Agrar- und Commerzbank Sp. Akc., w Katowicach przez przeniesienie całego majątku Górnośląskiego Banku Związkowego na Agrar- und Commerzbank;

3) Obniżenie kapitału akcyjnego o zł 500 000 przez umorzenie nom. zł 500 000 imiennych akcji Agrar- und Commerzbank;

4) Zmiana statutu przez: a) dodanie w ust. 1 § 1 zdania trzeciego: „Od 1938 r. brzmi firma: „Bank Rolniczy i Handlowy — Agrar- und Commerzbank Sp. Akc.”; b) zastąpienie w § 3: w ustępie 1 cyfry „1 500 000” cyfrą „1 800 000”, w zdaniu 1 ustępu 2 cyfry „14 975” cyfrą „17 975” i zdania 2 ustępu 2 zdaniem: „Z 17 975 akcji założycielskich są 2 470 imienne a 15 505 opiewają na okaziciela”; c) zastąpienie w ust. 5 § 14 cyfry „2,500” cyfrą „4,000”.

Akcje na okaziciela dają prawo uczestniczenia w Nadzwyczajnym Walnym Zgromadzeniu, jeżeli zostaną złożone w Spółce przynajmniej na tydzień przed terminem Zgromadzenia i nie będą odebrane przed ukończeniem tegoż.

Katowice, dn. 20 czerwca 1938 r.

1515-26-27

Zarząd: Küper, Michalke

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki „Ropa” Spółka Akc. Przemysłu Naftowego

w e L w o w i e

zawiadamia, że w **dn. 14 lipca 1938 r. o godz. 11** odbędzie się w lokalu Zarządu we Lwowie, przy ul. Nabelaka L. 30

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

1) Odczytanie protokołu ostatniego Walnego Zgromadzenia z dn. 3 kwietnia 1937 r.; 2) Sprawozdanie Zarządu i Rady Nadzorczej z czynności za rok 1937 oraz przedłożenie bilansu i r-ku strat i zysków; 3) Wniosek Komisji Rewizyjnej na udzielenie władzom Spółki pokwitowania z ich działalności; 4) Powzięcie uchwały o rozdziale zysku za rok 1937; 5) Wybór 2 członków Rady Nadzorczej po myśli § 13 statutu; 6) Wnioski i interpelacje.

PP. Akcjonariusze, zamierzający wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć swoje akcje lub zaświadczenia o złożeniu akcji w depozycie najmniej na 7 dni przed terminem Zgromadzenia w biurze Spółki we Lwowie, przy ul. Nabelaka L. 30.

1514-26-27

II OGŁOSZENIE

Górnośląski Bank Związkowy, Spółka Akc., Chorzów I

zwołuje — w myśl §§ 3 i 15 statutu — PP. Akcjonariuszów na **NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE**

które odbędzie się w **poniedziałek, dn. 25 lipca 1938 r. o godz. 4 po poł.** w Katowicach przy ul. Dworcowej Nr 13 w lokalu Agrar- und Commerzbanku Sp. Akc. z następującym porządkiem obrad:

Połączenie Górnośląskiego Banku Związkowego Sp. Akc. w Chorzowie z Agrar- und Commerzbank Sp. Akc. w Katowicach przez przeniesienie całego majątku Górnośląskiego Banku Związkowego na Agrar- und Commerzbank.

Chorzów I, dn. 20 czerwca 1938 r.

1525

Zarząd: Michalke, Küper.

Akcyjny Bank Hipoteczny we Lwowie

Bilans roczny netto na dz. 31 grudnia 1937 r.

STAN CZYNNY. — Kasa i sumy do dyspozycji w Banku Polskim, P. K. O. i Banku Gospodarstwa Krajowego zł 794 154 47; Waluty zagraniczne zł 50 678 75; Papiery wartościowe: a) pożyczki państwowe zł 135 844 65; b) papiery hipoteczne zł 2 870 775 72; c) akcje zł 39 274 58; razem zł 3 045 894 95; Papiery wartościowe ustawowego kapitału zapasowego zł 233 313 50; Udziały konsorcjalne i w przedsiębiorstwach zł 323 027 87; Banki krajowe zł 28 301 77; Banki zagraniczne zł 95 850 46; Weksle zdyskontowane zł 3 005 616 50; Pretensje wekslowe: a) zaprotestowane zł 34 213 54; b) zaskarżone zł 759 231 89; razem zł 793 445 43; Rachunki bieżące zł 5 026 859 71; Pożyczki terminowe (w tym układy za pośrednictwem Banku Akceptacyjnego zł 7 197 570 51) zł 8 934 218 16; Nieruchomości: a) gmachy bankowe i magazyny zł 1 848 173 60; b) inne zł 2 108 343 51; razem zł 3 956 517 11; Różne rachunki: zł 311 951 31; Długoterminowe pożyczki hipoteczne zł 20 672 972 74; Aktywa oddziału kredytu długoterminowego zł 5 245 205 43; **Suma zł 52 523 008 16.**

Gwarancje zł 148 007 45; Inkaso zł 369 379 09.

STAN BIERNY. — Kapitały własne: a) zakładowy zł 5 000 000 00; b) zapasowy zł 1 208 804 62; c) zabezpieczenia listów zastawnych zł 478 500 50; d) inne rezerwy zł 25 483 30; razem zł 6 712 788 42; Fundusz amortyzacyjny zł 780 617 17; Wkłady: a) terminowe zł 6 066 428 37; b) a vista zł 1 285 251 10; razem zł 7 351 679 47; Rachunki bieżące zł 881 731 35; Różne natychmiast płatne zobowiązania zł 26 254 16; Redyskonto weksli zł 1 964 030 55; Dyskonto akceptów Banku Akceptacyjnego zł 5 305 210 00; Zastaw walorów zł 2 166 203 00; Banki krajowe zł 1 153 001 04; Banki zagraniczne zł 2 210 088 30; Różne rachunki zł 2 382 418 35; Listy zastawne zł 20 437 876 00; Pasywa oddziału kredytu długoterminowego zł 1 151 110 35; **Suma zł 52 523 008 16.**

Zobowiązania z tytułu gwarancji zł 148 007 45; Zobowiązania z tytułu inkasa zł 369 379 09.

STRATY. — Procenty i prowizje wypłacone zł 953 144 24; Koszty handlowe: a) wydatki osobowe zł 554 525 45; b) Rada Nadzorcza zł 17 507 90; c) świadczenia społeczne i emerytury zł 149 487 99; d) wydatki rzeczowe zł 290 614 38; razem zł 1 022 135 72; Podatki zł 119 947 20; Amortyzacja nieruchomości zł 34 734 78; Odpisy na dłużnikach, nieruchomościach i różnych rachunkach zł 4 470 641 77; **Suma zł 6 600 603 71.**

ZYSKI. — Pozostałość z lat ubiegłych zł 119 090 33; Procenty i prowizje pobrane zł 1 578 882 71; Różnice kursowe zł 187 921 76; Dochody z nieruchomości zł 173 473 17; Odzyskane straty zł 10 573 51; Różne zł 3 141 129 70; Przelewy z funduszu zapasowego zł 657 940 66; Dochód brutto z działu kredytu długoterminowego zł 731 591 87; **Suma zł 6 600 603 71.**

1532

„Polski Lloyd”, Spółka Akcyjna

Bilans na dz. 31 grudnia 1937 r.

AKTYWA. — Ruchomości zł 66 842 62; Gotówka w kasie i bankach zł 244 343 26; Papiery procentowe i akcje oraz udziały w innych przedsiębiorstwach zł 187 454 21; Weksle w portfelu zł 116 667 49; Dłużnicy zł 986 465 03; Zaliczenia towarowe zł 2 129 584 05; **Razem zł 3 731 356 66.**

Sumy pozabilansowe. — Kaucje i gwarancje zł 83 332 50.

PASYWA. — Kapitał zakładowy zł 500 000 00; Kapitał zapasowy zł 2 348 02; Banki zł 34 464 16; Sumy przechoźne zł 73 247 59; Wierzyciele zł 963 470 49; Zaliczenia towarowe zł 2 138 952 14; Zysk zł 18 874 26; **Razem zł 3 731 356 66.**

Sumy pozabilansowe. — Kaucje i gwarancje zł 83 332 50.

Rachunek strat i zysków na dz. 31 grudnia 1937 r.

WINIEN. — Koszty handlowe zł 926 203 07; Podatki państwowe i samorządowe zł 112 622 37; Amortyzacja zł 6 665 98; Odsetki zł 14 503 19; Odpisy na dłużnikach zł 20 379 24; Różnice kursowe zł 25 853 91; Zysk zł 18 874 26; **Razem zł 1 125 102 02.**

MA. — Zysk z ekspedycji zł 1 125 102 02; **Razem zł 1 125 102 02.**

1537

Tow. Włók. A. Aronson i Synowie, Spółka Akc.

Sprostowany bilans netto po dz. 31 grudnia 1936 r.
w myśl uchwały Walnego Zgromadzenia z dn. 9 czerwca 1938 r.

AKTYWA. — Maszyny, ruchomości i utensylia zł 191 444 87; Kasa zł 1232; Remanenty zł 1 171 22; Papiery wartościowe zł 324 70; Dłużnicy, wierzyciele, banki zł 80 165 38; Sumy przechodnie zł 370 00; Straty niepokryte zł 245 836 54; Strata za 1936 r. zł 10 323 33; **Razem zł 535 708 36.**

PASYWA. — Kapitał zakładowy zł 250 000 00; Kapitał amortyzacyjny zł 117 799 64; Dłużnicy, wierzyciele, podatki zaległe zł 134 642 51; Akcepty zł 16 101 91; Specjalne różnice kursowe zł 6 922 86; Sumy przechodnie zł 10 241 44; **Razem zł 535 708 36.**

Sprostowany rachunek zysków i strat

w myśl uchwały Walnego Zgromadzenia z dn. 9 czerwca 1938 r.

PRZYCHÓD. — Razem zł 109 280 66; **Suma zł 109 280 66.**
ROZCHÓD. — Razem zł 98 957 33; Strata za 1936 r. zł 10 323 33; **Suma zł 109 280 66.**

Bilans netto po dz. 31 grudnia 1937 r.

AKTYWA. — Maszyny, ruchomość i utensylia zł 191 444 87; Kasa zł 108 69; Remanenty zł 1 761 96; Papiery wartościowe zł 324 70; Dłużnicy, wierzyciele, banki zł 84 780 72; Sumy przechodnie zł 92 50; **Razem zł 278 513 44.**

PASYWA. — Kapitał zakładowy zł 10 000 00; Kapitał amortyzacyjny zł 126 407 51; Dłużnicy, wierzyciele, podatki zaległe zł 111 242 14; Akcepty zł 16 275 09; Specjalne różnice kursowe zł 6 531 68; Sumy przechodnie zł 8 057 02; **Razem zł 278 513 44.**

Rachunek zysków i strat

PRZYCHÓD. — Razem zł 106 600 87; **Suma zł 106 600 87.**
ROZCHÓD. — Razem zł 102 760 74; Strata za 1937 r. zł 3 840 13; **Suma zł 106 600 87.** 1537

Spółka Akcyjna Cukrowni i Rafinerii „Rejowiec“

Bilans na dz. 31 marca 1938 r.

AKTYWA. — I. Majątek stały: Grunty zł 57 458 40; Budowle zł 1 089 258 46; Urządzenia techniczne zł 3 294 974 77; Nieukończone nowe urządzenia zł 12 978 00; Inwentarz zakładowy i biurowy zł 127 665 62; II. Majątek płynny: Gotówka i papiery procentowe zł 423 792 57; Materiały magazynowe zł 148 404 8; Cukier, melasa, wysłodki zł 1 674 430 50; Dłużnicy zł 410 132 15; Kaucje zł 3 275 00; Sumy przechodnie zł 18 966 92; **Razem zł 7 261 372 87.**

PASYWA. — Kapitał zakładowy zł 2 900 000 00; Kapitał zapasowy zł 766 979 28; Kapitał amortyzacyjny zł 2 989 329 60; Wierzyciele zł 417 131 37; Sumy przechodnie zł 40 003 29; Zysk zł 147 929 33; **Razem zł 7 261 372 87.**

Rachunek strat i zysków za 1937/38 r.

WINIEN. — Koszty administracji ogólnej zł 146 577 57; Koszty sprzedaży cukru zł 94 292 09; Podatki zł 100 724 48; Świadczenia socjalne zł 48 582 98; Amortyzacja zł 91 621 52; Koszty fabrykacji zł 2 255 044 36; Cukier, melas, wytloki z 1936/37 r. zł 1 296 145 14; Fundusz Obrony Narodowej zł 10 000 00; Strata na inwentarzu żywym zł 546 30; Niezamortyzowane urządzenia zł 2 662 04; Rezerwa podatkowa zł 200 000 00; Odpis na kapitał zapasowy zł 48 066 66; Zysk zł 147 929 33; **Razem zł 4 442 192 47.**

MA. — Za sprzedany cukier, melas, wysłodki zł 2 706 813 40; Remanent cukru, melasy, wysłodków zł 1 674 430 50; Dywidenda od papierów procentowych zł 12 370 00; Różnica kursu na papierach procentowych zł 12 263 84; Zwroty asekuracji zł 7 908 86; Procenty zł 28 405 87; **Razem zł 4 442 192 47.** 1535

II OGŁOSZENIE

Zamierzamy mającemu się odbyć wkrótce Nadzwyczajnemu Walnemu Zgromadzeniu zaproponować

połączenie majątku banku

Górnośląski Bank Związkowy, Sp. Akc., Chorzów I z naszym majątkiem.

Agrar- und Commerzbank, Spółka Akc. w Katowicach

1510-26-27-28

Spółka Akcyjna „Cukrownia Trawniki“ w likwidacji

Bilans na dz. 31 marca 1938 r.

AKTYWA. — Grunty zł 24 367 50; Budowle zł 138 180 00; Urządzenia techniczne zł 26 310 35; Ruchomości zł 18 374 85; Gotówka i papiery %% zł 328 990 55; Materiały magazynowe zł 5 875 70; Dłużnicy zł 40 996 66; Sumy przechodnie zł 1 367 40; Wpłaty na akcje z częściowej likwidacji zł 952 400 00; Weksle zł 17 900 00; **Razem zł 1 554 763 01.**

PASYWA. — Kapitał akcyjny zł 1 200 000 00; Kapitał zapasowy zł 283 313 13; Zobowiązania zł 21 585 61; Sumy przechodnie zł 275 00; Saldo kosztów likwidacji zł 49 589 27; **Razem zł 1 554 763 01.**

Rachunek kosztów likwidacji za 1937/38 r.

WINIEN. — Pensja likwidatorów i Komisji Rewizyjnej zł 19 720 00; Pensja urzędników zł 10 654 36; Rozbiórka, robocizna i inne wydatki zł 41 541 76; Asekuracja zł 1 855 48; Podatki zł 16 287 69; Świadczenia socjalne zł 5 148 25; Saldo kosztów likwidacji zł 49 589 27; **Razem zł 144 796 81.**

MA. — Saldo z 1936/37 r. zł 6 904 68; Dywidendy od papierów procentowych zł 9 429 60; Procenty zł 35 961 68; Zwroty asekuracji zł 2 745 59; Nadwyżka ze sprzedaży maszyn i nieruchomości zł 82 462 19; Różne dochody zł 7 293 07; **Razem zł 144 796 81.** 1534

Zarząd Spółki Akcyjnej pod firmą „Towarzystwo Akcyjne Sukiennej Manufaktury Leonhardt, Woelker i Girbardt“

Spółka Akcyjna w Łodzi

stosownie do art. 398 § 2 Kodeksu Handlowego wiadomym czyni, że w dn. 31 maja 1938 r. odbyło się przy udziale akcjonariuszów, reprezentujących cały kapitał akcyjny, Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów z następującym porządkiem dziennym:

1) Zagajenie i wybór przewodniczącego; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu i Rady Nadzorczej, bilansu oraz rachunku strat i zysków za rok operacyjny 1937; 3) Uchwała w przedmiocie pokrycia strat; 4) Udzielenie absolutorium władzom Spółki; 5) Ustalenie liczby członków Zarządu na 1938 r., wybór Zarządu oraz ustalenie wynagrodzenia dla Zarządu; 6) Zmiana §§ 11, 12, 13, 16, 18, 20, 23, 24, 26, 27 i 28 statutu Spółki, i 7) Wybór członków Komisji Rewizyjnej.

Walne Zgromadzenie uchwaliło:

1) zatwierdzić sprawozdanie Zarządu, bilans oraz rachunek strat i zysków tudzież sprawozdanie Rady Nadzorczej i stratę poniesioną przez Spółkę w roku operacyjnym 1937 w sumie zł 633 429 76 przenieść na rachunek strat i zysków następnego roku operacyjnego; 2) udzielić absolutorium Zarządowi i Radzie Nadzorczej z tytułu działalności w roku 1937; 3) pozostawić wynagrodzenie członków Zarządu Franciszka Leonhardta w dotychczasowej wysokości, sprawę zaś wynagrodzenia drugiego członka Zarządu Emeryka Bellena pozostawić do zdecydowania następnemu Walnemu Zgromadzeniu; 4) na miejsce Rady Nadzorczej powołać Komisję Rewizyjną i w związku z tym zmienić w sposób wyszczególniony w protokole postanowienia §§ 11, 12, 13, 16, 18, 20, 23, 24, 26, 27 i 28 statutu Spółki; 5) do Komisji Rewizyjnej wybrać: a) adwokata Eugeniusza Zejdy, b) Ottona Eisenbrauna, c) Karola Kauczyńskiego, d) Adama Barcińskiego, e) Jana Korala. 1540

III OGŁOSZENIE

Likwidatorzy firmy

Towarzystwo Przedzalmi Czesankowych, Spółka Akc. w Łodzi

ul. Kilińskiego Nr 194

zawiadamiają

o otwarciu likwidacji tejże firmy i wzywają wierzycieli do zgłoszenia ich wierzytelności w ciągu 6 miesięcy od daty ostatniego ogłoszenia.

Ernest Saladin, Alfred Viallet, Stanisław Sembrat

1297-23-25-27

Korzystajcie z poczty lotniczej!!!

Małopolska Spółka Drzewna, Spółka Akcyjna we Lwowie

Rachunek bilansu na dz. 31 grudnia 1937 r.

AKTYWA. — I. Majątek stały: Nowe urzędzenia z 157 967'94; Inwentarze z 15 077'20; II. Majątek płynny: Gotówka w kasach z 35 340'38; Papiery wartościowe z 112 287'55; Rymesy w portfolio z 3 591'00; Artykuły techn. w magaz. z 58 072'75; Dłużnicy: Banki z 61 221'16; Dostawcy z 414 729'47; Odbiorcy z 332 753'32; Różni z 198 085'18; Zapasy drzewa z 931 746'66; **Razem z 2 320 872'61.**

PASYWA. — I. Kapitały własne: Kapitał akcyjny z 250 000'00; Fundusz rezerwowy z 20 000'00; Rezerwa podatkowa z 44 500'00; II. Kapitał amortyzacyjny z 17 908'61; III. Zobowiązania: Wierzyciele: Banki z 355 258'61; Dostawcy z 677 850'11; Odbiorcy z 6 054'88; Różni z 434 613'38; Akcepty własne z 172 509'14; IV. Sumy przechodnie z 17 376'03; V. Zyski: z lat ubiegłych z 66 216'43, w 1937 r. z 258 585'42; **Razem z 2 320 872'61.**

Różni za kaucje z 20 000'00; **Razem z 20 000'00.**

Kaucje udzielone z 20 000'00; **Razem z 20 000'00.**

Rachunek strat i zysków per 31 grudnia 1937 r.

STRATY. — 1) Koszty ogólne z 200 397'70; 2) Zakup drzewa z 2 909 970'92; 3) Koszty produkcji z 1 334 605'74; 4) Frachty kolej. i morskie z 1 123 982'47; 5) Odsetki z 75 769'25; 6) Prowizje z 362 537'33; 7) Skonto z 51 995'18; 8) Podatki z 66 493'76; 9) Asekuracje z 16 246'01; 10) Czyszn dzierżawny z 16 641'02; 11) Interes Rybnik z 8 266'14; 12) Odpisy na amortyzację z 40 048'65; 13) Zyski: z lat ubiegłych z 66 216'43, w 1937 r. z 258 585'42; **Razem z 6 531 756'02.**

ZYSKI. — 1) R-k towarów: a) sprzedaż drzewa z 5 531 982'79, b) zapasy drzewa z 931 746'66; 2) Różnice kursowe z 1 810'14; 3) Pozostałość zysku z lat ubiegłych z 66 216'43; **Razem z 6 531 756'02.**

Powyższy bilans i rachunek strat i zysków zatwierdzony został na Walnym Zgromadzeniu Akcjonariuszów Spółki w dn. 28 maja 1938 r., które udzieliło władzom Spółki pokwitowania, a zarazem uchwaliło zysk rozdzielić w sposób następujący: 1) na utworzenie rezerwy na podatek dochodowy za 1937 r. z 80 000'00, 2) na kapitał zapasowy z 50 000'00, 3) na wypłatę 12%-owej dywidendy akcjonariuszom z 30 000'00, 4) na datki i subwencje na cele społeczne ze specjalnym uwzględnieniem Funduszu Obrony Narodowej z 10 000'00, 5) na przeniesienie na rok następny z 154 801'85; **Razem z 324 801'85.**

Zarząd: O. Lutwak mp., G. Zimmer mp.

1541

Kolej Lokalna Tarnów - Szczucin, Spółka Akcyjna

Bilans majątku na dz. 31 grudnia 1937 r.

STAN CZYNNY. — Majątek stały: Wartość kolei z 4 437 480'80; Inwestycje z 102 432'44; Majątek płynny: Kasa i banki z 23 162'45; Papiery procentowe z 7 856'50; Dłużnicy z 6 823'12; Rachunek gwarancyjny: a) stan z 31/XII 1936 r. z 1 986 078'37, b) strata za 1937 r. z 64 665'03 = z 2 050 743'40; **Razem z 6 628 498'71.**

STAN BIERNY. — Kapitały własne: 1) Kapitał akcyjny z 2 520 000'00; 2) Fundusze rezerwowe: a) zakładowy kapitał rezerwowy z 6 950'80, b) eksploatacyjny kapitał rezerwowy z 24 373'90 = z 2 551 324'70; Kapitał amortyzacyjny: a) stan z 31/XII 1936 r. z 1 362 142'38, b) dopisano w 1937 r. z 8 738'16 = z 1 370 880'54; Zobowiązania z 557 032'84; Fundusze specjalne: Nadzwyczajna rezerwa z 195 492'26; Zaliczki gwarancyjne: 1) Ministerstwo Komunikacji z 1 877 158'89; 2) Krajowy Fundusz Kolejowy z 166 609'48 = z 2 043 768'37; **Razem z 6 628 498'71.**

Rachunek strat i zysków za 1937 r.

WINIEN. — Wydatki eksploatacyjne z 443 055'83; Koszty administracji ogólnej z 23 494'18; Oprocentowanie pożyczki pierwszeństwa z bankowym dodatkiem administracyjnym z 24 010'28; Podatek dochodowy z 146'18; Amortyzacja wartości z 8 738'16; **Razem z 499 444'63.**

MA. — Dochody eksploatacyjne z 434 505'62; Procenty z lokacji z 273'78; Strata za 1937 r. z 64 665'03; **Razem z 499 444'63.**

1542

Towarzystwo Ubezpieczeń Vita-Rotwica, Spółka Akcyjna

Bilans w dn. 31 grudnia 1937 r.

AKTYWA. — Kasa z 50 265'28; Instytucje kredytowe z 788 490'92; Papiery wartościowe z kuponami bieżącymi z 8 402 686'76; Pożyczki hipoteczne z 2 172 805'14; Nieruchomości z 7 618 364'12; Pożyczki pod zastaw własnych polis z 5 622 307'01; Agenci z 264 888'10; Różni z tytułu zaległej składki z 758 718'01; Zakłady ubezpieczeń z 281 613'56; Inni dłużnicy z 182 511'35; Ruchości biurowe z 69 907'04; Inne aktywa z 485 388'96; Lokaty, stanowiące kaucje i depozyty (z wyjątkiem gotówki) z 121 864'10; **Razem z 26 819 810'38.**

PASYWA. — Emitowany kapitał akcyjny (akcyj szt. 10 000 po z 100) z 1 000 000'00; Kapitał zapasowy z 73 920'28; Inne kapitały i fundusze własne zakładu z 190 000'00; Fundusz ubezpieczeniowy z 23 383 218'00; Rezerwa na nieregulowane sumy płatne, renty i wykupy na udział własny z 166 016'34; Inne fundusze i rezerwy techniczne z 272 615'68; Fundusz na umorzenie wartości nieruchomości z 395 308'88; Zakłady ubezpieczeń z 420 613'34; Inni wierzyciele z 138 426'23; Opłata stemplowa z 9 415'58; Inne pasywa z 462 159'51; Fundusz emerytalny z 178 685'50; Kaucje i różni za depozyty z 121 864'10; Zysk z 7 566'64; **Razem z 26 819 810'38.**

Rachunek zysków i strat za 1937 r.

ZYSKI. — Zysk w roku sprawozdawczym na rachunku ubezpieczeń na życie z 16 508'50; Zysk na papierach wartościowych z 51 146'13; Wylosowane premie z 2 391'40; Przeniesienie rezerwy na należności wątpliwe z roku ubiegłego z 120 000'00; Inne wpływy z 330 261'49; **Razem z 520 307'52.**

STRATY. — Umorzone należności wątpliwe z 30 239'09; Strata na kursie walut obcych z 3 135'05; Inne odpisy i straty, nie objęte poszczególnymi rachunkami: 1) odpisano z wartości ruchomości z 28 280'41, 2) odpisano z wartości nieruchomości z 51 448'86, 3) emerytury z 95 064'09, 4) remont nieruchomości i lokalu z 71 222'12, 5) odpisano do rezerwy na należności wątpliwe z 190 000'00; Przeniesienie z rachunku z dochodów z majątku z 43 351'26; Zysk z 7 566'64; **Razem z 520 307'52.**

Podział zysku: przeniesiono w całości na kapitał zapasowy. 1544

I OGŁOSZENIE

Likwidator Towarzystwa Przemysłowego „Polromania“

Spółka Akcyjna w likwidacji

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, iż w dn. 19 lipca 1938 r. o godz. 9 w lokalu Zarządu Tow. Starachowickich Zakładów Górniczych S. A. w Warszawie przy ul. Wareckiej Nr 15 odbędzie się

WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem obrad:

- 1) Zagajenie i wybór przewodniczącego;
- 2) Rozpatrzenie sprawozdania likwidacyjnego i ostatecznego obrachunku likwidatora, zatwierdzenie tychże oraz udzielenie likwidatorowi pokwitowania z wykonanych obowiązków w okresie likwidacji Spółki;
- 3) Powzięcie uchwały w sprawie ukończenia likwidacji Spółki.

PP. Akcjonariusze będą mogli wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, jeżeli przynajmniej na tydzień przed terminem Zgromadzenia będą zapisani do księgi akcyjnej, znajdującej się w Biurze Zarządu Towarzystwa Starachowickich Zakładów Górniczych S. A. w Warszawie, przy ul. Wareckiej Nr 15.

1533-27-28

I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej

„Towarzystwo Akcyjne Quebracho“, Spółka Akcyjna w Warszawie

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 26 lipca 1938 r. o godz. 6 po poł. odbędzie się w biurze Zarządu Spółki w Warszawie przy ul. Rybaki 6

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem obrad:

- 1) Wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 3) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu oraz rachunku strat i zysków za 1937 r.; 4) Udzielenie władzom Spółki pokwitowania z wykonania przez nie obowiązków; 5) Powzięcie uchwały o pokryciu strat, poniesionych w 1937 r.; 6) Wybór Komisji Rewizyjnej; 7) Wnioski akcjonariuszów.

1545

Zarząd Spółki Akcyjnej Zjednoczone Fabryki Dykt Klejonych Bracia Braun, Spółka Akcyjna

zawiadamia, że w dn. 26 lipca 1938 r. o godz. 12 w kancelarii Notariusza Lucjana Gostyńskiego przy ul. Miodowej 7 w Warszawie odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z porządkiem obrad:

1) Zagajenie i wybór przewodniczącego; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu oraz rachunku strat i zysków za rok 1937; 3) Powzięcie uchwały o podziale zysków; 4) Udzielenie władzom Spółki pokwitowania z wykonania przez nie obowiązków; 5) Wybory do Komisji Rewizyjnej; 6) Emisja obligacji na sumę zł 500 000; 7) Sprawa wynagrodzenia członków Zarządu.

W Walnym Zgromadzeniu mają prawo uczestniczyć akcjonariusze, wpisani przynajmniej na tydzień przed Walnym Zgromadzeniem do księgi akcyjnej, jeśli idzie o posiadaczy świadectw tymczasowych. Posiadacze zaś akcji na okaziciela, chcący wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć w Zarządzie Spółki swe akcje względnie zaświadczenia, określone w art. 399 § 2 K. H., najdalej na 7 dni przed terminem Zgromadzenia.

1539

Zarząd Spółki Akcyjnej Zakłady Amunicyjne „Pocisk”

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, iż — wskutek nieprzybycia reprezentantów dostatecznej ilości akcji — Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie w dn. 24 czerwca 1938 r. nie doszło do skutku, wobec czego

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

w drugim terminie, prawomocne bez względu na ilość reprezentowanych na nim akcji, odbędzie się w dn. 25 lipca 1938 r. o godz. 12 w lokalu Spółki w Warszawie przy ul. Mińskiej Nr 25 z następującym porządkiem obrad:

1a) Podwyższenie kapitału akcyjnego o zł 2 000 000, tj. do zł 10 000 000, przez przelanie na kapitał akcyjny odpowiedniej kwoty ze specjalnej rezerwy i podwyższenie wartości nominalnej akcji ze zł 100 do zł 125; b) Nadanie § 3 statutu brzmienia: „Kapitał akcyjny Spółki wynosi zł 10 000 000 (dziesięć milionów) i jest podzielony na 80 000 akcji wartości nominalnej po zł 125, mianowicie na 40 000 akcji na okaziciela, 32 000 akcji imiennych i 8 000 akcji imiennych z pluralnym prawem głosu.

1538

Kolej Lokalna Delatyn—Kołomyja—Stefanówka, Spółka Akc.

Bilans majątku na dz. 31 XII 1937 r.

STAN CZYNNY. — Majątek stały: Wartość kolei zł 8 864 859'54; Inwestycje zł 12 610'00; Majątek płynny: Kasa i banki zł 44 500'07; Papiery procentowe zł 47 781'00; Dłużnicy zł 13 374'06; Rachunek gwarancyj: stan z 31 XII 1936 r. zł 3 404 960 31, strata za 1937 r. zł 127 673'59 = zł 3 532 633'90; Razem zł 12 515 758'57.

STAN BIERNY. — Kapitały własne: 1) Kapitał akcyjny zł 5 551 200'00; 2) Kapitały rezerwowe: a) zakładowy kapitał rezerwowy zł 84 258'60, b) eksploatacyjny kapitał rezerwowy zł 32 678 00; Kapitał amortyzacyjny: a) saldo z 31 XII 1936 r. zł 1 624 350'45, b) dopisano w 1937 r. zł 26 404'57 = zł 1 650 755'02; Zobowiązania zł 1 670 606'64; Zaliczki gwarancyjne: 1) Ministerstwo Komunikacji zł 2 939 334'87; 2) Krajowy Fundusz Kolejowy zł 586 925'44 = zł 3 526 260'31; Razem zł 12 515 758'57.

Rachunek strat i zysków za 1937 r.

WINIEN. — Wydatki eksploatacyjne zł 862 701'71; Koszty administracji ogólnej zł 25 710'65; Oprocentowanie pożyczki pierwszeństwa z dodatkiem administracyjnym banku zł 62 182'13; Oprocentowanie pożyczki dodatkowej z dodatkiem administracyjnym banku zł 10 864'80; Amortyzacja wartości kolei zł 26 693'47; Razem zł 988 152'76.

MA. — Dochody eksploatacyjne zł 860 126'31; Procenty z lokacji zł 352'86; Strata za 1937 r. zł 127 673'59; Razem zł 988 152'76.

1543

Spółka Akcyjna Handlowo-Przemysłowa M. Weinreb i S-ka

we Lwowie, ul. Kościuszki 1. 7

Bilans na dz. 31 grudnia 1937 r.

AKTYWA. — I. Majątek stały: Grunty zł 54 112'29; Budynki zł 353 811'63; Maszyny i narzędzia zł 157 503'80; Środki transportowe zł 103 377'52; II. Majątek płynny: Gotówka w kasie i w banku zł 4 605'34; Papiery wartościowe zł 2 000'20; Weksle w portfelu zł 1 265'55; Weksle w inkasie zł 8 400'00; Materiały zł 155 659'17; Dłużnicy zł 934 590'41; Sumy przechodnie zł 1 206'00; III. Strata z lat ubiegłych zł 272 753'83; Suma zł 2 049 285'74.

PASYWA. — I. Kapitały własne: Kapitał akcyjny zł 400 000'00; II. Fundusz amortyzacyjny zł 319 763'96; III. Wierzyciele zł 1 119 202'97; IV. Specjalny rachunek różnic kursowych zł 205 715'32; V. Sumy przechodnie zł 1 483'64; VI. Zysk zł 3 119'85; Suma zł 2 049 285'74.

Sumy pozabilansowe

Zobowiązania z tytułu udzielonych żyr zł 109 034'40; Udzielone kaucje hipoteczne \$ 80 000'00 jako zł 424 000'00; Razem zł 533 034'40.

Zobowiązania zagraniczne zł 63 593'88.

Rachunek strat i zysków na dz. 31 grudnia 1937 r.

STRATA. — Koszty administracji ogólnej zł 54 866'31; Koszty fabrykacji zł 690 501'22; Koszty sprzedaży zł 16 872'71; Koszty działu handlowego zł 38 631'97; Naprawy zł 5 115'66; Świadczenia społeczne zł 6 673'83; Odsetki zł 34 989'48; Podatki zł 17 047'03; Odpisy nieściągalnych pretensyj zł 31 488'74; Zysk zł 3 119'85; Suma zł 899 306'80.

ZYSK. — Wpływy brutto działu fabrycznego zł 794 176'02; Zysk brutto działu handlowego zł 99 323'23; Zysk z rachunku różnic kursowych zł 5 771'85; Zysk na papierach wartościowych zł 35'70; Suma zł 899 306'80.

Walne Zgromadzenie Spółki, które odbyło się w dn. 31 maja 1938 r., zatwierdziło powyższy bilans oraz rachunek strat i zysków i skwitowało władze Spółki. Uchwalono zużyć zysk w kwocie zł 3 119'85 na zmniejszenie strat z lat ubiegłych. Ponadto Walne Zgromadzenie dokonało ponownego wyboru na członków Rady Nadzorczej: Profesora Dra Ludwika Żeleńskiego, Dyrektora Dra Karola Laschtowiczki, Dyrektora Gustawa Weintrauba, Dra Salomona Reissa, Dra Izydora Heschlesha.

1546

Administracja

Tygodnika „POLSKA GOSPODARCZA”

poleca

**ROCZNIKI PISMA
Z LAT UBIEGŁYCH**

po cenie niższej zł 30 za rocznik

280 STRON DRUKU

8 ILUSTRACJI WIELOBARWNYCH

48 ILUSTRACJI JEDNOBARWNYCH

JANINA ORYNŻYNA

PRZEMYSŁ LUDOWY W POLSCE

NAKŁADEM
TYGODNIKA „POLSKA GOSPODARCZA”
WARSZAWA

Cena zł 10'00, z przesyłką pocztową zł 11'00

Do nabycia w Administracji tyg. „Polska Gospodarcza” w W-wie,
Elektoralna 2, oraz w księgarniach, bazarach przemysłu ludowego itp.

POLMIN

**PANSTWOWA FABRYKA
OLEJÓW MINERALNYCH**
CENTRALA LWÓW AKADEMICKA 7

D O S T A R C Z A BENZYNY

MOTOROWE, FRAKCYJNE, EKSTRAKCYJNE,
WYSOKOOKTANOWE, ETYLIZOWANE.

**NAFTĘ OSWIETLENIOWĄ,
PRYMUSOWĄ I SILNODŁO-
MIENNĄ, ETER NAFTOWY.**

O L E J E

ŁOŻYSKOWE, CYLINDROWE,
SILNIKOWE, GARDARSKIE,
TRANSFORMATOROWE, TURBINOWE,
SAMOCHODOWE, BEZBARWNE.

S M A R Y

STĄŻE I PÓŁPEYNE, OLEJE I SMARY PRZYSTO-
SOWANE DO WSZYSTKICH TYPÓW MASZYN.

**PARAFINĘ I CEREZYNE,
ASFALTY PRZEMYSŁOWE,
PAPOWE, IZOLACYJNE, DROGOWE**

**KOPALNIE WŁASNE.
RAFINERIA W DROHOBYCZU**
ODDZIAŁY HANDLOWE W CAŁEJ POLSCE.
STACJA BUNKROWA W GDYNI.

**STACJE BENZYNOWE
W CAŁEJ POLSCE.**

Tokar Elan. Polist. Polistek. w. k. s. 3